

Αριθμός 1761/2019

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 7 Δεκεμβρίου 2018, με την εξής σύνθεση: Αικ. Σακελλαροπούλου, Πρόεδρος, Δ. Σκαλτσούνης, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, Ι. Μαντζουράνης, Δ. Αλεξανδρή, Π. Ευστρατίου, Γ. Ποταμιάς, Ε. Αντωνόπουλος, Γ. Τσιμέκας, Π. Καρλή, Μ. Παπαδοπούλου, Ά. Καλογεροπούλου, Ό. Ζύγουρα, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Κουσούλης, Θ. Αραβάνης, Τ. Κόμβου, Π. Μπραϊμη, Α.-Μ. Παπαδημητρίου, Χρ. Ντουχάνης, Δ. Εμμανουηλίδης, Ό. Παπαδοπούλου, Μ. Σωτηροπούλου, Ι. Σύμπλης, Α. Γαλενιανού-Χαλκιαδάκη, Α. Μίντζια, Χρ. Σιταρά, Ν. Σκαρβέλης, Σύμβουλοι, Σ. Κωνσταντίνου, Δ. Τομαράς, Π. Χαλιούλιας, Πάρεδροι. Από τους ανωτέρω οι Σύμβουλοι Ι. Σύμπλης και Α. Γαλενιανού-Χαλκιαδάκη, καθώς και ο Πάρεδρος Δ. Τομαράς, μετέχουν ως αναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 2 του ν. 3719/2008. Γραμματέας η Ελ. Γκίκα.

Για να δικάσει την από 27ης Απριλίου 2018 αίτηση:

των: 1. ..., 2. ..., κατοίκων Κάτω Ελληνικού (...), 3. ..., κατοίκου Κάτω Ελληνικού (...), οι οποίοι παρέστησαν με τον δικηγόρο Μάριο Χαϊνταρλή (Α.Μ. 14135), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο, [...], 508. Συλλόγου με την επωνυμία «Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Κατοίκων Κάτω Ελληνικού», που εδρεύει στο Κάτω Ελληνικό (...), ο οποίος παρέστη με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο, στον οποίο δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 21 Δεκεμβρίου 2018 για τη νομιμοποίησή του, 509. ..., ως Προέδρου του «Ελληνικού Δικτύου ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ/Naturefriends Greece», κατοίκου Χαϊδαρίου (...), ο οποίος παρέστη με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο, που τον διόρισε με πληρεξούσιο, 510. Σωματείου με την επωνυμία «Ινστιτούτο για την Ενδογενή Παραγωγική Ανασυγκρότηση» (ΙΝ.Ε.Π.Α.), το οποίο με προφορική δήλωση στο ακροατήριο του ίδιου ως άνω πληρεξουσίου του δικηγόρου παραιτείται από το δικόγραφο της κρινόμενης αίτησης και 511. Συλλόγου με την επωνυμία «Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανώτατων Σχολών, Τμήμα Αττικής», που εδρεύει στο Μοναστηράκι (...), ο οποίος παρέστη με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο, στον οποίο δόθηκε προθεσμία μέχρι τις 21 Δεκεμβρίου 2018 για τη νομιμοποίησή του,

κατά των Υπουργών: 1. Οικονομικών, 2. Περιβάλλοντος και Ενέργειας, οι οποίοι παρέστησαν με τον Αναστάσιο Μπάνο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, και 3. Πολιτισμού και Αθλητισμού, ο οποίος παρέστη με την Ελένη Σβωλοπούλου, Νομική Σύμβουλο του Κράτους,

και κατά των παρεμβαινουσών: 1) εταιρείας με την επωνυμία «Ελληνικό Εταιρεία Διαχείρισης και Αξιοποίησης Ακινήτων Ελληνικού Αεροδρομίου Ανώνυμη Εταιρεία» και τον διακριτικό τίτλο

«Ελληνικό Α.Ε.», που εδρεύει στο Ελληνικό (πρώην αεροδρόμιο Ελληνικού), η οποία παρέστη με τη δικηγόρο Γλυκερία Σιούτη (Α.Μ. 8698), που τη διόρισε με πληρεξούσιο, 2) ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α.Ε.» (Τ.Α.Ι.Π.Ε.Δ.), που εδρεύει στην Αθήνα (...), η οποία παρέστη με τη δικηγόρο Γεωργία Γιαννακούρου (Α.Μ. 11891), που τη διόρισε με πληρεξούσιο και 3) α. ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «HELLINIKON GLOBAL I S.A.», που εδρεύει στο Λουξεμβούργο (...) και β. ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «LAMBDA Development Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών και Αξιοποίησης Ακινήτων», που εδρεύει στο Μαρούσι (...), οι οποίες παρέστησαν με τους δικηγόρους: α) Γεώργιο Δελλή (Α.Μ. 15582) και β) Άγγελο Χασαπόπουλο (Α.Μ. 31417), που τους διόρισαν με πληρεξούσια.

Η πιο πάνω αίτηση εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 1ης Αυγούστου 2018 πράξης του αρχαιότερου Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, ελλείποντος Προέδρου, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2 εδ. α' και γ', 20 και 21 του π.δ. 18/1989.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθεί το από 28.2.2018 προεδρικό διάταγμα με θέμα «Έγκριση του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ) του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού - Αγίου Κοσμά Περιφέρειας Αττικής» (ΦΕΚ Α.Α.Π. 35/1.3.2018).

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως του εισηγητή, Συμβούλου Χρ. Ντουχάνη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον δικηγόρο των αιτούντων που παρέστησαν, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση, τους πληρεξουσίου των παρεμβαίνουσών εταιρειών και τους αντιπροσώπους των Υπουργών, οι οποίοι ζήτησαν την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου
κ α ι

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως έχει κατατεθεί ηλεκτρονικώς (κωδ. 203933291958 0626 0023/27.4.2018) το νόμιμο παράβολο).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή, όπως συμπληρώνεται με το από 20.11.2018 δικόγραφο προσθέτων λόγων των αιτούντων, ζητείται η ακύρωση του από 28.2.2018 προεδρικού διατάγματος “Εγκριση του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ) του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού – Αγίου Κοσμά Περιφέρειας Αττικής” (Α.Α.Π. 35), συνολικής εκτάσεως 6.008.076,24 τ.μ., με τον καθορισμό περιοχών και ζωνών, καθώς και χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης. Με το προσβαλλόμενο πρ. δ/μα εγκρίθηκαν, επίσης, κατευθύνσεις και όροι για την προστασία του περιβάλλοντος, σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης, καθώς και όροι για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, επικυρώθηκαν δε οι οριογραμμές των διαρρεόντων την περιοχή ρεμάτων.

3. Επειδή, στη δίκη παρεμβαίνουν με ξεχωριστά δικόγραφα: α) Η ανώνυμη εταιρεία, με την επωνυμία “Ελληνικό Εταιρεία Διαχείρισης και Αξιοποίησης Ακινήτων Ελληνικού Αεροδρομίου Ανώνυμη Εταιρεία” και τον διακριτικό τίτλο “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.”, η οποία συνεστήθη με το άρθρο 42 του ν. 3943/2011 (Α΄ 66) με σκοπό τη διοίκηση, διαχείριση και αξιοποίηση της έκτασης και των εγκαταστάσεων του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού και, με το άρθρο 7 του ν. 4062/2012 (Α΄ 70), απέκτησε ανάλογα δικαιώματα και στα άλλα ακίνητα (Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Νεότητας Αγίου Κοσμά και πρώην Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας), που συγκροτούν τον Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού – Αγίου Κοσμά (εφεξής Μ.Π.Ε.Α.), β) η ανώνυμη εταιρεία “Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου”, η οποία συνεστήθη με το άρθρο 1 του ν. 3986/2011 (Α΄ 152) και προς την οποία μεταβιβάστηκαν με αποφάσεις της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιαρθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων το δικαίωμα επιφανείας επί των ακινήτων που συγκροτούν τον Μ.Π.Ε.Α., πλην του αιγιαλού και της παραλίας, η κυριότητα των ακινήτων αυτών σε ποσοστό 30% εξ αδιαρέτου για χρονικό διάστημα 99 ετών [βλ. 225/7.1.2013 (Β΄ 15) και 234/24.4.2013 (Β΄ 1020) αποφάσεις της Επιτροπής], καθώς και το σύνολο των μετοχών της ως άνω “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.” [βλ. 187/6.9.2011 (Β΄ 2061), 206/25.4.2011 (Β΄ 1363), 227/28.1.2013 (Β΄ 136) αποφάσεις της Επιτροπής], και γ) οι ανώνυμες εταιρείες “HELLINIKON GLOBAL I S.A.” και “LAMDA Development Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών και Αξιοποίησης Ακινήτων”, συμβαλλόμενες στην από 14.11.2014 σύμβαση αγοραπωλησίας των μετοχών της ως άνω “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.”, η οποία συνήφθη μεταξύ των ιδίων ως αγοράστριας και εγγυήτριας αντιστοίχως, και του ως άνω ΤΑΙΠΕΔ, και στην τροποποιητική της αρχικής συμβάσεως από 19.7.2016 όμοια (βλ. κατωτέρω, έβδομη σκέψη). Και οι τρεις παρεμβάσεις ασκούνται με έννομο συμφέρον, συμπεριλαμβανομένης αυτής του ΤΑΙΠΕΔ, το οποίο μεταβίβασε, μεν, το σύνολο των μετοχών της “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.” στην ως άνω “HELLINIKON GLOBAL I S.A.” με τις ως άνω συμβάσεις, κυρωθείσες, μάλιστα, με το άρθρο 1 του ν. 4422/2016 (Α΄ 181), η σχετική αγοραπωλησία, όμως, συνοδεύτηκε από σειρά αναβλητικών αιρέσεων, μεταξύ δε αυτών και αυτήν της εκδόσεως του προσβαλλομένου διατάγματος, με συνέπεια η δεύτερη παρεμβαίνουσα να διατηρεί νομικό δεσμό με τα ως άνω ακίνητα.

4. Επειδή, με προφορική δήλωση στο ακροατήριο του υπογράφοντος το δικόγραφο δικηγόρου, το εκ των αιτούντων σωματείο “Ινστιτούτο για την Ενδογενή Παραγωγική Ανασυγκρότηση”

παραιτήθηκε από την αίτηση ακυρώσεως. Ως προς το εν λόγω αιτούν σωματείο, επομένως, συντρέχει περίπτωση κηρύξεως της δίκης ως κατηρημένης κατά το άρθρο 30 παρ. 1 του π.δ. 18/1989 (Α' 8).

5. Επειδή το δικόγραφο της αιτήσεως υπογράφεται από δικηγόρο ως πληρεξούσιο των αιτούντων. Κατά τη συζήτηση, όμως της υπόθεσης οι εκ των αιτούντων [...], Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Κατοίκων Κάτω Ελληνικού και Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών (Τμήμα Αττικής) δεν παρέστησαν με πληρεξούσιο δικηγόρο ούτε νομιμοποίησαν τον υπογράφοντα το δικόγραφο δικηγόρο όπως προβλέπεται στο άρθρο 27 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 2479/1997 (Α' 67). Ως προς τους αιτούντες αυτούς, επομένως, η αίτηση είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη.

6. Επειδή, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η εφαρμογή του επίμαχου Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης με τα χαρακτηριστικά που προβλέπει το προσβαλλόμενο διάταγμα, θα οδηγήσει στην εντατική ανοικοδόμηση μεγάλης αστικής έκτασης, αποστερώντας τους ίδιους, σημαντικός αριθμός των οποίων είναι κάτοικοι Ελληνικού και γειτονικών δήμων, από τη δυνατότητα απόλαυσής της ως κοινοχρήστου χώρου και επιδεινώνοντας το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, σε μεγάλο βαθμό παράκτιο, αλλά και το αττικό τοπίο, με τα εξαιρετικής σημασίας πολιτιστικά στοιχεία που περιέχονται σ' αυτό. Ενόψει των ισχυρισμών αυτών, οι αιτούντες έχουν έννομο συμφέρον για την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως και, μάλιστα, όχι μόνον όσοι επικαλούνται την ιδιότητα του κατοίκου του ίδιου του Δήμου Ελληνικού και γειτονικών δήμων, αλλά και οι εξ αυτών κάτοικοι άλλων δήμων της Αττικής. Τούτο δε, λόγω της σημασίας και της ευρύτητας των συνεπειών του προσβαλλομένου ΣΟΑ, οι οποίες οδήγησαν τον νομοθέτη να διαλάβει ειδικές προβλέψεις γι' αυτό στο νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής (ν. ΡΣΑ, ν. 4277/2014, Α' 156) και να αναγάγει τη ρυθμιζόμενη έκταση σε μητροπολιτικό πόλο "διεθνούς και εθνικής εμβλείας" (άρθρο 11 στ. 3.1.), στο ίδιο επίπεδο με την Αθήνα και τον Πειραιά και το Διεθνές Αεροδρόμιο της πρωτεύουσας. Κατόπιν τούτων, η αίτηση ακυρώσεως, η οποία ασκείται και εμπροθέσμως, είναι εν γένει παραδεκτή και περαιτέρω εξεταστέα.

7. Επειδή, όπως προβλέπει το άρθρο 1 του προσβαλλομένου διατάγματος, η έκταση που συγκροτεί τον Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού – Αγίου Κοσμά έχει επιφάνεια 6.008.076,24 τ.μ. (6.008 στρ. περίπου) και απαρτίζεται από τρία επιμέρους ακίνητα: το πρώην αεροδρόμιο του Ελληνικού, επιφανείας 5.249.873 τ.μ., το πρώην Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά και το Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Νεότητας (ΕΑΚΝ). Τα δύο τελευταία αποτελούν το παράκτιο μέτωπο του Μ.Π.Ε.Α., και, μετά την αφαίρεση των εκτάσεων που καταλαμβάνει ο αιγιαλός και η παραλία (197.600,82 τ.μ.), έχουν συνολική επιφάνεια 758.203 τ.μ. Το ακίνητο του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του Μ.Π.Ε.Α. και έχει αποτελέσει αντικείμενο εντόνου ενδιαφέροντος του νομοθέτη από το έτος 2011, χωρίς, όμως, να έχει αποκτήσει έκτοτε χωρική ταυτότητα στο σύνολό του. Έτσι, μετά την έκδοση του ν. 3845/2010 (Α' 65), στο οποίο προσαρτήθηκε το γνωστό "Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής" με

αναφορά, μεταξύ άλλων, σε πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων για την πώληση περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου, θεσπίστηκε, ειδικώς ως προς την έκταση του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού, το άρθρο 42 του ν. 3943/2011 (Α' 66). Με την παρ. 1 του άρθρου αυτού συνεστήθη η πρώτη παρεμβαίνουσα "ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.", με σκοπό, σύμφωνα με την παρ. 3, τη διοίκηση, διαχείριση και αξιοποίηση της έκτασης και των εγκαταστάσεων του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού, μέσω της οποίας θα εξασφαλιστεί, κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου, η προσέλκυση επενδύσεων με αποτελέσματα σημαντικής εντάσεως στην οικονομία. Το "Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων", το οποίο αποσκοπεί στην τόνωση των οικονομικών μεγεθών και την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους της χώρας, περιελήφθη στο μεταγενέστερο ν. 3985/2011 (Α' 151), με τον οποίο εγκρίθηκε το γνωστό "Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής", το δε ακίνητο του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού, το οποίο, κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου (κεφ. Β', υποκεφ. 1.5), θεωρείται ως το μεγαλύτερο αστικό ακίνητο στην Ευρώπη, εντάχθηκε στο πρόγραμμα αυτό. Αμέσως μετά εκδόθηκε ο ν. 3986/2011 "Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012 – 2015" (Α' 152), με το άρθρο 1 του οποίου συνεστήθη το δεύτερο παρεμβαίνον Ταμείο, δηλαδή, ανώνυμη εταιρεία επιφορτισμένη με την αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου, ν.π.δ.δ. ή δημοσίων επιχειρήσεων των οποίων το κεφάλαιο ανήκει στο Δημόσιο ή σε ν.π.δ.δ. Κατά το σύστημα που καθιερώνει σχετικώς ο ν. 3986/2011 (άρθρο 2), στο Ταμείο μεταβιβάζονται ακίνητα που έχουν περιληφθεί στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων του "Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος" (ΜΠΔΣ, βλ. αμέσως προαναφερόμενο ν. 3985/2011) με αποφάσεις της Διυπουργικής Επιτροπής Αναδιарθρώσεων και Αποκρατικοποιήσεων (ΔΕΑΑ), το δε ΤΑΙΠΕΔ προβαίνει στην αξιοποίησή τους και μεταφέρει το προϊόν της σε ειδικό λογαριασμό, αφιερωμένο στην αποπληρωμή του δημοσίου χρέους. Το ως άνω ακίνητο του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού, έχοντας υπαχθεί, κατά τα ανωτέρω, στο "Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων" του ΜΠΔΣ, μεταβιβάσθηκε πράγματι στο ΤΑΙΠΕΔ κατά κυριότητα σε ποσοστό 30% εξ αδιαιρέτου για χρονικό διάστημα 99 ετών, πλην του αιγιαλού και της παραλίας, μεταβιβάσθηκαν δε ακόμη το δικαίωμα επιφανείας του ακινήτου (άρθρα 18 – 26 του ν. 3986/2011), καθώς και το σύνολο των μετοχών της πρώτης παρεμβαίνουσας "ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.", η οποία είχε συσταθεί ειδικώς ως προς το ακίνητο του πρώην αεροδρομίου πριν να εγκριθεί το ΜΠΔΣ και να περιληφθεί το εν λόγω ακίνητο στο προσαρτημένο στο "Μεσοπρόθεσμο" Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων. Οι μεταβιβάσεις των ως άνω στοιχείων προς το ΤΑΙΠΕΔ έλαβαν χώρα, κατά το σύστημα του ν. 3986/2011, με τις 225/7.1.2013 (Β' 15), 234/24.4.2013 (Β' 1020), 187/6.9.2011 (Β' 2061), 206/25.4.2011 (Β' 1363) και 227/28.1.2013 (Β' 136) αποφάσεις της ΔΕΑΑ. Ακολούθησε ο ν. 4062/2012 (Α' 70), με τον οποίο συγκροτήθηκε ο Μ.Π.Ε.Α., ο οποίος δεν εξαντλείται στην έκταση του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού, αλλά εκτείνεται και στα προαναφερόμενα ακίνητα του ΟΚΙ και του ΕΑΚΝ του Αγίου Κοσμά, συνολικής επιφανείας, χωρίς τον αιγιαλό και την παραλία, 758.203 τ.μ. Με το άρθρο 7 παρ. 1α του ν. 4062/2012 ορίστηκε ότι και των ακινήτων αυτών η χρήση, διοίκηση, διαχείριση και εκμετάλλευση περιέρχονται στην πρώτη παρεμβαίνουσα "ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.", με τις λοιπές δε διατάξεις του ίδιου άρθρου 7 ρυθμίσθηκε η συμμετοχή στη σχετική διαδικασία του δευτέρου παρεμβαίνοντος ΤΑΙΠΕΔ, προς το οποίο μεταβιβάσθηκαν και τα ακίνητα αυτά με ορισμένες από τις προαναφερόμενες αποφάσεις της ΔΕΑΑ. Αιτήσεις ακυρώσεως κατά των εν λόγω πράξεων μεταβιβάσεως προς το ΤΑΙΠΕΔ, απορρίφθηκαν από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ 1902-3/2014 Ολομ., 2184-5/2014 Ολομ.). Ακολούθως, με την από 25.11.2011 απόφαση του Δ.Σ. του ΤΑΙΠΕΔ, οι μεταβιβάσθεισες, κατά τα

ανωτέρω, προς το ίδιο μετοχές της “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.” αποφασίσθηκε να πωληθούν με δημόσιο διεθνή πλειοδοτικό διαγωνισμό. Κατά τη διεξαχθείσα διαγωνιστική διαδικασία αναδείχθηκε ως Προτιμητέος Επενδυτής η δεύτερη εκ των παρεμβαίνουσών με την τρίτη ασκηθείσα παρέμβαση “LAMDA Development Ανώνυμη Εταιρεία Συμμετοχών και Αξιοποίησης Ακινήτων”, μετά δε την ολοκλήρωση του προβλεπομένου προσυμβατικού ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο υπεγράφη η από 14.11.2014 σχετική σύμβαση, τροποποιηθείσα με την από 19.7.2016 όμοια, με αντισυμβαλλομένους του ΤΑΙΠΕΔ, αφενός τη δεύτερη παρεμβαίνουσα με την τρίτη παρέμβαση “HELLINIKON GLOBAL I S.A.” και, αφετέρου την ως άνω “LAMDA Development” ως εγγυήτρια της προηγούμενης. Οι εν λόγω δύο συμβάσεις κυρώθηκαν με το άρθρο 1 του ν. 4422/2016 (Α’ 181).

8. Επειδή, ενόσω η διαδικασία αποκρατικοποίησης των ως άνω ακινήτων (ένταξη στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων του “Μεσοπροθέσμου”, μεταβίβαση στο ΤΑΙΠΕΔ) παρέμενε εκκρεμής, και πριν ολοκληρωθεί η οικεία διαγωνιστική διαδικασία με την ανάδειξη Προτιμητέου Επενδυτή και την υπογραφή των οικείων συμβάσεων, εκδόθηκε ο ως άνω ν. 4062/2012 (Α’ 70), με τα άρθρα 1 – 8 του οποίου ρυθμίσθηκε η αξιοποίηση του πρώην Αεροδρομίου του Ελληνικού. Στο άρθρο 1 ορίσθηκε, κατά τρόπο γενικό, ότι η αξιοποίηση των τριών ακινήτων συνιστά σκοπό “εντόνου δημοσίου συμφέροντος”, εκτέθηκε δε η δέσμη επιμέρους ειδικότερων σκοπών στους οποίους αυτή στοχεύει (συμβολή στους εθνικούς δημοσιονομικούς και αναπτυξιακούς στόχους, προσέλκυση επενδύσεων και δημιουργία θέσεων εργασίας για την οικονομία της Αττικής και της χώρας, τόνωση επιχειρηματικής καινοτομίας, ανάδειξη της Αθήνας σε πολιτιστική μητρόπολη, διεθνή τουριστικό πόλο και κέντρο ανάπτυξης και επιχειρηματικότητας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου και των Βαλκανίων, εφαρμογή πρότυπης αστικής ανασυγκρότησης με απόδοση χώρων πρασίνου και αναψυχής, καθώς και πάσης φύσεως κοινωνικών υποδομών και, τέλος, αξιοποίηση του θαλασσίου μετώπου προς τον Σαρωνικό). Για την υλοποίηση αυτών των στόχων προβλέπεται στο άρθρο 2 παρ. 1 η συγκρότηση Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού – Αγίου Κοσμά βάσει Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ), όπως το ήδη προσβαλλόμενο, για την κατάρτιση του οποίου παρασχέθηκε εξουσιοδότηση στη Διοίκηση. Κατά την παρ. 2 του εξουσιοδοτικού άρθρου 2, με το ΣΟΑ θα προσδιορισθούν τα (ακριβή) όρια της έκτασης του ΜΠΕΑ, οι ζώνες που θα πολεοδομηθούν και εκείνες που θα αναπτυχθούν χωρίς πολεοδόμηση (ζώνες πολεοδόμησης και ζώνες ανάπτυξης αντιστοίχως) και τα όρια και ο χωρικός προσορισμός τους, οι χρήσεις γης, οι όροι δόμησης και οι, τυχόν, ειδικοί μορφολογικοί περιορισμοί των κτιρίων και των ακαλύπτων χώρων και, περαιτέρω, θα τεθούν όροι, περιορισμοί και κατευθύνσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, θα καθορισθούν οι οριογραμμές των διαρρεόντων την περιοχή ρεμάτων και θα ορισθεί σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης. Με την παρ. 3 του άρθρου 2 καθορίζονται οι χρήσεις γης είτε κατά γενικές κατηγορίες και με παραπομπή στη νομοθεσία που τις τυποποιεί, είτε με αναφορά σε ειδικές χρήσεις ορισμένης γενικότερης κατηγορίας (π.χ. εκπαίδευσης και έρευνας με επιμέρους χρήσεις), χωρίς, όμως να καθορίζεται το τμήμα της όλης έκτασης που θα τις υποδεχθεί, καθώς και οι όροι δόμησης. Ως προς τον συντελεστή δόμησης οι σχετικές διατάξεις (περ. β’) προβλέπουν μικτό συντελεστή δόμησης στην όλη έκταση (0,5), ο οποίος θα κατανεμηθεί στις επιμέρους ζώνες, όπως αυτές θα σχεδιασθούν με το ΣΟΑ και μελλοντικά, καθορισμό ανώτατου συντελεστή ανά κατηγορία χρήσεων (π.χ. τουρισμός – αναψυχή 0,2, επιχειρηματικά πάρκα 0,3 κ.λπ.) στις ζώνες ανάπτυξης, παραπέμπουν δε στη σχετική νομοθεσία ως προς τις ζώνες πολεοδόμησης, όπου, όμως, προβλέπεται, με την εξαίρεση του παρακτίου μετώπου (ΟΚΙ, ΕΑΚΝ

Αγίου Κοσμά), δυνατότητα υπέρβασης των επιμέρους σχετικών μεγεθών στις περιοχές που θα υποδεχθούν χρήσεις πολεοδομικού κέντρου ή κτίρια ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, με απώτατο όριο το 2,2. Ως προς το ποσοστό κάλυψης, το ίδιο άρθρο 2 παρ. 3 (περ. δ΄) προβλέπει 35% στο σύνολο του ΜΠΕΑ, 30% στις ζώνες ανάπτυξης, και μεταθέτει τον καθορισμό του για το στάδιο των πολεοδομικών μελετών στις ζώνες πολεοδόμησης, διαλαμβάνοντας επιφύλαξη εισαγωγής ειδικών ρυθμίσεων ως προς το Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής. Αξιοσημείωτη ιδιαιτερότητα του ΜΠΕΑ εισαγόμενη με τον ν. 4062/2012 (άρθρο 2 παρ. 3 περ. Γ΄), αποτελούν οι σχετικές με το ύψος των κτιρίων ρυθμίσεις του, οι οποίες επιτρέπουν, για λόγους αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας ή πολεοδομικούς, την υπέρβαση των υψών που προβλέπει η πάγια νομοθεσία, υπό περιορισμούς που θα εξειδικευθούν σε κανονιστικό ή ατομικό επίπεδο κατά τον σχεδιασμό, χωρίς, πάντως, να καθορίζουν οι ίδιες τη θέση, την ζώνη ή τα χαρακτηριστικά των “υψηλών κτιρίων”. Ειδικές ρυθμίσεις, εξάλλου, περιέχει ο ν. 4062/2012 ως προς τους όρους δόμησης και τις χρήσεις γης δύο τμημάτων του ΜΠΕΑ. μεγάλης εκτάσεως και ιδιαίτερης σημασίας, του παρακτίου μετώπου (ΟΚΙ και ΕΑΚΝ Αγίου Κοσμά) και του Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου και Αναψυχής, που θα αναπτυχθεί σε περιοχή του πρώην αεροδρομίου και θα έχει επιφάνεια 2.000 στρ. (άρθρο 2 παρ. 3 περ. ε΄), σε κάθε μία από τις οποίες προβλέπεται η ανέγερση ενός “υψηλού κτιρίου ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης”. Ως προς τον συνολικό αριθμό, εξάλλου, των ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης υψηλών κτιρίων, ο νόμος δεν προνοεί με ρητή διάταξη, θέτει, όμως, ως προϋπόθεση της χωροθέτησής τους την τεκμηρίωσή της ως αναγκαίας μέσω ειδικής μελέτης, που θα αποσκοπεί, με την εισαγωγή “πρωτότυπων αρχιτεκτονικών λύσεων”, να καταστήσει την έκταση τόπο προορισμού (landmark destination), από τη διάταξη δε αυτή (άρθρο 2 παρ. 3 γ΄ του ν. 4062/2012) συνάγεται ότι ο αριθμός των κτιρίων αυτών, τα υλοποιούμενα από τα οποία πολεοδομικά μεγέθη δεν επιτρέπεται, βεβαίως, να υπερβαίνουν τα προαναφερόμενα, δεν μπορεί πάντως, να υπερβαίνει τον αριθμό που θα θεωρηθεί κατάλληλος για την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής τους πρωτοτυπίας (βλ. και ΣΜΠΕ του προσβαλλομένου ΣΟΑ, όπου ένα έκαστο από τα προβλεπόμενα κτίρια αυτού του τύπου, έξι τον αριθμό, αντιμετωπίζεται ως τοπόσημο – landmark, δηλαδή μοναδικό, κατωτέρω, δέκατη τρίτη σκέψη). Περαιτέρω, στον εν λόγω εξουσιοδοτικό νόμο προβλέπεται και η διαδικασία, κατόπιν της οποίας θα εκδοθεί το ΣΟΑ. Σ’ αυτήν περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η έκφραση γνώμης Ειδικής Επιτροπής Εμπειρογνομώνων, που επρόκειτο να συγκροτηθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και, ιδίως, η κατάρτιση και δημοσιοποίηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το ΣΟΑ και η υποβολή της, μεταξύ των λοιπών δικαιολογητικών, προς την αρμόδια αρχή του Υπουργείου Οικονομικών, προς την οποία θα υποβληθεί και έκθεση με τα όρια των προαναφερομένων ζωνών (ανάπτυξης και πολεοδόμησης) (άρθρο 2 παρ. 4). Τέλος, το άρθρο 2 του ν. 4062/2012, στο οποίο περιέχεται και η βασική εξουσιοδοτική διάταξη (παρ. 6) για την έκδοση του ήδη προσβαλλομένου ΣΟΑ, παρέσχε τη δυνατότητα (παρ. 8) αύξησης του μέσου συντελεστή δόμησης κατά 0,1 και, με την εξαίρεση του παρακτίου μετώπου και του Μητροπολιτικού Πάρκου, των επιμέρους σ.δ. έως και 20%, το δε άρθρο 3 προβλέπει την έκδοση πράξεων για την εφαρμογή του ΣΟΑ (οργάνωση Μητροπολιτικού Πάρκου, έγκριση πολεοδομικών μελετών κ.λπ.).

9. Επειδή, το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (ν. 1515/1985, Α΄ 18) που ίσχυε κατά την έκδοση του ν. 4062/2012, δεν περιελάμβανε ειδικές ρυθμίσεις για τα ακίνητα που, κατά τον νόμο αυτό,

συγκροτούν τον ΜΠΕΑ. Οι ρυθμίσεις που ίσχυαν ως προς τα ως άνω ακίνητα είτε είχαν τεθεί ενόψει της παύσεως λειτουργίας του πρώην αεροδρομίου, τέτοια δε ρύθμιση περιελάμβανε το άρθρο ένατο του ν. 2338/1995 (Α' 202), το οποίο προέβλεπε ότι ο χώρος αυτός προοριζόταν κυρίως για τη δημιουργία μητροπολιτικής ζώνης πρασίνου, είτε συναρτώνταν με την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, τέτοιες δε ρυθμίσεις περιελάμβανε το άρθρο 2 παρ. 1 περ. ε' του ν. 2730/1999 (Α' 130), όπως η παράγραφος αυτή προστέθηκε, τροποποιήθηκε και αναριθμήθηκε με τα άρθρα 3 παρ. 4 του ν. 2833/2000 (Α' 150), 41 παρ. 1 του ν. 2912/2001 (Α' 94) και 1 παρ. 1 του ν. 2947/2001 (Α' 228), ή με τη μεταολυμπιακή χρήση των ακινήτων αυτών, τέτοιες δε ήταν οι διατάξεις του άρθρου 9 του ν. 3342/2005 (Α' 131) και, ειδικώς ως προς τα επίμαχα ακίνητα, τα άρθρα 23 και 24 του ίδιου νόμου, όπως το πρώτο συμπληρώθηκε με το άρθρο 19 παρ. 2 του ν. 3878/2010 (Α' 161), είτε, τέλος, εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση του ΡΣΑ του 1985, όπως αυτό είχε τροποποιηθεί ενόψει της τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων, ορισμένες δε από αυτές αφορούσαν τα συγκεκριμένα ακίνητα, όπως το "σχέδιο γενικής διάταξης" του Ολυμπιακού Συγκροτήματος Ελληνικού, το οποίο εγκρίθηκε με την ΚΥΑ 28772/6978/16.11.2001 (Δ' 1018, διόρθ. σφ. Δ' 550/2002), και το από 22.2.2002 πρ. δ/μα (Δ' 138), με το οποίο εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά, και άλλες αφορούσαν ευρύτερες περιοχές, αλλά καταλάμβαναν εν όλω ή εν μέρει και τα συγκεκριμένα ακίνητα, τέτοιο δε ήταν το από 1.3.2004 πρ. δ/μα (Δ' 254), με το οποίο θεσπίστηκαν περιορισμοί χρήσεων γης και όροι δόμησης για την παραλιακή ζώνη από τον Φαληρικό Όρμο μέχρι την Αγία Μαρίνα του Δήμου Κρωπίας. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο εξουσιοδοτικός ν. 4062/2012 αποτελεί το πρώτο νομοθέτημα που εκδόθηκε μετά τη θέση σε ισχύ του προαναφερομένου "Μεσοπροθέσμου" και του, θεσπισθέντος κατ' εφαρμογήν του, "Προγράμματος Αποκρατικοποιήσεων" και αφορά τα συγκεκριμένα ακίνητα, τα οποία αντιμετωπίζονται από τον νομοθέτη ως εξατομικευμένος, δεκτικός αξιοποίησης, δημόσιος χώρος. Ως προς τη μορφή της αξιοποίησης, ο νομοθέτης αρκείται, κατά τα εκτιθέμενα στην όγδοη σκέψη, στην εξαγγελία της γενικής στοχοθεσίας στην οποία αυτή αποβλέπει, στην επιλογή του κατάλληλου εργαλείου χωρικού σχεδιασμού (Σ.Ο.Α.), το οποίο διαφοροποιείται από άλλα συγγενή εργαλεία [Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων – ΕΣΧΑΔΑ, άρθρα 11 έως 14Α του ν. 3986/2011 (Α' 152) ή άλλα], στη θέσπιση διαδικασίας για τη θεσμοθέτηση του ΣΟΑ (εξουσιοδοτήσεις, γνωμοδοτήσεις, μελέτες κ.λπ.), στην αφηρημένη πρόβλεψη ζωνών, χωρίς, όμως, συγκεκριμένη αναγωγή σε ορισμένο υποσύνολο του εδάφους, και στην πρόβλεψη των χαρακτηριστικών των ζωνών αυτών, κυρίως υπό μορφή κανονιστικής θέσπισης ανωτάτων πολεοδομικών μεγεθών, αλλά και χρήσεων γης, ιδίως με παραπομπή στην ισχύουσα νομοθεσία, της οποίας ενίοτε επιτρέπει την κάμψη (π.χ. ως προς τα ύψη των "κτιρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης"), πάντοτε, όμως, χωρίς συγκεκριμένη χωρική αναφορά.

10. Επειδή, μετά την έκδοση του εξουσιοδοτικού ν. 4062/2012 εκδόθηκε ο ν. 4277/2014 (Α' 156), με τον οποίο εγκρίθηκε το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής (ν. Ρ.Σ.Α). Στο άρθρο 1 προβλέπεται ότι: «1. Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής (εφεξής ν. Ρ.Σ.Α.) είναι το σύνολο των στόχων, των κατευθύνσεων πολιτικής, των προτεραιοτήτων, των μέτρων και των προγραμμάτων που προβλέπονται από το νόμο αυτό ως αναγκαίων για τη χωροταξική, πολεοδομική και οικιστική οργάνωση της Αττικής και την προστασία του περιβάλλοντος, σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. 2. ... 3. Το νέο ΡΣΑ διατυπώνει στρατηγικές

επιλογές για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη της Αττικής στο πλαίσιο της εθνικής οικονομικής, κοινωνικής και χωροταξικής πολιτικής. Περιλαμβάνει κατευθύνσεις και ρυθμίσεις που ενισχύουν και συμπληρώνουν τον εθνικό αναπτυξιακό προγραμματισμό για την Αττική και που αφορούν στον προσδιορισμό του ρόλου της στο εθνικό επίπεδο και στο ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο. Οι κατευθύνσεις του νέου ΡΣΑ αναφέρονται κυρίως: α) στην κοινωνικοοικονομική ανασυγκρότηση του χώρου, β) στη χωροταξική δομή και οργάνωση των δραστηριοτήτων, γ) στην προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, του τοπίου και των πολιτιστικών πόρων, δ) στη χωρική διάρθρωση των βασικών δικτύων και υποδομών μεταφορικής, τεχνικής, διοικητικής και κοινωνικής υποδομής, ε) στην πολεοδομική οργάνωση, στ) στην πολιτική γης, ζ) στο σχεδιασμό περιοχών ή ζωνών ειδικού ενδιαφέροντος ή ειδικών προβλημάτων, η) στο συντονισμό των μελετών και προγραμμάτων που έχουν σχέση με το ΡΣΑ και ιδίως στο σχεδιασμό παρεμβάσεων μητροπολιτικής σημασίας, θ) στο συντονισμό με τα περιφερειακά πλαίσια των όμορων περιφερειών.

4. Το νέο ΡΣΑ επέχει ταυτόχρονα και θέση Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Αττικής, σύμφωνα με την παρ. 8α του άρθρου 6 του ν. 4269/2014 (Α' 142). 5. ...». Περαιτέρω, στο Κεφ. Β' (άρθρα 3 έως 6) του ν. 4277/2014 καθορίζονται η στρατηγική αλλά και οι βασικοί και ειδικοί στόχοι του νέου ΡΣΑ. Ειδικότερα, στο άρθρο 3 ορίζεται ότι: «Οι στρατηγικοί στόχοι του νέου ΡΣΑ εντάσσονται στο πλαίσιο της εθνικής και ευρωπαϊκής αναπτυξιακής και της χωρικής πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο, οι στρατηγικοί στόχοι του νέου ΡΣΑ προσδιορίζονται, για τη χρονική περίοδο 2014 – 2021, σε τρεις ενότητες συμπληρωματικών στρατηγικών στόχων: α) Ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας – Αττικής, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων. β) Βιώσιμη χωρική ανάπτυξη, εξοικονόμηση πόρων, αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. γ) Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, εξισορρόπηση στην κατανομή των πόρων και των ωφελειών από την ανάπτυξη». Περαιτέρω, στο άρθρο 4 του νόμου καθορίζονται οι κατευθύνσεις για την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, την ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας – Αττικής, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων. Ειδική πρόβλεψη γίνεται για την αύξηση της ελκυστικότητας της Αθήνας – Αττικής ως τουριστικού προορισμού με διεθνή ακτινοβολία με την ενίσχυση της τουριστικής υποδομής, τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και την επέκταση της τουριστικής περιόδου (βλ. άρθρο 4 παρ. 4 περιπτ. ε' υποπερ. αα'), την αξιοποίηση και εντατικοποίηση της χρήσης των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων και άλλων αθλητικών υποδομών, (βλ. άρθρο 4 παρ. 4 περιπτ. ζ'), την αξιοποίηση των αστικών κενών (βλ. άρθρο 4 παρ. 4 περιπτ. η'), καθώς και τον έλεγχο της αδόμητης γης, με ταυτόχρονη διαφύλαξη της γεωργικής γης, της βιοποικιλότητας και του αγροτικού τοπίου (βλ. άρθρο 4 παρ. 4 περιπτ. ι'). Στο άρθρο 5 του αυτού νόμου, τίθενται οι στόχοι για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη, την εξοικονόμηση πόρων, την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επιδιώκεται δε, ιδίως, η προστασία και οικολογική διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων, της βιοποικιλότητας και της γεωργικής γης (παρ. 1), η κάλυψη των οικιστικών αναγκών, κυρίως εντός της θεσμοθετημένης αστικής γης, με βάση την αρχή της συμπαγούς πόλης (παρ. 2) και η εναρμόνιση της προστασίας της φύσης και της διαφύλαξης και ανάδειξης της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, με την οικονομική ανάπτυξη και τη χωρική συνοχή (παρ. 3). Ακολούθως, στο Κεφ. Γ' (άρθρα 7 έως 11) του ίδιου νόμου καθορίζονται οι αρχές χωροταξικής

οργάνωσης και οι χωρικές ενότητες. Στο άρθρο 11 του νόμου καθορίζεται ειδικώς η οργάνωση των αξόνων και πόλων ανάπτυξης, ορίζεται δε ότι «1. Συγκροτείται και ενισχύεται πλέγμα αναπτυξιακών αξόνων και πόλων με στρατηγικό χαρακτήρα που εκτείνεται σε όλες τις Χωρικές Ενότητες, το οποίο αποτελεί το βασικό σκελετό για τη χωρική διάρθρωση των οικονομικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων και επιδιώκεται να λειτουργήσει ως κινητήρια δύναμη για την ολοκληρωμένη χωρική και οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας Αττικής. 2. Το πλέγμα των αναπτυξιακών αξόνων διαρθρώνεται ως εξής: 2.1. Αναπτυξιακοί Άξονες διεθνούς και εθνικής εμβέλειας [...] 2.2. Αναπτυξιακοί Άξονες μητροπολιτικής ακτινοβολίας είναι οι εξής: α) Άξονας Θαλάσσιου Μέτωπου του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, από το Φαληρικό όρμο μέχρι τη Βουλιαγμένη, του οποίου ο βασικός προσανατολισμός συνίσταται στην εξασφάλιση του ανοίγματος του μητροπολιτικού συγκροτήματος της Αθήνας προς το παραλιακό μέτωπο και της λειτουργικής διασύνδεσης με αυτό, με την ανάπτυξη χρήσεων πολιτισμού, τουρισμού, αναψυχής και αθλητισμού μητροπολιτικής εμβέλειας, καθώς και στη διασφάλιση της συνέχειας και της προσπελασιμότητας της παράκτιας ζώνης για όλους τους κατοίκους και τους επισκέπτες της πόλης ... 2.3. Αναπτυξιακοί Άξονες ενδοπεριφερειακής σημασίας είναι οι εξής: α) Άξονας Λ. Βουλιαγμένης, από την κεντρική περιοχή της Αθήνας προς Ελληνικό και Βουλιαγμένη ... 3. Βασικοί Πόλοι Ανάπτυξης. Οι πόλοι ανάπτυξης συντίθενται με τους άξονες ανάπτυξης, περιλαμβάνουν πλέγματα υπερτοπικών δραστηριοτήτων είτε σύνθετα και πολυδιάστατα είτε με εξειδικευμένο προσανατολισμό, και διαρθρώνονται στις παρακάτω κατηγορίες: 3.1. Πόλοι διεθνούς και εθνικής εμβέλειας α) Πόλος Αθήνας – Πειραιά, δυναμικά συστατικά στοιχεία του οποίου αποτελούν: ... β) Μητροπολιτικός Πόλος Ελληνικού – Αγίου Κοσμά. Το τέως Αεροδρόμιο Ελληνικού, σε συνδυασμό με την παράκτια Ολυμπιακή ζώνη του Αγίου Κοσμά (Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας του Αγίου Κοσμά και έκταση όμορων αθλητικών εγκαταστάσεων Αγίου Κοσμά), αναπτύσσεται ως μητροπολιτικός πόλος διεθνούς ακτινοβολίας, με στόχο την ανάδειξη της πρωτεύουσας σε σημαντικό κέντρο οικονομικής, περιβαλλοντικής και καινοτομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της Αθήνας ως τουριστικού προορισμού, επιχειρηματικού κέντρου και χώρου αναψυχής στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Στο χώρο αυτό προωθείται πρόγραμμα ολοκληρωμένης ανάπτυξης και μικτών λειτουργιών, το οποίο, πέραν του χώρου που θα διατεθεί για τη δημιουργία κεντρικού πάρκου, όπως περιγράφεται στο Παράρτημα VII, εμπλουτισμένου με τις χρήσεις και δραστηριότητες που προβλέπονται στις διατάξεις του ν. 4062/2012 (Α' 70), μπορεί να περιλαμβάνει ενδεικτικώς χρήσεις εκπαίδευσης, έρευνας και υγείας, τουρισμού-αναψυχής, αθλητισμού, πολιτισμού, εμπορικών δραστηριοτήτων, κοινωνικών εξυπηρετήσεων, υπηρεσιών, κατοικίας και επιχειρηματικού κέντρου. Κατά τη διαμόρφωση του σχεδίου ανάπτυξης του πιο πάνω πόλου, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την εφαρμογή πρότυπων μεθόδων αστικής περιβαλλοντολογικής ανάπτυξης, τη λειτουργική σύνδεση του πόλου με τις οικιστικές περιοχές των παρακείμενων δήμων, τη διατήρηση και επαναχρησιμοποίηση των αξιόλογων αρχιτεκτονικών κτηρίων, με συμβατές προς τον χαρακτήρα τους χρήσεις γης, την ενίσχυση της προσπέλασης του πόλου με τα μέσα σταθερής τροχιάς, την ανάπτυξη του πρασίνου με είδη της μεσογειακής χλωρίδας και την προστασία του υδροφόρου ορίζοντα, με χρήση μεθόδων ανακύκλωσης των υδάτων και τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ...». Στο Κεφ. Δ' (άρθρα 12 έως 16), προβλέπονται τα πρότυπα για την οικιστική ανάπτυξη και την πολεοδομική οργάνωση και τίθενται οι αρχές για τη διαχείριση του αστικού και εξωαστικού χώρου. Ειδικότερα στο άρθρο 12 ορίζεται ότι «α) Για την προώθηση της βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης υιοθετείται ένα πρότυπο οικιστικής ανάπτυξης, σύμφωνα με την αρχή της συμπαγούς πόλης ... Η οικιστική

ανάπτυξη διοχετεύεται καταρχήν στις υφιστάμενες πόλεις και οικισμούς με αποφυγή κατάληψης περιαστικού και εξωαστικού χώρου, ενώ οι επεκτάσεις των σχεδίων πόλης ή οι νέες αναπτύξεις είναι περιορισμένες [...]». Στο άρθρο 14 προσδιορίζονται οι κατευθύνσεις για τις μητροπολιτικές παρεμβάσεις, όπου μεταξύ άλλων, προβλέπονται τα εξής: «1. Ως Μητροπολιτικές Παρεμβάσεις νοούνται τα προγράμματα αναπλάσεων ή χωρικής αναδιάρθρωσης πολυτομεακού χαρακτήρα σε ζωτικές εκτάσεις του αστικού ιστού που έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: α) Στρατηγικό χαρακτήρα με αποφασιστική συμβολή στην προώθηση και εφαρμογή των στόχων του νέου ΡΣΑ. β) Πολυτομεακό χαρακτήρα με αυξημένες απαιτήσεις συντονισμού των τομεακών πολιτικών με τον χωρικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό. γ) Μητροπολιτική εμβέλεια, αλλά και σημαντικές χωρικές επιπτώσεις σε τοπικό επίπεδο. δ) Πιλοτικό χαρακτήρα, ως προς την υιοθέτηση καινοτόμων μεθόδων σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων με έμφαση στη συμμετοχή και τη διαφάνεια στη συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. [...] 3. 4. Ως προγράμματα ειδικών παρεμβάσεων Μητροπολιτικού Χαρακτήρα για την Αττική στο παρόν ορίζονται οι παρεμβάσεις στα Μητροπολιτικά Πάρκα όπως εξειδικεύονται στο Παράρτημα VII, ...» στο δε Παράρτημα VII του ν. 4277/2014 προβλέπονται, μεταξύ άλλων τα εξής: «Άρθρο 18. Παράγραφος 4α. 1. Ο σχεδιασμός και η διαχείριση των αστικών και περιαστικών Μητροπολιτικών Πάρκων αποτελεί ιδιαίτερο σκέλος των Μητροπολιτικών Παρεμβάσεων του ΡΣΑ, σε συνέχεια του συστήματος υπερτοπικών πόλων ήπιων χρήσεων πολιτισμού, αθλητισμού και αναψυχής, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον ν. 1515/1985. Η υλοποίηση των Μητροπολιτικών Πάρκων εντάσσεται στις προτεραιότητες από περιβαλλοντική, κοινωνική και αναπτυξιακή άποψη. 2. Προωθούνται η βελτίωση της προσβασιμότητας των Μητροπολιτικών Πάρκων με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (ΜΜΜ), η θεσμοθέτηση της προστασίας και της ήπιας ανάπτυξής τους, καθώς και προγράμματα εξειδίκευσης του σχεδιασμού με ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης, βάσει εξειδικευμένων Σχεδίων Γενικής Διάταξης. Ως Αστικά Μητροπολιτικά Πάρκα της Αττικής προσδιορίζονται οι εξής εκτάσεις: Ι. Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού: Στο χώρο του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού - Αγίου Κοσμά προβλέπεται η δημιουργία κεντρικού πάρκου 2.000 στρεμμάτων εμπλουτισμένου με τις χρήσεις που προβλέπει ο ν. 4062/2012. Το κεντρικό πάρκο του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού - Αγίου Κοσμά δύναται να αποτελέσει τον πυρήνα της σύνδεσης του θαλάσσιου μετώπου με τον Υμηττό με σύνδεση των μέσων σταθερής τροχιάς, για να εξυπηρετείται η άμεση πρόσβαση στο πάρκο και το θαλάσσιο μέτωπο από όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής». Οι εν λόγω διατάξεις του ν. ΡΣΑ, οι οποίες αφορούν συγκεκριμένα στον ΜΠΕΑ και, ειδικότερα μάλιστα, στο προβλεπόμενο εκεί Μητροπολιτικό Πάρκο, συμπληρώνονται από τις ειδικές κατευθύνσεις για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση του παράκτιου χώρου, που προβλέπονται στο άρθρο 16 και είναι οι εξής: «1. Ο παράκτιος χώρος της Αττικής αποτελεί συγκριτικό της πλεονέκτημα και ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός του πρόκειται να μεγιστοποιήσει τα οφέλη, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά, που προκύπτουν από την αξιοποίησή του [...] 2. Οι στόχοι και κατευθύνσεις γενικά για τον παράκτιο χώρο είναι οι εξής: α) Αξιοποίηση, προκειμένου να συμβάλλει στην ανάδειξη της Αθήνας Αττικής σε τουριστικό πόλο διεθνούς ακτινοβολίας, με δραστηριότητες τουρισμού και αναψυχής, β) Προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση του τοπίου, των αρχαιολογικών και ιστορικών τόπων και εξυγίανση των παράκτιων οικοσυστημάτων, θαλάσσιων και χερσαίων, γ) Διεύρυνση και ενίσχυση του δημόσιου, κοινόχρηστου χαρακτήρα της παράκτιας ζώνης με ελεύθερη πρόσβαση στη ζώνη αιγιαλού και παραλίας, εξασφάλιση της συνέχειας και βελτίωση των προσβάσεων στην ακτή από την ενδοχώρα [...]». Περαιτέρω, στο Παράρτημα VI του νόμου, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 16 αυτού για τον παράκτιο χώρο, προβλέπονται οι ζώνες

για την εξειδίκευση των στόχων, αρχών και κατευθύνσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται πόλοι σημειακής ανάπτυξης τουριστικής υποδομής και αναψυχής (πυρήνες τουριστικής υποδομής, όπως μαρίνες και ξενοδοχεία) και, επίσης, προβλέπεται ότι τα δημόσια ακίνητα του παράκτιου χώρου αναπτύσσονται κατά προτεραιότητα ως υποδοχείς σύνθετων χρήσεων τουρισμού, αναψυχής και κατοικίας. Εξάλλου, το ν. ΡΣΑ θεσμοθετήθηκε κατόπιν εκπονήσεως Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, με τις δε διατάξεις του Κεφ. Θ (άρθρα 38 και 39) του ν. 4277/2014 εγκρίθηκε η μελέτη αυτή και τέθηκαν όροι, περιορισμοί και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος. Έτσι, στο άρθρο 38 προβλέπονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: «[...] 25. Στη διαδικασία σχεδιασμού των μητροπολιτικών πάρκων εξειδικεύεται ο χαρακτήρας των χρήσεων που επιτρέπονται και προβλέπονται ρυθμίσεις για τη δόμηση που επιτρέπεται. 26. Το μητροπολιτικό πάρκο Ελληνικού, στο χώρο του μητροπολιτικού πόλου Ελληνικού – Αγίου Κοσμά, εμπλουτίζεται με τις χρήσεις και δραστηριότητες που προβλέπονται στο ν. 4062/2012 (Α' 70). 27. Τα δημόσια ακίνητα του παράκτιου χώρου αναπτύσσονται κατά προτεραιότητα ως υποδοχείς σύνθετων χρήσεων τουρισμού, αναψυχής και κατοικίας. Οι ειδικότεροι στόχοι και κατευθύνσεις πολιτικής για τα δημόσια ακίνητα του παράκτιου χώρου περιλαμβάνουν: α) την προώθηση προγραμμάτων αξιοποίησης με τη μορφή οργανωμένων υποδοχέων ανάπτυξης, β) την ανάπλαση, εξυγίανση, αναβάθμιση, τον εκσυγχρονισμό και τη συμπλήρωση τουριστικών εγκαταστάσεων και υποδομών που ήδη υπάρχουν, με στόχο την προσέλκυση τουρισμού υψηλού επιπέδου και τη δημιουργία θυλάκων τουριστικής καινοτομίας και πρότυπης αναψυχής, σε συνδυασμό με κατοικία, γ) την προώθηση νέων μορφών θεματικού τουρισμού με συνδυασμό υποδομών, εγκαταστάσεων και δράσεων τουρισμού, αναψυχής, αθλητισμού και πολιτισμού και την εξασφάλιση κατασκευών και εγκαταστάσεων υψηλής ποιότητας και αισθητικής που θα εντάσσονται στον περιβάλλοντα χώρο και το τοπίο, με ειδική πάντοτε μέριμνα για την ανάδειξη, την προβολή και τη διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου. 28. Όλα τα μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος που αναφέρονται στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) ισχύουν, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τα παραπάνω».

11. Επειδή, μετά την έκδοση του ν. Ρ.Σ.Α., αλλά και την ολοκλήρωση της διαδικασίας που περιγράφεται στην έβδομη σκέψη (μεταβίβαση δικαιωμάτων επί των ακινήτων του ΜΠΕΑ και των μετοχών της πρώτης παρεμβαίνουσας “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.” στο δεύτερο παρεμβαίνον ΤΑΙΠΕΔ, ολοκλήρωση διαγωνιστικής διαδικασίας περαιτέρω μεταβίβασης των παραπάνω δικαιωμάτων και μετοχών σε ιδιώτη επενδυτή και σύναψη και νομοθετική κύρωση των σχετικών συμβάσεων), και αφού καταρτίσθηκε σχετικώς η από μηνός Ιουλίου 2017 Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, εκδόθηκε το προσβαλλόμενο από 28.2.2018 προεδρικό διάταγμα, προσυπογραφόμενο από την Υφυπουργό Οικονομικών, την Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού και τον Υπουργό και τον Αναπληρωτή Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με το οποίο, κατ' εξουσιοδότηση του ν. 4062/2012, εγκρίθηκε το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ) του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού - Αγίου Κοσμά της Περιφέρειας Αττικής (ΑΑΠ 35). Στο άρθρο 1 περιγράφεται η ταυτότητα του ακινήτου του ΜΠΕΑ, επιφανείας 6.008.076,24 τ.μ., και στο άρθρο 2 περιγράφεται ο γενικός χωρικός προορισμός του, καθορίζονται τα γενικά πολεοδομικά μεγέθη και δίδονται οι κατευθύνσεις του σχεδιασμού που θα εφαρμοσθεί. Το ενιαίο ακίνητο αντιμετωπίζεται ως “περιοχή πολλαπλών λειτουργιών μητροπολιτικής εμβέλειας και διεθνούς

αναφοράς, με στόχο την ενίσχυση της Αθήνας ως τουριστικού προορισμού, επιχειρηματικού κέντρου και χώρου αναψυχής, την προσέλκυση επενδύσεων σημαντικών για την οικονομία της Αττικής και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη δημιουργία ενός Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου και Αναψυχής και άλλων σημείων προορισμού, την απόδοση στο ευρύτερο μητροπολιτικό συγκρότημα της πρωτεύουσας χώρων πρασίνου και αναψυχής, καθώς επίσης τουριστικών, πολιτιστικών, αθλητικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών υποδομών υψηλής ποιότητας, και την ανάπλαση και ανάδειξη του θαλασσίου μετώπου”. Εκτίθεται, περαιτέρω, ότι οι σκοποί αυτοί επιδιώκεται να επιτευχθούν μέσω του συνδυασμού χρήσεων γης που προωθούν την οικιστική πολυμορφία, την υιοθέτηση προτύπων αστικής ανάπτυξης με έμφαση στη μείξη των χρήσεων, τη μετατροπή της έκτασης, σήμερα αστικού κενού, σε τόπο προορισμού με επίκεντρο το Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής και την ειδική αρχιτεκτονική σχεδίαση των κτιρίων, ορισμένα από τα οποία θα είναι “υψηλά”. Καθορίζονται, περαιτέρω, τα πολεοδομικά μεγέθη σύμφωνα με τα οριζόμενα στον εξουσιοδοτικό ν. 4062/2012 και προβλέπεται, ειδικότερα, μικτός συντελεστής δόμησης 0,5, μέγιστη επιτρεπόμενη δόμηση 2.700.000 τ.μ. και μέγιστη κάλυψη 35%, ανισομερώς κατανομημένη, δεδομένου ότι στην έκταση του Παρακτίου Μετώπου (ΠΜ) δεν θα υπερβαίνει το 15% και στο Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής (ΜΠΠΑ) το 10%. Με την προσβαλλόμενη πράξη, εξάλλου, καθορίστηκαν συγκεκριμένες ζώνες επί του εδάφους με συγκεκριμένες χωρικές ταυτότητες και χαρακτηριστικά. Χωροθετούνται, ειδικότερα, επτά ζώνες πολεοδόμησης, εκ των οποίων οι έξι στην περιοχή του πρώην αεροδρομίου και η μία στην περιοχή του ΠΜ, τρεις ζώνες ανάπτυξης, χωρίς πολεοδόμηση, εκ των οποίων η μία ευρίσκεται στην περιοχή του πρώην αεροδρομίου και οι δύο στο ΠΜ, και, τέλος, το Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής, ευρισκόμενο στον χώρο του πρώην αεροδρομίου. Καθ’ όσον αφορά το ΜΠΠΑ, στο οποίο, όπως προκύπτει από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου, αλλά και τον εξουσιοδοτικό ν. 4062/2012 και το ν. ΡΣΑ (ν. 4277/2014), ο νομοθέτης και η Διοίκηση αποδίδουν βαρύνουσα σημασία, το προσβαλλόμενο πρ. διάταγμα προβλέπει (άρθρο 3 στ. Α3) ότι αυτό θα έχει επιφάνεια 2.000.569,02 τ.μ. (2.000 στρ. περίπου), αλλά οι ελεύθεροι χώροι και οι χώροι πρασίνου που θα περιλαμβάνει θα εκτείνονται στο 75% της επιφάνειάς του, η δε κάλυψή του από πάσης φύσεως μόνιμα κτίρια δεν θα υπερβαίνει το 10% (άρθρο 2 παρ. 2 περ. β’). Στο προσβαλλόμενο πρ. διάταγμα προβλέπονται, στη συνέχεια, οι χρήσεις γης καθεμιά από τις οριοθετούμενες ζώνες πολεοδόμησης και ανάπτυξης, καθώς και οι όροι δόμησης σε καθεμιά από αυτές. Ειδικώς ως προς τα ύψη των κτιρίων, προβλέπεται κατά τόπους το όριο των 50 μ. ή η εφαρμογή των οικείων διατάξεων του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (ΝΟΚ), βασικό, όμως, στοιχείο του χαρακτήρα του ΜΠΠΑ θεωρείται (βλ. ΣΜΠΕ, κατωτέρω) η κατασκευή συγκεκριμένου αριθμού υψηλών κτιρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος 200 μ., τα οποία, όπως αναφέρεται στο προσβαλλόμενο διάταγμα που επαναλαμβάνει, κατά τούτο, το περιεχόμενο της καταρτισθείσης ΣΜΠΕ, προορίζονται να λειτουργήσουν ως τοπόσημα της περιοχής. Οι σχετικές με τα κτίρια αυτά διατάξεις του προσβαλλομένου διατάγματος, οι οποίες προβλέπουν έξι κτίρια αυτού του είδους, κινούνται εντός των ορίων του εξουσιοδοτικού ν. 4062/2012 (βλ. ανωτέρω, όγδοη σκέψη), έχουν δε προφανώς την έννοια ότι το μέγιστο ύψος των 200 μ. θεσπίζεται προκειμένου αυτό να αξιοποιηθεί για την κατασκευή κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής ταυτότητας, η οποία, πάντως, δεν αποκλείεται να μην απαιτήσει την εξάντλησή του. Αυτά τα υψηλά κτίρια θα είναι συνολικώς έξι (6) και προβλέπεται να τοποθετηθούν ανά ένα στις Ζώνες Πολεοδόμησης Α-Π2 και ΠΜ-Π1 (περιοχή πρώην αεροδρομίου και Παράκτιο Μέτωπο αντιστοίχως) και στην Ζώνη Ανάπτυξης Α-Α1

(περιοχή πρώην αεροδρομίου), δύο θα τοποθετηθούν στην Ζώνη Πολεοδόμησης Α-Π4 (περιοχή πρώην αεροδρομίου) και, τέλος, ένα θα τοποθετηθεί στο ΜΠΠΑ. Με το προσβαλλόμενο διάταγμα επικυρώθηκε, ακόμη, ο καθορισμός των οριογραμμών των ρεμάτων που διαρρέουν την περιοχή (άρθρο 5), τέθηκαν δε, περαιτέρω (άρθρο 6), κατευθύνσεις και όροι για την προστασία του περιβάλλοντος και θεσπίσθηκε σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης. Ορισμένες από τις κατευθύνσεις αυτές είναι, ενδεικτικώς, η σύνδεση του υφισταμένου αστικού ιστού με τις υποδομές και τις χρήσεις του ΜΠΠΑ (παρ. 1 α. ββ), η διάταξη των κτιρίων κατά τρόπο ώστε να διατηρούνται μεγάλοι ελεύθεροι χώροι, κατά το δυνατόν ενοποιημένοι με το ΜΠΠΑ (παρ. 1 α. δδ), η λήψη μέτρων για την εξοικονόμηση ενέργειας (παρ. 1 β. αα) και την ορθολογική χρήση νερού (παρ. 1 β. ββ), η χρήση των τεχνολογιών που συγκροτούν την έννοια της “έξυπνης πόλης” (παρ. 1 β. γγ), η εξισορρόπηση του ισοζυγίου χωματισμών (παρ. 1 β. εε), η διάταξη των κτιρίων γενικής κατοικίας κατά τρόπο που να ευθυγραμμίζεται με την κατεύθυνση του ανοιχτού προς τη θάλασσα ΜΠΠΑ (παρ. 1 γ. αα), η μεγιστοποίηση της συμβολής του ΜΠΠΑ στη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών της περιοχής μέσω εκπονήσεως Ειδικής Μελέτης Αρχιτεκτονικής Τοπίου για τη διαμόρφωση των ενοτήτων του, καθώς και φυτοτεχνικών μελετών (παρ. 1 γ. ββ), η σύνταξη ειδικής κυκλοφοριακής και συγκοινωνιακής μελέτης με στόχο την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των ροών εντός και εκτός του ΜΠΠΑ στις επηρεαζόμενες περιοχές (παρ. 1 δ, βλ. και συναφείς επιμέρους κατευθύνσεις στις επόμενες υποπαραγράφους), η σύνταξη τεχνικών προδιαγραφών και ο καθορισμός της διαστασιολόγησης των τεχνικών έργων και παρεμβάσεων στο παραλιακό μέτωπο βάσει μελετών (ακτομηχανικής, κυματικής διαταραχής κ.λπ. και καταγραφής τυχόν λιβαδιών Ποσειδωνίας) στο παραλιακό μέτωπο (παρ. 1 ε), η θέση περιορισμών εργοταξιακών λειτουργιών κατά τη φάση κατασκευής (παρ. 1 στ), η κατάρτιση και έγκριση Σχεδίου Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας με στόχο την προστασία, κυρίως, των παρόχθιων περιοχών των ρεμάτων (παρ. 1 ζ), η εκπόνηση αναλυτικού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (παρ. 1 η. αα) και, τέλος, η ενσωμάτωση μεθόδων ανακύκλωσης και ανάκτησης αποβλήτων αστικού τύπου (παρ. 1 η. ββ), καθώς και η υλοποίηση Μονάδας Επεξεργασίας Λυμάτων εντός του ΜΠΠΑ, η οποία θα αντλεί τα παραγόμενα εντός του Πόλου λύματα προς άρδευση και, σε μεταβατικό στάδιο, θα αντλεί λύματα της ΕΥΔΑΠ για τον ίδιο σκοπό (παρ. 1 θ). Τέλος, στο άρθρο 7 του προσβαλλομένου διατάγματος τίθενται όροι για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Προβλέπεται, ειδικότερα, η διαμόρφωση σε επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο του τμήματος του οριοθετημένου αρχαιολογικού χώρου του ακρωτηρίου του Αγίου Κοσμά ύστερα από μελέτη διαμόρφωσης και ανάδειξης αρχαιοτήτων (παρ. 1), η μεταφορά του πιοσχήμου ταφικού περιβόλου από την ζώνη Α-Α1 στη βεβαιωμένη θέση του, κατόπιν εκπονήσεως και εγκρίσεως των σχετικών μελετών (παρ. 2), η υποβολή μελέτης συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης των υπαρχόντων στην περιοχή μεταβυζαντινών ναών και του περιβάλλοντος χώρου τους (παρ. 3), η διασφάλιση αδόμητης λωρίδας πέριξ του κτιρίου του πρώην Ανατολικού Αεροδρομίου (παρ. 4) και αντίστοιχης λωρίδας πέριξ του αρχαίου λατομείου στην ζώνη Α-Π6 (παρ. 5), η ένταξη σε αυτόνομο οικοδομικό τετράγωνο του νεότερου μνημείου “Αγγλικό υπόστεγο (Παγόδα)” στην ζώνη Α-Π4 (παρ. 6), η επισκευή και αποκατάσταση των υφισταμένων στην έκταση νεότερων μνημείων κατόπιν σχετικής μελέτης που θα εγκριθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού (παρ. 7) κ.λπ.

12. Επειδή, πριν από την έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος είχε εκπονηθεί, κατά τα αμέσως προαναφερόμενα, Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΣΜΠΕ (ENVECO A.E. - Ιούλιος 2017). Η μελέτη αυτή (ΣΜΠΕ), ογκώδης (1.332 σελίδες) και διεξοδική, αποτελείται από τόμους, χάρτες και υποστηρικτικές μελέτες, περιλαμβάνει δε δέκα κεφάλαια ως εξής: 1. Μη τεχνική περίληψη, 2. Γενικά Στοιχεία, 3. Σκοπιμότητα και στόχοι του σχεδίου, 4. Περιγραφή του Σχεδίου, 5. Εναλλακτικές λύσεις, 6. Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος, 7. Εκτίμηση - Αξιολόγηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον του σχεδίου, 8. Στοιχεία κανονιστικής πράξης, 9. Δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση της ΣΜΠΕ και 10. Βασικές Μελέτες και έρευνες. Η ΣΜΠΕ, πέραν των ειδικών εκθέσεων και μελετών τις οποίες επικαλείται, περιλαμβάνει στα επιμέρους κεφάλαια τεκμηρίωση με φωτογραφική αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης (βλάστηση, μνημεία, κτιριακές εγκαταστάσεις κ.λπ.) καθώς και της σχεδιαζόμενης με το Σ.Ο.Α. ενιαίας ανάπτυξης του μητροπολιτικού πόλου με παράθεση των σχετικών προτάσεων τόσο του ίδιου του Σ.Ο.Α. όσο και των προγενέστερων μελετών που είχαν εκπονηθεί για την ανάπτυξη του μετέπειτα θεσμοθετηθέντος Μητροπολιτικού Πόλου. Επίσης, σε ειδικά υποκεφάλαια η ΣΜΠΕ περιλαμβάνει το χρονοδιάγραμμα, τις φάσεις υλοποίησης, καθώς και τα οικονομικά στοιχεία του σχεδίου. Για τα τελευταία αναφέρεται ότι "Το υπό μελέτη Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Ελληνικού – Αγίου Κοσμά έχει κοστολογηθεί σε επίπεδο Master Plan με το συνολικό κόστος του να προσεγγίζει τα 7 δισεκατομμύρια ευρώ με ανάλυση σε επιμέρους κύρια στοιχεία κόστους για την προετοιμασία της περιοχής (280.000.000 €), την εκτέλεση έργων υποδομών (δρόμοι, τεχνικά έργα, λιμενικά, TRAM) και δικτύων (670.000.000 €), το Μητροπολιτικό Πάρκο, και τους κοινοχρήστους και ανοικτούς χώρους (460.000.000 €) και, τέλος, τις κτηριακές αναπτύξεις (5.600.000.000 € ...) (βλ. σελ. 1 – 148). Στο Κεφάλαιο 5 της ΣΜΠΕ τιτλοφορούμενο "Εναλλακτικές λύσεις" παρουσιάζονται οι κύριες προτάσεις ανάπτυξης του ενιαίου χώρου αεροδρομίου Ελληνικού και παραλιακής ζώνης Αγίου Κοσμά που διατυπώθηκαν κατά το παρελθόν, αυτές δε χωρίζονται σε δύο ομάδες. Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται οι προτάσεις που είχαν διατυπωθεί πριν από την ψήφιση του ν. 4062/2012, δηλαδή η βραβευθείσα σε διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό προκηρυχθέντα από το ΥΠΕΧΩΔΕ και τον Οργανισμό Αθήνας το έτος 2004 πρόταση Serero – Fernandez – Coignet και η επικαιροποίησή της από το ΥΠΕΧΩΔΕ – ΟΡΣΑ [πρόταση 1], το ερευνητικό πρόγραμμα του ΕΜΠ - ΤΕΔΚΝΑ [πρόταση 2] και η πρόταση Acebillo [πρόταση 3]. Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνονται οι προτάσεις που διατυπώθηκαν στη συνέχεια, δηλαδή οι προτάσεις "ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε." - Πολλάλη [πρόταση 4] και της παρεμβαίνουσας Lamda Development [πρόταση 5], όπως υποβλήθηκε στο ΤΑΙΠΕΔ στις 27.2.2014. Επίσης, παρουσιάζεται και η μηδενική λύση (κεφ. 5-4), ενώ γίνεται συγκριτική ανάλυση των προτάσεων (κεφ. 5.5). Εκτίθεται, εισαγωγικά, το ιστορικό και προγενέστερων ερευνητικών προγραμμάτων για την ανάπτυξη του χώρου του αεροδρομίου Ελληνικού, που είχαν καταρτισθεί ήδη κατά τη δεκαετία του 1990, ένα εκ των οποίων είχε επικεφαλής τον καθηγητή Λουδοβίκο Βασενχόβεν, και ακολούθως περιγράφονται, συνοπτικά, το ιστορικό κάθε μελέτης, οι επικεφαλής των προτάσεων αυτών και οι κύριες συνιστώσες και οι βασικές επιλογές τους. Περιέχεται, εξάλλου, η διαπίστωση ότι όλες οι προτάσεις, πλην της πρότασης 2, περιλαμβάνουν, άλλες σε μικρότερη και άλλες σε μεγαλύτερη έκταση, την οικιστική ανάπτυξη μέρους του ακινήτου. Ως προς τη μηδενική λύση, στο υποκεφάλαιο 5.4 της ΣΜΠΕ αναφέρονται τα εξής (σελ. 5-63 επ.): "Η μηδενική λύση στην περίπτωση του υπό μελέτη Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού – Αγίου Κοσμά ταυτίζεται με τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης, δηλαδή τη διατήρηση ενός καθεστώτος που στην περιοχή μεν του παλαιού αεροδρομίου έχει

χαρακτηριστικά ενός αστικού κενού, στο οποίο με την πάροδο του χρόνου συσσωρεύονται αποσπασματικές χρήσεις και λειτουργίες «ατάκτως ερριμμένες», ενώ στην περιοχή του παραλιακού μετώπου παρουσιάζει χαρακτηριστικά ανεπάρκειας διαχείρισης του υψηλού δυναμικού μιας προνομιούχου παραλιακής περιοχής μέσα από τη διαίωσιση της υφιστάμενης κατάστασης, αναντίστοιχης με την εικόνα της παραλιακής περιοχής μιας σύγχρονης μητρόπολης της Ευρωπαϊκής Μεσογείου. Η διατήρηση λειτουργιών που προέκυψαν είτε στο πλαίσιο σχεδιασμού με συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες, ο οποίος εκ προοιμίου προϋπέθετε την κατάργηση ή επικαιροποίησή τους στην μετα-Ολυμπιακή περίοδο, είτε εν τη απουσία σχεδιασμού επειδή απλώς ο χώρος ήταν διαθέσιμος, το θεσμικό πλαίσιο ελλιπές ή ανύπαρκτο και ο ιδιοκτήτης αδιάφορος αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της μηδενικής λύσης. Η συζήτηση επί του θέματος της διαμόρφωσης της περιοχής του Ελληνικού μετά την απομάκρυνση του αεροδρομίου επανέρχεται στο προσκήνιο κατά περιόδους και στη δημόσια συζήτηση το ζητούμενο είναι πάντα η επιλογή μιας λύσης που θα βελτιώσει αυτήν την κατάσταση εγκατάλειψης, αυθαιρεσίας και υποτονικότητας. Υπήρξαν διαφορετικές απόψεις, μερικές εκ διαμέτρου αντίθετες, αλλά ποτέ δεν προτάθηκε από κάποιον η άποψη διατήρησης του υφιστάμενου καθεστώτος. Η μηδενική λύση δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση θετική επιλογή. Η απόρριψή της εδράζεται σε λόγους πολεοδομικούς, περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς που την καθιστούν αυταπόδεικτη. Πολεοδομικά είναι απορριπτέα γιατί η διαίωσιση μιας «μαύρης τρύπας» στον αστικό ιστό νομοτελειακά θα επιτείνει την προσέλκυση ανεπιθύμητων χρήσεων και λειτουργιών, οδηγώντας σε περαιτέρω υποβάθμιση της ίδιας της περιοχής αλλά και των γειτονικών σε αυτή περιοχών των όμορων δήμων. Θα πρέπει, μάλιστα να τονισθεί ότι η πείρα έχει δείξει ότι πιθανή συνέχιση της αδράνειας δρα πάντα εις βάρος της περιοχής και διαμορφώνει συνθήκες που καθιστούν εξαιρετικά δύσκολη την ανατροπή μιας «εγκατεστημένης» δυσμενούς κατάστασης. Περιβαλλοντικά είναι απορριπτέα γιατί η «μαύρη» τρύπα στον αστικό ιστό αποτελεί και χωνευτήρι του περιβάλλοντος προσελκύοντας λειτουργίες και πρακτικές ανεξέλεγκτες ως προς το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα και μη αδειοδοτημένες μέσα από τη διαδικασία που προβλέπει το κοινοτικό και ελληνικό θεσμικό πλαίσιο. Μοιραία η προϊούσα υποβάθμιση θα διαχυθεί και στις γειτονικές περιοχές προκαλώντας βλάβες που θα είναι δύσκολο να αποκατασταθούν. Επίσης θα χαθεί μια μοναδική ευκαιρία δημιουργίας ενός Μητροπολιτικού Πάρκου, πρωτόγνωρου σε μέγεθος για τα ελληνικά δεδομένα, πολύ υψηλής ποιότητας που θα αποτελέσει κομβικό σημείο στο πώς γίνεται αντιληπτό και πως λειτουργεί ένα αστικό πάρκο τέτοιας κλίμακας στην πρωτεύουσα με την μικρότερη πιθανώς αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο για την Ευρώπη. Κοινωνικά και οικονομικά είναι αυτονόητη η απόρριψη της μηδενικής λύσης αφού α) δεν συμβάλλει στην υλοποίηση επενδύσεων με δυνητικά σημαντική προστιθέμενη αξία και με συμβολή στην αύξηση των εσόδων τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού τομέα, β) δεν προάγει την ανάπτυξη της περιοχής, μέρος της οποίας είναι σε εγκατάλειψη και μέρος αυτής σε ατονία, με μηδαμινά αποτελέσματα σε πληθώρα παραγωγικών τομέων (τουρισμός, αναψυχή, εμπόριο, οικοδομή) και γ) δεν δημιουργεί θέσεις εργασίας (πρωτογενείς και δευτερογενείς) σε μια περίοδο μάλιστα που αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία σε συνθήκες πολύ υψηλής ανεργίας". Στο επόμενο υποκεφάλαιο (5.5.) αναλύονται και συγκρίνονται οι πέντε εναλλακτικές προτάσεις με βάση τα κριτήρια βιωσιμότητας, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από τους μελετητές, δηλαδή, την προστασία του περιβάλλοντος, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Εξετάζεται, ειδικότερα, η συσχέτιση των λύσεων με περιβαλλοντικά στοιχεία, όπως το ατμοσφαιρικό, αλλά και το πολιτιστικό και οικιστικό

περιβάλλον, η προοπτική συμβολής τους στην ποιότητα ζωής και, περαιτέρω, η συμβολή τους στην άμεση και έμμεση δημιουργία θέσεων εργασίας, ο βαθμός ωριμότητάς τους, ενώ, εξάλλου, εκτιμήθηκε θετικά η εσωτερίκευση του κόστους τους και η ανάληψη του “ρίσκου” επιτυχούς ολοκλήρωσής τους, η οποία χαρακτηρίζει τις προτάσεις 3, 4 και 5, σε αντίθεση, ιδίως, με την πρόταση 2, η οποία είναι εξαρχής σχεδιασμένη στη λογική των εξωτερικών εισροών (βλ. ιδίως Πίνακα 5.5.2.1-1, σελ. 5-72). Περαιτέρω, στη ΣΜΠΕ αναλύονται οι οικονομικές παράμετροι του σχεδίου (σελ. 5-74 επ.) με την παράθεση, μεταξύ άλλων, των πορισμάτων ειδικής μελέτης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, η οποία περιέχει εκτίμηση του πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος της κάθε επενδυτικής πρότασης (σελ. 5-76 επ.). Ως προς την αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων, στο υποκεφάλαιο 5.5.3 (σελ. 5-79 επ.) “Σύνοψη – Συμπεράσματα” εκτίθενται οι εξής παραδοχές: “[...] Οι προτάσεις για την ανάπτυξη του μητροπολιτικού πόλου Ελληνικού – Αγίου Κοσμά που εξετάστηκαν παρουσίασαν όλες θετικές κατά μέσον όρο εκτιμήσεις σε ό,τι αφορά την επίδρασή τους στο περιβάλλον, στην κοινωνία και στην οικονομία. Οι διαφορές μεταξύ τους ήταν σε ορισμένες περιπτώσεις σημαντικές ως προς τη σύλληψη και τους βασικούς στόχους τους. Η πρόταση 1 είναι αυτή με τα πιο μικρά μεγέθη από πλευράς προτεινόμενης ανάπτυξης συγκρινόμενη με τις σύνθετες από πολεοδομική άποψη προτάσεις (προτάσεις 3, 4 και 5) με χαρακτηριστικά που διασφαλίζουν θετική εκτίμηση στις τρεις διαστάσεις της βιωσιμότητας, αλλά με σχετικά χαμηλές επιδόσεις σε οικονομικές και κοινωνικές παραμέτρους [...], αλλά είναι τέτοια η κλίμακα μεγεθών της προτεινόμενης ανάπτυξης που δεν μπορεί να διασφαλίσει τους αναγκαίους πόρους για την υλοποίηση και συντήρησή τους [...]. Σε ό,τι αφορά την πρόταση 2, η οικονομική διάστασή της υστερεί σημαντικά έναντι των άλλων και αυτό οδηγεί στη θετική μεν, χαμηλή δε αξιολόγηση παραμέτρων της κοινωνικής διάστασης. Ακόμη, η περιορισμένη διάθεση οικονομικών πόρων δεν διασφαλίζει υψηλή επίδοση σε περιβαλλοντικές παραμέτρους, ειδικά σε αυτές που σχετίζονται με το μητροπολιτικό πάρκο, το έδαφος και τα νερά [...] είναι περισσότερο από κάθε άλλη πρόταση προσαρμοσμένη στην υφιστάμενη κατάσταση, [...] χωρίς την προοπτική που θα μπορούσε να προσφέρει ένας νέος πολεοδομικός και αρχιτεκτονικός σχεδιασμός. Οι προτάσεις 3, 4 και 5 θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν συγγενείς ως προς τη λογική σύλληψης και σχεδιασμού τους με διαφορές μεταξύ τους στο βαθμό επεξεργασίας τους, στις σχετικές αναλογίες χρήσεων, στην ιεράρχηση πολεοδομικών προτεραιοτήτων και στον τρόπο επίλυσης θεμάτων διαχείρισης πόρων και αποβλήτων. Οι προτάσεις 3 και 4 διακρίνονται από μεγαλύτερη συγκριτικά με την πρόταση 5 στόχευση στην κατοικία ως χρήση, ενώ η πρόταση 3 έχει επίσης ως προτεραιότητα στις προτεινόμενες χρήσεις τα γραφεία και τη διοίκηση, στοχεύοντας στη μαζική μεταστέγαση κρατικών υπηρεσιών. Από την άλλη πλευρά η πρόταση 5 είναι αυτή που διακρίνεται για τον εξωστρεφή της χαρακτήρα, στοχεύοντας σε μεγαλύτερη συγκριτικά παρουσία χρήσεων τουρισμού, αναψυχής, αθλητισμού υψηλών προδιαγραφών, επιδιώκοντας να προσελκύσει επισκέπτες και χρήστες κυρίως από το εξωτερικό, θεωρώντας ότι ο πολύ χαμηλός μέσος όρος του χρόνου διαμονής ξένων επισκεπτών στην μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας είναι αναντίστοιχος με τις πραγματικές δυνατότητες της πόλης. Επίσης η πρόταση 5 φέρει καινοτόμα χαρακτηριστικά ως προς την προσέγγιση εφαρμογής όρων κάλυψης και δόμησης, επιδιώκοντας τη διασφάλιση εκτεταμένων ενιαίων κοινόχρηστων χώρων πρασίνου που θα διαχέουν τη θετική επίδραση του Μητροπολιτικού Πάρκου όχι μόνο στην περιοχή του μητροπολιτικού πόλου αλλά και στις όμορες περιοχές. Στα καινοτόμα στοιχεία της πρότασης 5 συμπεριλαμβάνονται και τα προτεινόμενα ψηλά κτήρια και κτήρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής σχεδίασης τα οποία θα λειτουργήσουν ως τοπόσημα, καθιστώντας την περιοχή σημείο προορισμού και διαμορφώνοντας την νέα ταυτότητα

του μητροπολιτικού πόλου. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόταση 5 περιλαμβάνει το σχεδιασμό ενός Μητροπολιτικού Πάρκου εξαιρετικής ποιότητας, με σημαντική ποικιλότητα, με αναλογίες και αναφορές σε τοπία που συναντά κανείς στην Αττική και με πληθώρα λειτουργιών, φυσικών και ανθρωπογενών, που καλύπτουν πλήρως υφιστάμενες ανάγκες και έχουν τη φιλοδοξία να ξεφύγουν από αυτές. Είναι η μόνη από τις προτάσεις, στην οποία ο σχεδιασμός του Μητροπολιτικού Πάρκου αποτελεί αντικείμενο εξειδικευμένης μελέτης, παράλληλης με τη μελέτη του master plan. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πρότασης τα έξοδα συντήρησης του Μητροπολιτικού Πάρκου αναλαμβάνονται από τον επενδυτή και συνεπώς δεν επιβαρύνουν το δημόσιο. Αξιολογώντας συνολικά τις πέντε προτάσεις, κρίνεται ότι η πέμπτη πρόταση, είναι η περισσότερο επεξεργασμένη, υιοθετεί σύγχρονες και καινοτόμες σχεδιαστικές και πολεοδομικές αρχές, αναγνωρίζει και αναδεικνύει, περισσότερο από όλες τις άλλες, το μητροπολιτικό χαρακτήρα της περιοχής και καλύπτει με επάρκεια θέματα σχετικά με το μέγεθος, την ποιότητα και την ισορροπία της προτεινόμενης ανάπτυξης. Είναι αυτή που προτείνεται από την παρούσα μελέτη προς περαιτέρω εξειδίκευση του σχεδιασμού της και υλοποίηση". Στη ΣΜΠΕ, εξάλλου, περιλαμβάνεται, κατά τα προαναφερόμενα, το ειδικό κεφάλαιο (6), το οποίο περιέχει "Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος", η κατάσταση, όμως, αυτή περιγράφεται και σε άλλα σημεία της ΣΜΠΕ. Σε σχέση με την υφιστάμενη κατάσταση εκτίθενται, ειδικότερα (υποκεφάλαιο 4.7., σελ. 4-299 επ.), μεταξύ άλλων, τα εξής: "... Η κατάσταση και εικόνα του χώρου του πρώην Αεροδρομίου είναι σήμερα σύνθετη και, σε γενικές γραμμές, προβληματική. Στο χώρο καταγράφεται ποικιλία χρήσεων γης, κτηριακών υποδομών και κατασκευών, που ανάγονται σε διάφορες χρονικές περιόδους: περίοδος λειτουργίας του Αερολιμένα, Ολυμπιακή περίοδος, μεταγενέστερη περίοδος. Η εικόνα στην παράκτια ζώνη (δύο τμήματα του Αγίου Κοσμά) είναι σχετικά καλύτερη. Υπάρχουν ωστόσο και εδώ προβλήματα πρόσβασης προς τη θάλασσα καθώς και λειτουργικότητας. Οι διάφορες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις που έχουν προκύψει δεν υπήρξαν αποτέλεσμα ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού, με συνέπεια την έλλειψη συνεργειών, τον λειτουργικό κατακερματισμό του χώρου και τις συγκρούσεις χρήσεων γης. Συνολικά ο χώρος καλύπτεται σε ποσοστό 46% από τεχνητές επιφάνειες... και σε ποσοστό 5,97% από δομημένες επιφάνειες... Στο σύνολο της έκτασης, υπάρχουν περίπου 735 κτήρια. Η κάλυψη των εν λόγω εγκαταστάσεων ανέρχεται σε περίπου 371 στρ. και η αντίστοιχη δόμηση σε 491 στρ. Η περιοχή του πρώην Αεροδρομίου Ελληνικού, αποτέλεσμα διαδοχικών μεταμορφώσεων και παρακαταθήκη επάλληλων ιστορικών γεγονότων και αναμνήσεων, καταλαμβάνεται κυρίως από τις εγκαταστάσεις και την υποδομή του άλλοτε Πολιτικού Αεροδρομίου, της Πολεμικής Αεροπορίας και της στρατιωτικής βάσης, περιλαμβάνοντας τους διαδρόμους προσγειώσεως και τροχοδρομήσεως, τα πεδία ελιγμών καθώς και πολυάριθμα κτήρια με ποικίλα χαρακτηριστικά όσον αφορά στην κατασκευή, τις δυνατότητες επανάχρησης και την αρχιτεκτονική αξία τους. Η περιοχή της παράκτιας ζώνης του Αγ. Κοσμά χωρίζεται σε δύο τμήματα: του Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας και της Μαρίνας Αγ. Κοσμά, καθώς και του Εθνικού Αθλητικού Κέντρου Νεότητας. Καταλαμβάνεται από εγκαταστάσεις επαγγελματικού καθώς και λαϊκού – μαζικού αθλητισμού, σε συνδυασμό με εγκαταστάσεις αναψυχής (νυχτερινά κέντρα διασκέδασης, κολυμβητική ακτή). Παράλληλα, περιλαμβάνει εγκαταστάσεις, κυρίως μετα-ολυμπιακές οι οποίες μένουν ανεκμετάλλευτες όπως το σύνολο των κτηριακών εγκαταστάσεων του Ιστιοπλοϊκού Κέντρου στο τμήμα της Μαρίνας. Τα τελευταία χρόνια, λόγω των διαδοχικών παραχωρήσεων που έχουν συντελεστεί σε φορείς είτε δημοσίου είτε ιδιωτικού δικαίου, έχει δημιουργηθεί ένα ιδιαίτερα σύνθετο καθεστώς ως προς τη

λειτουργία του χώρου. Οι παραχωρήσεις αυτές έχουν οδηγήσει στον κατακερματισμό του χώρου, στη δυσκολία προσπέλασης από τη μία περιοχή στην άλλη, καθώς και στην εγκατάλειψη περιοχών, ενδιάμεσων, των παραχωρηθέντων τμημάτων ...". Στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού της ΣΜΠΕ γίνεται λεπτομερής περιγραφή των επιμέρους χρήσεων και αναφέρονται τα σημαντικά κτίρια που βρίσκονται στην έκταση του Μητροπολιτικού Πόλου, επισημαίνονται δε τα προβλήματα ελλιπούς συντήρησης και αποκλεισμού τμημάτων της έκτασης λόγω του ιδιαίτερου διαχειριστικού καθεστώτος και των φραγμάτων προσπέλασης που έχουν δημιουργηθεί, η υποβάθμιση και η παρακμή του χώρου από την ύπαρξη των πολλών παλαιών αλλά και νέων αυθαίρετων ή πρόχειρων, κακής ποιότητας κατασκευών οι οποίες καταλαμβάνουν μεγάλο τμήμα του χώρου και έχουν την τάση να επεκτείνονται, τόσο στον χώρο του πρώην αεροδρομίου όσο και στην παράκτια ζώνη.

13. Επειδή, εξάλλου, σχετικά με την ταυτότητα και την οργάνωση των επιμέρους ζωνών του Σχεδίου, στο υποκεφάλαιο 4.4 της Σ.Μ.Π.Ε. (σελ. 4-76 επ.) εκτίθενται, ειδικότερα, τα εξής: "Τα κύρια στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα της πρότασης ΣΟΑ μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα: 1. Η δημιουργία ενός έργου που θα αποτελέσει «ναυαρχίδα» (flagship project) στο σχεδιασμό της Αθήνας αλλά και της χώρας. Ενός προορισμού με έντονο συμβολισμό, όπου στο εσωτερικό του θα υπάρχουν επιμέρους τοπόσημα (landmarks) όπως είναι τα ψηλά κτήρια - σύμβολα και γενικότερα τα κτήρια ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, αλλά και ευρύτερα σημεία προορισμού (landmark destinations) όπως οι επιμέρους γειτονιές και το Μητροπολιτικό Πάρκο, το ανανεωμένο Παράκτιο Μέτωπο στο σύνολό του κ.λπ. 2. Η ομαλή ένταξη του Μητροπολιτικού Πόλου στο γειτονικό του περιβάλλον. 3. Ο εκ των προτέρων σχεδιασμός οικιστικών περιοχών είτε ως Ζωνών Πολεοδόμησης είτε ως Ζωνών Ανάπτυξης. 4. Η καινοτομική, για τα ελληνικά δεδομένα, δημιουργία ενός Μητροπολιτικού Πάρκου 2.000 στρεμμάτων. 5. Το μεγάλο ποσοστό κοινωφελών και κοινοχρήστων χώρων και ειδικότερα των χώρων πρασίνου στις Ζώνες Πολεοδόμησης αλλά και στις Ζώνες Ανάπτυξης. 6. Η ανάκτηση και η μεγέθυνση του παραλιακού μετώπου (δημιουργία ισχυρών στοιχείων έλξης, μερική υπογειοποίηση της Λεωφόρου Ποσειδώνος, ενυδρείο). 7. Η κατασκευή κτηρίων τοποσήμων (landmarks) και η ευρύτερη δημιουργία σημείων προορισμού (landmark destinations): α) ψηλών κτηρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, β) κτηρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης και γ) κτηρίων συλλογικής κατοικίας σε επαφή με το μέτωπο του Πάρκου. 8. Η διατήρηση των σημείων αναφοράς της πρότερης χρήσης της περιοχής (τμήμα από τους διαδρόμους προσγείωσης – απογείωσης, μέρος του Ολυμπιακού συγκροτήματος, κτήριο Ανατολικού Αερολιμένα «Eero Saarinen», μαρίνα, χαρακτηρισμένα μνημεία – υπόστεγα Αεροπορίας). 9. Οι εκτεταμένες παρεμβάσεις στο τοπίο. 10. Η κοινωνική πολυσυλλεκτικότητα και ανταποδοτικότητα που απορρέει από τον ίδιο τον σχεδιασμό. Στα πλαίσια αυτής της ανταποδοτικότητας, έχει ληφθεί ειδική πρόνοια για τη δημιουργία χώρων στέγασης των σωματείων ΑΜΕΑ εντός του Ακινήτου, με αντίστοιχες των σημερινών προδιαγραφές. Σύμφωνα με την πρόταση χωρικής ανάπτυξης του υπό μελέτη Σχεδίου Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης, το σύνολο της περιοχής του Ελληνικού αναπτύσσεται, εντός του πλαισίου των κατευθύνσεων του νέου ΡΣΑ και του Ν. 4062/2012, ως μητροπολιτικός πόλος πολλαπλών λειτουργιών, εθνικής εμβέλειας και διεθνούς αναφοράς ... Εντός του πόλου συνδυάζονται χρήσεις υπερτοπικής - μητροπολιτικής κλίμακας εμπορίου και γραφείων, τουρισμού και αναψυχής, εκπαίδευσης και υγείας με χρήσεις κατοικίας, αθλητισμού και ελεύθερων χώρων πρασίνου μητροπολιτικού

επιπέδου έως και γειτονιάς. Οι χρήσεις αυτές, είναι συμβατές τόσο με την προέχουσα μητροπολιτική λειτουργία της ίδιας της περιοχής του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού, του πρώην Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά Αττικής και του Εθνικού Αθλητικού Κέντρου Νεότητας (Ε.Α.Κ.Ν.), όσο και με τις γεινιάζουσες χρήσεις και δραστηριότητες της ευρύτερης περιοχής, στις οποίες συνυπάρχουν χρήσεις πολεοδομικού κέντρου, γενικής και αμιγούς κατοικίας. Η προτεινόμενη παρέμβαση στην ουσία επιδιώκει να σηματοδοτήσει τη συνέχεια του αστικού ιστού σε αυτό το «κενό» σήμερα τμήμα της πόλης. Συμπληρώνεται και ενοποιείται δηλαδή ο υφιστάμενος ιστός, «προεκτείνεται» η πόλη με ένα διπλό στόχο: αφ' ενός την επαναλειτουργία της περιοχής ως "μητροπολιτικού πόλου" με τις αντίστοιχες χρήσεις που προσδιορίζουν αυτόν τον χαρακτήρα και αφετέρου την ενίσχυση σε χώρους πρασίνου και κοινωφελών εγκαταστάσεων, διοίκησης, εμπορίου και αναψυχής των όμορων περιοχών Αλίμου, Ελληνικού, Αργυρούπολης και Γλυφάδας [...]. Συνεπώς, ο συγκεκριμένος τρόπος λειτουργεί ως οργανωμένη συμπλήρωση των όμορων Δήμων [...]. Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο πολεοδομικής οργάνωσης και λειτουργικών χαρακτηριστικών η ανάπτυξη της περιοχής μελέτης επιμερίζεται σε 2 βασικές χωρικές ενότητες: στο χώρο του πρώην Αεροδρομίου και στο χώρο του Παράκτιου Μετώπου. Η χωρική ενότητα του πρώην Αεροδρομίου χαρακτηρίζεται από την κυρίαρχη και κεντροβαρική υποενοότητα του Μητροπολιτικού Πάρκου συνολικής έκτασης 2.000,569 m², η οποία καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα του Μητροπολιτικού Πόλου. Περιμετρικά αυτής αναπτύσσονται 7 χωρικές υποενοότητες – 6 Ζώνες Πολεοδόμησης και 1 Ζώνη Ανάπτυξης – οι οποίες αποτελούν και τον «συνδεδετικό κρίκο» του ευρύτερου αστικού ιστού με το Πάρκο. Αντίστοιχα, στη χωρική ενότητα του Παράκτιου Μετώπου κυρίαρχο στοιχείο αποτελεί η παραλία, η οποία επανασχεδιάζεται και αποκτά ένα ρόλο κυρίαρχο ως ελεύθερος κοινόχρηστος χώρος στην ακτή του Σαρωνικού. Η θάλασσα αντιμετωπίζεται ως ένα ισχυρό στοιχείο, που αποτελεί θεμελιώδη παράμετρο του αστικού τοπίου [...]. Η ανάπτυξη του Μητροπολιτικού Πόλου παίζει καθοριστικό ρόλο στη στροφή της πόλης (Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθήνας και Δήμοι στην άμεση περιοχή επιρροής) προς τη θάλασσα, την αξιοποίηση του παράκτιου μετώπου και τη δημιουργία συνεργειών με άλλες μεγάλες παρεμβάσεις - αναπλάσεις (όπως είναι η Ανάπλαση του Φαληρικού Όρμου). Συνεπώς, το Παράκτιο Μέτωπο μετασχηματίζεται, «ανοίγει» προς την πόλη, γίνεται προσβάσιμο, αποκτά ταυτότητα, μετατρέπεται σε προορισμό. Σε αυτή την κατεύθυνση καθοριστικό ρόλο έχει η υπόγεια παράκαμψη της Λεωφόρου Ποσειδώνος στο τμήμα της μεταξύ του ρέματος των Τραχώνων και του βορείου ορίου της υφιστάμενης περιοχής κατοικίας, ανάντη του ακρωτηρίου του Αγίου Κοσμά. Η υπάρχουσα Λ. Ποσειδώνος στο τμήμα αυτό υποβαθμίζεται ως οδικός άξονας και παράλληλα διαμορφώνεται ως πρωτεύουσα συλλεκτήρια οδός που θα εξυπηρετεί κατά βάση τις κινήσεις προσπέλασης προς τις δημιουργούμενες περιοχές αμιγούς κατοικίας (ΠΜ-Π1) και τουρισμού – αναψυχής (ΠΜ-Α2) του παράκτιου μετώπου, ενώ στο εναπομείναν εύρος κατάληψης παραμένει η διέλευση της γραμμής του τραμ, μαζί με χώρους πρασίνου, διαδρομές ποδηλάτου, κυκλοφορίας πεζών καθώς και θέσεις στάθμευσης, συμβάλλοντας συμπληρωματικά προς τις υπόλοιπες κυκλοφοριακές συνδέσεις, στην προσπέλαση του Παράκτιου Μετώπου. Τα παραπάνω τεκμηριώνουν τον νέο σχεδιασμό στο Παράκτιο Μέτωπο, όπως περιγράφονται αναλυτικά στις αντίστοιχες ενότητες των επί μέρους ζωνών: α) στην περιοχή του Εθνικού Αθλητικού Κέντρου Νεότητας Αγίου Κοσμά, βάσει του οποίου η περιοχή αυτή δεν προγραμματίζεται να αποτελέσει μόνο περιοχή κατοικίας αλλά διακρίνεται σε δύο διακριτές Ζώνες, η μία αφορά την Ζώνη ΠΜ-Π1 με χρήση Αμιγούς Κατοικίας, και η δεύτερη τη Ζώνη Ανάπτυξης ΠΜ-Α2 με χρήση Τουρισμού – Αναψυχής. Ουσιαστικά, ο

προτεινόμενος σχεδιασμός επιλέγει να συγκεράσει και να συνθέσει δημιουργικά τον περισσότερο ήπιο χαρακτήρα της κατοικίας (ΠΜ-Π1) με αυτό του δυναμικού, ανταγωνιστικού και εξωστρεφούς τομέα του τουρισμού (ΠΜ-Α2), που αποτελεί άλλωστε και βασική προγραμματική επιλογή από τα υπερκείμενα επίπεδα σχεδιασμού για τη συγκεκριμένη κατηγορία χώρου. Άλλωστε, και οι δύο αυτές επιλογές απορρέουν από τις κατευθύνσεις του Ν. 4062/2012 (άρθρο 2, παρ. στ.), ενώ το 15% της μέγιστης κάλυψης στο παράκτιο μέτωπο, σε συνδυασμό με τα χαμηλά ύψη (εξαίρεση το ψηλό κτήριο στη Ζώνη ΠΜ-Π1 σε στρατηγική θέση στο νότιο τμήμα του παράκτιου μετώπου) και επακόλουθα την περιορισμένη δόμηση στην περιοχή καταδεικνύει την πρόθεση του ΣΟΑ αφενός για ελάχιστη δυνατή παρέμβαση στην περιοχή και αφετέρου ο σκοπός αυτής της παρέμβασης να έχει πρωτίστως αναπτυξιακό χαρακτήρα. β) Στην περιοχή του πρώην Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά, βάσει του οποίου η περιοχή αυτή προγραμματίζεται να αποτελέσει Ζώνη Ανάπτυξης ΠΜ-Α1 με χρήση Τουρισμού - Αναψυχής. Ουσιαστικά, ο προτεινόμενος σχεδιασμός υιοθετεί τόσο την προηγούμενη χρήση - προορισμό της περιοχής ως υπερτοπικού πόλου αναψυχής όσο και την βασική προγραμματική επιλογή από τα υπερκείμενα επίπεδα σχεδιασμού για τη συγκεκριμένη κατηγορία χώρου. [...]”. Σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ, το 33,3% της έκτασης των 6.008.076 τ.μ. καταλαμβάνει το Μητροπολιτικό Πάρκο, το 48,5% καταλαμβάνουν οι ζώνες πολεοδόμησης και το 18,2% οι ζώνες ανάπτυξης, η επιλογή δε αυτή οδηγεί, κατά τους μελετητές, αφενός στην εξασφάλιση του αναγκαίου κοινωνικού εξοπλισμού (κοινοχρήστων χώρων και κοινωφελών εγκαταστάσεων) και αφετέρου στην οργανική συσχέτιση με τα άλλα χωρικά σχέδια (Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας, Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια των όμορων με την περιοχή μελέτης Δήμων, Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, Ειδικά Πλαίσια κ.λπ.) και στη λειτουργική σύνδεση του ακινήτου με τις άμεσα γειτνιάζουσες περιοχές αλλά και γενικότερα στη συνέχεια και σύνδεση με τον αστικό ιστό (σελ. 4-79). Προβλέπεται, περαιτέρω, στη ΣΜΠΕ ότι, πέραν του ΜΠΠΑ, η περιοχή θα διαθέτει κοινοχρήστους χώρους 1.500 στρ., ότι η κεντρική ιδέα ανάπτυξης των επιμέρους ζωνών και ενοτήτων στις πολεοδομούμενες περιοχές είναι αυτή των “πολλαπλών πυρήνων”, ταυτοχρόνως ετερογενών και μητροπολιτικής σημασίας (πάρκο, νοσοκομείο, πανεπιστήμιο, εμπορικό κέντρο, εγκαταστάσεις αθλητισμού και αναψυχής), με τη χρήση κατοικίας να αναπτύσσεται άλλοτε κατά προτεραιότητα και άλλοτε συμπληρωματικά. Εξάλλου, ειδικώς ως προς το ΜΠΠΑ, η Στρατηγική Μελέτη αναλύει διεξοδικώς τη σημασία και τη σχεδιάσή του και, περαιτέρω (σελ. 4-137 επ.), το περιγράφει λεπτομερώς τόσο ως σύνολο όσο και εν αναφορά προς τις επιμέρους χωρικές ενότητες που θα το συναπαρτίζουν. Οι τελευταίες θα είναι οι εξής επτά: 1) το “Πάρκο Γλυπτικής”, σε περιοχή με λοφώδες ανάγλυφο στο κέντρο του Πάρκου, θέση ιδεώδη, κατά τους μελετητές, για την εγκατάσταση κήπου “με μεγάλης κλίμακας γλυπτά”, 2) η “Περιοχή Αθλητισμού”, η οποία θα φιλοξενεί παγκόσμιας εμβέλειας αθλητικές δραστηριότητες σε ανοιχτές αθλητικές εγκαταστάσεις και στην οποία θα τοποθετηθεί το ένα από τα έξι ψηλά κτίρια του ΜΠΠΑ, το μοναδικό του ΜΠΠΑ, που θα έχει τον χαρακτήρα “Πολυδύναμου Κέντρου Πολλαπλών Λειτουργιών και Εκδηλώσεων”, 3) η “Περιοχή Εκθέσεων Ελληνικού”, η πλέον επίπεδη περιοχή του ΜΠΠΑ, όπου έχει ανεγερθεί το μνημειακό αρχιτεκτόνημα του Eero Saarinen, που θα αποτελεί τοπόσημο της περιοχής σε άμεση οπτική επαφή με την επιμήκη ζώνη του (τότε) διαδρόμου προσγείωσης και απογείωσης, 4) η “Περιοχή Εργοστασίου Αεροσκαφών”, όπου ευρίσκονται τα ιστορικά υπόστεγα αεροσκαφών, τα οποία προορίζονται να στεγάσουν το νέο Αεροπορικό Μουσείο, 5) η “Περιοχή του ρέματος των Τραχώνων για τη Φύση και το Περιβάλλον”, η οποία χαρακτηρίζεται από τη νέα ανοιχτή κοίτη αποκατάστασης του ρέματος, προορισμένη να δέχεται

τα όμβρια σε νέους μόνιμους και εποχιακούς υποδοχείς – υδροβιοτόπους, με την πυκνότερη, ίσως, βλάστηση στο πάρκο, 6) η “Ολυμπιακή Πλατεία και Περιοχή Αστικής Καλλιέργειας”, όπου σχεδιάζεται η τοποθέτηση διαδραστικού υδάτινου στοιχείου, εντυπωσιακών, κατά τους μελετητές, διαστάσεων με καλλιεργήσιμες επιφάνειες όπου θα διδάσκονται παραδοσιακές μέθοδοι καλλιέργειας, και 7) το “Αττικό Τοπίο” με οικεία προς το ελληνικό τοπίο δέντρα, θάμνους και αγρωστώδη. Ειδικές, τέλος, αναφορές περιέχονται στη ΣΜΠΕ και ως προς τα έξι υψηλά κτίρια (μέγιστου ύψους 200 μ., κατά το προσβαλλόμενο διάταγμα) που θα ανεγερθούν στον ΜΠΕΑ (σελ. 4-166 επ.). Σε γενικότατες γραμμές, οι σχετικές προβλέψεις είναι οι εξής: 1) το ψηλό κτίριο μεικτών χρήσεων στην Ζώνη Πολεοδόμησης Α-Π2 θα εξασφαλίζει πολύ υψηλού επιπέδου συνθήκες κατοίκησης με ανυπέβλητη θέα στη θάλασσα και το ΜΠΠΑ, 2) το ψηλό κτίριο γραφείων θα τοποθετηθεί στην Ζώνη Πολεοδόμησης Α-Π4 προς το μέτωπο της λεωφόρου Βουλιαγμένης και, κατά τους μελετητές, σ’ αυτό θα προσδοθούν χαρακτηριστικά “εμβληματικής ποιότητας αρχιτεκτονικής με βιοκλιματικό σχεδιασμό”, 3) το ψηλό ξενοδοχείο, επίσης στην ζώνη Α-Π4, 4) το ψηλό κτίριο κατοικιών στην ζώνη πολεοδόμησης του Παρακτίου Μετώπου (μαρίνα) ΠΜ-Π1 με ασύγκριτη θέα στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και τα νησιά του Σαρωνικού, 5) το ψηλό κτίριο “Ολοκληρωμένου Τουριστικού Συγκροτήματος”, το οποίο, μαζί με Καζίνο, θα τοποθετηθεί στην Ζώνη Ανάπτυξης Α-Α1, στον χώρο που άλλοτε λειτουργούσαν το Αμερικανικό Κολλέγιο Θηλέων και, στη συνέχεια, οι εγκαταστάσεις της Πολιτικής Αεροπορίας, τέλος δε 6) το προαναφερόμενο ψηλό κτίριο, που θα τοποθετηθεί στο ΜΠΠΑ.

14. Επειδή, με την οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27.6.2001 «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» (L197), εισάγεται διαδικασία εκτιμήσεως εκ των προτέρων των επιπτώσεων που έχουν στο περιβάλλον σχέδια και προγράμματα, στο πλαίσιο υλοποίησης των οποίων εκτελούνται, κατά κανόνα, περισσότερα έργα που υπόκεινται στην οικεία διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, ως έργα. Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας αυτής «... α) ως "σχέδια και προγράμματα" νοούνται τα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς και οι τροποποιήσεις τους: - που εκπονούνται ή / και εγκρίνονται από μια αρχή σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο ή που εκπονούνται από μια αρχή προκειμένου να εγκριθούν, μέσω νομοθετικής διαδικασίας, από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση, και που απαιτούνται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, β) ως "εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων" νοείται η εκπόνηση περιβαλλοντικής μελέτης, η διεξαγωγή διαβουλεύσεων, η συνεκτίμηση της περιβαλλοντικής μελέτης και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων κατά τη λήψη αποφάσεων καθώς και η παροχή πληροφοριών σχετικά με την απόφαση, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9, γ) ως "περιβαλλοντική μελέτη" νοείται το τμήμα του συνόλου των εγγράφων του σχεδίου ή προγράμματος, το οποίο περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται βάσει του άρθρου 5 και του παραρτήματος I, δ) ως "κοινό" νοούνται ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική, οι ενώσεις, οργανώσεις ή ομάδες τους». Περαιτέρω, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας εξειδικεύεται στο άρθρο 3, ορίζονται δε ως υποκείμενα σε αυτήν τα σχέδια και προγράμματα, τα οποία εκπονούνται (παρ. 2) “για τη γεωργία, ... χωροταξία ή χρήση του εδάφους και τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, ...”. Εξάλλου, στο

άρθρο 4 της οδηγίας ορίζεται ότι: «1. Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3 πραγματοποιείται κατά την εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος και πριν από την έγκρισή του ή την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας. 2. ... 3. Όταν τα σχέδια και προγράμματα αποτελούν μέρος ενός ιεραρχημένου συνόλου, τα κράτη μέλη, προκειμένου να αποφύγουν την επανάληψη της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι η εκτίμηση θα γίνει, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, σε διάφορα επίπεδα του ιεραρχημένου συνόλου...», και στο άρθρο 5 ότι: «1. Σε περίπτωση που απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1, εκπονείται περιβαλλοντική μελέτη στην οποία εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και λογικές εναλλακτικές δυνατότητες λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος... 2. Η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με την παράγραφο 1 περιλαμβάνει τις πληροφορίες που ευλόγως μπορεί να απαιτηθούν λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες γνώσεις και μεθόδους εκτίμησης, το περιεχόμενο και το επίπεδο λεπτομερειών στο σχέδιο ή το πρόγραμμα, το στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεως και το βαθμό στον οποίο ορισμένα θέματα αξιολογούνται καλύτερα σε διαφορετικά επίπεδα της εν λόγω διαδικασίας ώστε να αποφεύγεται η επανάληψη της εκτίμησης. 3. ... 4. ...”.

15. Επειδή, ενόψει του σκοπού της ως άνω οδηγίας, που συνίσταται στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας, οι διατάξεις που οριοθετούν το πεδίο εφαρμογής της, χρήζουν διασταλτικής ερμηνείας (ΔΕΕ 7 Ιουνίου 2018, Raoul Thybaut κ.λπ. κατά Region Wallone, C-160/17 σκ. 40, 27 Οκτωβρίου 2016, D’ Oultremont κ.λπ., C-290/15, σκέψη 40, 10 Σεπτεμβρίου 2015, Δήμος Κρωπίας Αττικής, C-473/14, σκέψη 50). Οποιαδήποτε εξαίρεση από τις εν λόγω διατάξεις ή περιορισμός τους πρέπει, κατά συνέπεια, να ερμηνεύεται στενώς. Κατά την έννοια, εξάλλου, του άρθρου 2 στ. α΄ της οδηγίας, ως «σχέδια και προγράμματα» υπαγόμενα στο πεδίο εφαρμογής της νοούνται εκείνα που έχουν εκπονηθεί ή εγκριθεί από μια αρχή σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο προκειμένου να εγκριθούν μέσω νομοθετικής διαδικασίας από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση και απαιτούνται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, δηλαδή η έγκρισή τους στηρίζεται σε εθνικές νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις, οι οποίες καθορίζουν τις αρμόδιες για την έγκριση των εν λόγω σχεδίων και προγραμμάτων αρχές, καθώς και τη διαδικασία εκπόνησής τους (ΔΕΕ Raoul Thybaut κ.λπ. κατά Region Wallone, σκ. 42-43, 22.3.2012, Inter-Environnement Bruxelles κ.λπ., C-567/10, σκ. 31), και, περαιτέρω (άρθρο 3 παρ. 2 στ. α΄), εκπονήθηκαν για ορισμένους τομείς, όπως η χωροταξία και η χρήση εδάφους, και καθορίζουν το πλαίσιο για δυνητικές στο μέλλον άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων (βλ. ΔΕΕ προαναφερόμενη απόφαση Raoul Thybaut κ.λπ. κατά Region Wallone, σκ. 46, 17 Ιουνίου 2010, Terre wallonne και Inter-Environnement Wallonie, C-105/09 και C-110/09, σκέψη 43). Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, αν, δηλαδή, ένα σχέδιο ή πρόγραμμα καθορίζει το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων, έχει κριθεί ότι τέτοιο σχέδιο ή πρόγραμμα, υπαγόμενο στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, είναι κάθε πράξη η οποία καθορίζει, θεσπίζοντας κανόνες και διαδικασίες ελέγχου που έχουν εφαρμογή στον οικείο τομέα, ένα σημαντικό σύνολο κριτηρίων και προϋποθέσεων για την αδειοδότηση και την εκτέλεση ενός ή περισσότερων έργων ικανών να

έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (βλ. ΔΕΕ προαναφερθείσες αποφάσεις Raoul Thybaut κ.λπ. κατά Region Wallone, σκ. 54, D' Oultremont κ.λπ., σκ. 49, πρβλ. επίσης ΔΕΕ απόφαση της 11 Σεπτεμβρίου 2012, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Αιτωλοακαρνανίας κ.λπ., C-43/10, σκ. 95, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Inter-Environnement Bruxelles, σκ. 30). Τέλος, από το γεγονός ότι η οδηγία δεν περιλαμβάνει ακριβώς ειδικές διατάξεις σχετικά με πολιτικές ή με γενικές ρυθμίσεις, οι οποίες, κατά τη διατύπωση του Δικαστηρίου, “θα έχρηζαν οριοθετήσεως σε σχέση προς τα σχέδια και προγράμματα”, δηλαδή θα εξαιρούνταν, ακριβώς ως πολιτικές ρυθμίσεις, από το πεδίο εφαρμογής της, συνάγεται ότι η έννοια των «σχεδίων και προγραμμάτων» μπορεί, κατά τη νομολογία του ΔΕΕ, να καλύπτει πράξεις γενικής ισχύος, είτε νομοθετικές είτε κανονιστικές (βλ. ΔΕΕ προαναφερόμενη απόφαση, D' Oultremont κ.λπ., σκ. 52). Το γεγονός, επομένως, ότι μία πράξη περιέχει γενικούς κανόνες και έχει έναν ορισμένο βαθμό αφαιρετικότητας δεν αποκλείει το ενδεχόμενο η πράξη αυτή να έχει τον χαρακτήρα, και έκδηλο ακόμη, προγράμματος ή σχεδίου, και να εμπίπτει, ως εκ τούτου, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 7ης Ιουνίου 2018, Inter-Environnement Bruxelles ASBL κ.λπ., C-671/16, σκ. 60, πρβλ. προαναφερθείσα απόφαση D' Oultremont κ.λπ., σκ. 52-53), εφόσον, βεβαίως, όπως είναι αυτονόητο, πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις στοιχειοθετήσεως της έννοιας του “σχεδίου ή προγράμματος”. Έτσι, μολονότι κάθε νομοθετικό μέτρο δεν αποτελεί «σχέδιο» ή «πρόγραμμα» κατά την έννοια της οδηγίας 2001/42, το γεγονός και μόνον ότι ένα μέτρο θεσπίζεται δια της νομοθετικής οδού δεν αποτελεί λόγο εξαιρέσεώς του από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής (βλ. προμν. Terre wallonne ASBL, C-105/09 και Inter-Environnement Wallonie ASBL, C-110/09, σκ. 41, καθώς και Προτάσεις της 14ης Ιουλίου 2016 της Γενικής Εισαγγελέως στην προαναφερθείσα απόφαση D' Oultremont κ.λπ., σκ. 61).

16. Επειδή, με την αίτηση προβάλλεται ότι η έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος επιχειρήθηκε κατά παράβαση της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, μεταξύ άλλων, για τον λόγο ότι η προαναφερόμενη (σκέψη δωδέκατη) από μηνός Ιουλίου 2017 ΣΜΠΕ καταρτίστηκε και τέθηκε σε διαβούλευση μετά την έκδοση τόσο του ν. 4062/2012 όσο και του ν. 4422/2016, με τον οποίο, κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα (βλ. σκέψη έβδομη), κυρώθηκαν οι από 14.11.2014 και 19.7.2016 συμβάσεις αγοραπωλησίας μετοχών της πρώτης παρεμβαίνουσας. Καθόσον αφορά, ιδίως, στον ν. 4062/2012, προβάλλεται, ειδικότερα, ότι αυτός αποτελεί την πολιτειακή πράξη που προσέδωσε στα ακίνητα του πρώην αεροδρομίου και του παρακτίου μετώπου τον συγκεκριμένο χωρικό προορισμό και ταυτότητα που προωθείται με το προσβαλλόμενο διάταγμα. Προβάλλεται, περαιτέρω, ότι ο ίδιος ο νόμος, ο οποίος εκδόθηκε υπό το κράτος ισχύος του παλαιού ΡΣΑ (ν. 1515/1985), που δεν περιελάμβανε καμία σχεδιαστική κατεύθυνση αυτού του είδους, προσδιόρισε τα βασικά χαρακτηριστικά της ανάπτυξης των τριών ακινήτων, τα οποία συγκρότησε σε Μητροπολιτικό Πόλο, όρισε τα βασικά πολεοδομικά τους μεγέθη (συντελεστής δόμησης, ποσοστό κάλυψης), συμπεριλαμβανομένης της κατεύθυνσης κτιρίων μεγάλου ύψους, καθώς και τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο ν. 4062/2012 αποτελεί, κατά τα προβαλλόμενα, “σχέδιο”, κατά την έννοια της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, το οποίο έπρεπε να είχε υπαχθεί το ίδιο στη διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών του επιπτώσεων κατ' εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας, όπως αυτή ενσωματώθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με την 107017/28.8.2006 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και ΠΕΧΩΔΕ Β' 1225).

17. Επειδή, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη πέμπτη σκέψη, προκειμένου ορισμένη πράξη να υπαχθεί στη διαδικασία της οδηγίας 2001/42/EK, πρέπει, μεταξύ άλλων, αυτή να “εγκρίνεται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση” και η έκδοσή της να απαιτείται “βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων”. Κατά την προφανή και μη καταλείπουσα εύλογες αμφιβολίες έννοια της εν λόγω διατάξεως (βλ. προμνημονευόμενη νομολογία ΔΕΕ), η υπαγωγή στη διαδικασία της οδηγίας δεν αποκλείεται, όταν η πράξη για την οποία πρόκειται, αποτελεί τυπικό νόμο, διότι, στην περίπτωση αυτή, η έκδοσή της δεν απαιτείται, μεν, κατ’ ακριβολογία, βάσει άλλων “νομοθετικών διατάξεων”, ο ίδιος, όμως, ο τυπικός νομοθέτης, κατ’ ενάσκηση της κανονιστικής του εξουσίας, κρίνει επιβεβλημένη τη θεσμοθέτησή της. Καθόσον, μάλιστα, αφορά την ελληνική έννομη τάξη, στο πλαίσιο της οποίας ο χωροταξικός σχεδιασμός ανάγεται σε συνταγματική υποχρέωση (άρθρο 24 παρ. 2 Συντ.), τυπικός νόμος εκδιδόμενος για την υλοποίηση της εν λόγω συνταγματικής επιταγής, δηλαδή κατά συνταγματική απαίτηση, δεν αποκλείεται, κατά μείζονα λόγο, να περιέχει “σχέδιο ή πρόγραμμα”, για τη θεσμοθέτηση του οποίου να απαιτείται, κατά την έννοια της οδηγίας, η προηγούμενη περιβαλλοντική εκτίμηση. Παρά ταύτα, ο ν. 4062/2012 δεν συνιστά, πράγματι σχέδιο, κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας, για τους λόγους που αναφέρονται στην ένατη σκέψη, διότι, δηλαδή, ο νόμος αυτός αρκείται στην αφηρημένη πρόβλεψη ζωνών με ορισμένα γενικά χαρακτηριστικά, χωρίς να καθορίζει τις ζώνες αυτές στον χώρο και, γενικότερα, χωρίς ο ίδιος, πέραν της γενικής αναφοράς στην όλη έκταση του Μητροπολιτικού Πόλου, να περιέχει συγκεκριμένες χωροταξικές ρυθμίσεις και, μάλιστα, αρκούντως εξειδικευμένες ώστε να καθίσταται επιτρεπτή η εκτέλεση έργων, κατά την έννοια είτε της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ είτε των μεταγενεστέρων οδηγιών που ρυθμίζουν το ίδιο θέμα (βλ. οδηγία 2011/92/ΕΕ – L 26). Εν πάση περιπτώσει, μετά την έκδοση του ν. 4062/2012, εκδόθηκε ο ν. 4277/2014, με τον οποίο εγκρίθηκε το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας Αττικής και έγινε ρητή αναφορά τόσο στον όλο Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού – Αγίου Κοσμά όσο και στο Μητροπολιτικό Πάρκο που αυτός θα περιλαμβάνει. Το ν. ΡΣΑ, όμως, το οποίο, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη σκέψη, παραπέμπει ρητά στον ν. 4062/2012 και εντάσσει τις κανονιστικές ρυθμίσεις του νόμου αυτού στον επιχειρούμενο από το ίδιο σχεδιασμό, πολύ ευρύτερο μάλιστα του αντικειμένου του ν. 4062/2012, έχει το ίδιο εγκριθεί βάσει Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (βλ. άρθρα 38 και 39 του ν. 4277/2014). Με τον τρόπο αυτό, το προσβαλλόμενο διάταγμα, για το οποίο εκπονήθηκε και ειδική ΣΜΠΕ, εκδόθηκε, πάντως, βάσει και του ν. 4277/2014, τον οποίο επικαλείται στο προοίμιό του και ο οποίος εκδόθηκε ομοίως βάσει ΣΜΠΕ, αβασίμως δε προβάλλεται ότι απαιτούνταν και τρίτη ΣΜΠΕ, ειδικώς για τον ν. 4062/2012. Και υπό την εκδοχή, τέλος, ότι ο ν. 4062/2012 αποτελούσε “σχέδιο”, κατά την έννοια της οδηγίας 2001/42/EK, το κύρος του από πλευράς συμβατότητάς του με την οδηγία αυτή θα έπρεπε, σε αντίθεση με το προσβαλλόμενο διάταγμα, να κριθεί ακριβώς με βάση την ίδια την οδηγία, και όχι με βάση την εκδοθείσα για την ενσωμάτωσή της στο εσωτερικό δίκαιο ΚΥΑ 107017/28.8.2006, αφού η διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων που περιέχει η εν λόγω κανονιστική απόφαση δεν είναι νοητό να δεσμεύει τον τυπικό νομοθέτη, όταν το “σχέδιο” εγκρίνεται ευθέως με τυπικό νόμο. Ο νόμος, όμως, 4062/2012, πέραν της αιτιολογικής εκθέσεως και των συνήθων συνοδευτικών στοιχείων που πλαισιώνουν τους τυπικούς νόμους, υποβλήθηκε στη νομοθετική διαδικασία βάσει πολυσέλιδης επιστημονικής εκθέσεως (“Χωροταξική, πολεοδομική και

περιβαλλοντική θεώρηση”), η οποία καταρτίστηκε από τη Διοίκηση και, μολονότι “δεν έχει τη δομή μιας ΣΜΠΕ” αφού, κατά την ορθή, κατά τα αμέσως προαναφερόμενα, αντίληψη της Διοικήσεως, το σχέδιο νόμου “δεν συνιστά σχέδιο” (κατά την οδηγία), “αλλά έχει προ-σχεδιαστικό χαρακτήρα” (βλ. κεφ. 1, σελ. 19), υποβλήθηκε, πάντως, σε ευρεία διαβούλευση, κατά την οποία διατυπώθηκε μεγάλος αριθμός παρατηρήσεων και σχολίων εκ μέρους του ενδιαφερομένου κοινού. Ενόψει τούτων, και δεδομένου ότι οι αιτούντες δεν προβάλλουν συγκεκριμένους ισχυρισμούς ως προς το κατά τι η ως άνω προηγηθείσα της εκδόσεως του ν. 4062/2012 διαδικασία υπολείπεται των απαιτήσεων περιβαλλοντικής εκτιμήσεως της ίδιας της οδηγίας, ο λόγος θα ήταν απορριπτέος ακόμη και αν ο ν. 4062/2012 αποτελούσε ο ίδιος “σχέδιο”. Ο ίδιος λόγος ακυρώσεως, τέλος, είναι αβάσιμος και κατά την επικουρική του βάση, σύμφωνα με την οποία η καταρτισθείσα ΣΜΠΕ όφειλε, τουλάχιστον να είχε εκπονηθεί πριν από την έκδοση του ν. 4422/2016, με την οποία κυρώθηκε, κατά τα εκτιθέμενα στην έβδομη σκέψη, η από 14.11.2014 σύμβαση πώλησης των μετοχών της πρώτης παρεμβαίνουσας, καθώς και η τροποποιητική από 19.7.2016 όμοια. Τούτο δε, διότι πέραν του γεγονότος ότι η αγοραπωλησία των μετοχών τελεί, κατά το άρθρο 2.2. της κυρωθείσης από 14.11.2014 συμβάσεως, υπό την αναβλητική αίρεση, μεταξύ άλλων, της έκδοσης του προσβαλλομένου διατάγματος, αποτελούντος του ιδίου “σχεδίου”, οι κυρωθείσες, πάντως, με τον νόμο αυτό συμβάσεις αφορούν την εγκατάσταση συγκεκριμένου επενδυτή στο (τότε) υπό κατάρτιση Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης και δεν αποτελούν “σχέδιο”, σε κάθε δε περίπτωση, κατά την έκδοση του εν λόγω κυρωτικού νόμου, είχε προηγηθεί τόσο ο ν. 4062/2012, ο οποίος προέβλεψε τη συγκρότηση του Μητροπολιτικού Πόλου, όσο και ο ν. 4277/2014, με τον οποίο εγκρίθηκε το ν. ΡΣΑ, που αποτελεί “σχέδιο” κατά την έννοια της οδηγίας και υποβλήθηκε σε ΣΜΠΕ. Ενόψει τούτων, της συνδρομής, δηλαδή, νομικών βάσεων απορρίψεως του συγκεκριμένου λόγου ακυρώσεως υπό πλείονες εκδοχές, δεν συντρέχει λόγος υποβολής προδικαστικού ερωτήματος προς το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την έννοια της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, όπως ισχυρίζονται οι αιτούντες. Κατά την ειδικότερη γνώμη, εξάλλου, των συμβούλων Θ. Αραβάνη και Όλ. Παπαδοπούλου, ο ν. 4062/2012, αναφέρεται σε μεγάλη έκταση, η οποία δεν έχει πολεοδομηθεί και διατηρεί τον χαρακτήρα της ως εκτός σχεδίου, συγκροτεί δε σ’ αυτήν Μητροπολιτικό Πόλο εθνικής και διεθνούς εμβέλειας. Υπό την έννοια αυτή, ο εν λόγω νόμος ρυθμίζει ο ίδιος τη χρήση του εδάφους της έκτασης, της οποίας προβλέπει, έστω αφηρημένως, τη διαίρεση σε Μητροπολιτικό Πάρκο και ζώνες πολεοδόμησης και ανάπτυξης, καθορίζοντας, μάλιστα, και ανώτατα πολεοδομικά μεγέθη, καθώς και κατηγορίες επιτρεπομένων χρήσεων γης. Επομένως, οι σχετικές με τον ΜΠΕΑ διατάξεις του ν. 4062/2012 πληρούν, καταρχήν, τις προϋποθέσεις υπαγωγής στην έννοια του “σχεδίου” και στη διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης της οδηγίας 2001/42/ΕΚ. Το γεγονός, εξάλλου, ότι οι επιμέρους διατάξεις του ν. 4062/2012 αρκούνται σε αφηρημένες ρυθμίσεις που δεν είναι αμέσως εφαρμοστέες σε συγκεκριμένα τμήματα του ρυθμιζομένου χώρου, μεταθέτουν δε τον καθορισμό των τμημάτων αυτών σε επόμενα στάδια του σχεδιασμού, δεν αναιρεί τον χαρακτήρα των διατάξεων του σχετικού με τον ΜΠΕΑ κεφαλαίου του ν. 4062/2012, ως “σχεδίου” κατά την έννοια της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, δεδομένου ότι, κατά τα ως άνω γενόμενα δεκτά από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πράξη που περιέχει γενικούς κανόνες δεν αποκλείεται, παρά την αφαιρετικότητά της, να ενέχει τον χαρακτήρα προγράμματος ή σχεδίου, και μάλιστα “εκδήλως”, και να εμπίπτει, ως εκ τούτου, στην έννοια των «σχεδίων και προγραμμάτων» (βλ. ΔΕΕ προαναφερθείσες αποφάσεις Inter-Environnement Bruxelles ASBL κ.λπ., σκ. 60, πρβλ. και D’ Oultremont κ.λπ., σκ. 52-53). Έπρεπε, επομένως, κατά τη γνώμη αυτή, οι σχετικές με τον υπό συγκρότηση ΜΠΕΑ διατάξεις του

ν. 4062/2012 να υπαχθούν σε διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης κατά την οδηγία, δεν προκύπτει δε ότι η προηγηθείσα της εκδόσεως του ν. 4062/2012 διαδικασία πληροί τις σχετικές προϋποθέσεις που καθορίζονται από την οδηγία. Ενόψει, όμως, της επιγενομένης εγκρίσεως του ν. ΡΣΑ (ν. 4277/2014), το οποίο περιλαμβάνει σαφείς αναφορές στον ΜΠΕΑ και υπήχθη το ίδιο στη διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης κατά την οδηγία, η πλημμέλεια που συνιστά η μη υπαγωγή του ν. 4062/2012 στη διαδικασία περιβαλλοντικής εκτίμησης, έχει ήδη καλυφθεί και ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

18. Επειδή, περαιτέρω, η αναφερόμενη στη δέκατη τέταρτη σκέψη οδηγία 2001/42/ΕΚ (ως προς το πεδίο εφαρμογής της οποίας βλ. ανωτέρω, δέκατη πέμπτη σκέψη) περιλαμβάνει και διατάξεις σχετικές με τη διαδικασία διαβούλευσης της περιβαλλοντικής μελέτης (ΣΜΠΕ) που καταρτίζεται πριν από την έκδοση του σχεδίου. Στο άρθρο 6 της οδηγίας προβλέπονται, ειδικότερα, τα εξής: “1. Το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με το άρθρο 5 τίθενται στη διάθεση των αρχών, που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και του κοινού. 2. Στις αρχές που αναφέρονται στην παράγραφο 3 και στο κοινό που αναφέρεται στην παράγραφο 4 δίδεται έγκαιρη και πραγματική ευκαιρία, εντός εύλογων χρονικών περιθωρίων, να εκφράσουν τη γνώμη τους επί του προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος και της περιβαλλοντικής μελέτης που το συνοδεύει πριν το σχέδιο ή το πρόγραμμα εγκριθεί ή αρχίσει η σχετική νομοθετική διαδικασία. 3. ... 4. Τα κράτη μέλη ορίζουν το κοινό για τους σκοπούς της παραγράφου 2, συμπεριλαμβανομένου του κοινού που πλήττεται ή είναι πιθανόν να πληγεί από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που εμπίπτει στην παρούσα οδηγία, ή που έχει συμφέρον απ' αυτήν, συμπεριλαμβανομένων των αρμοδίων μη κυβερνητικών οργανισμών, όπως των οργανισμών που προωθούν την προστασία του περιβάλλοντος και άλλων ενδιαφερομένων οργανισμών. 5. Τα κράτη μέλη ρυθμίζουν τις λεπτομέρειες για την ενημέρωση και τις διαβουλεύσεις με τις αρχές και το κοινό”. Οι ως άνω διατάξεις απαιτούν, κατά την έννοιά τους, να δίδεται «έγκαιρη» και «πραγματική ευκαιρία» στις αρχές που ασκούν “ειδικές περιβαλλοντικές αρμοδιότητες” και στο κοινό που θίγεται ή ενδέχεται να θιγεί από το “σχέδιο ή πρόγραμμα”, να εκφράσουν τη γνώμη τους επί του οικείου προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος και της περιβαλλοντικής μελέτης. Προκειμένου, εξάλλου, η ανωτέρω γνώμη να μπορεί να ληφθεί δεόντως υπόψη από την αρχή που προτίθεται να εγκρίνει ένα τέτοιο σχέδιο ή πρόγραμμα, η παράγραφος 2 ορίζει σαφώς, αφενός, ότι μια τέτοια γνώμη πρέπει να λαμβάνεται πριν από την έγκρισή του και, αφετέρου, ότι οι αρμόδιες για διαβουλεύσεις αρχές και το κοινό που θίγεται ή ενδέχεται να θιγεί από αυτό, πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους εύλογα χρονικά περιθώρια για την εκτίμηση του υπό έγκριση σχεδίου ή προγράμματος και της περιβαλλοντικής μελέτης που το αφορά, έτσι ώστε να μπορούν να εκφράσουν τη γνώμη τους επ' αυτών. Τέλος, το άρθρο 6, παράγραφος 5, της οδηγίας 2001/42 ορίζει ότι τα κράτη μέλη ρυθμίζουν τις λεπτομέρειες για την ενημέρωση και τις διαβουλεύσεις με τις αρχές και το κοινό. Ως εκ τούτου, εθνική ρύθμιση η οποία μεταφέρει το άρθρο 6 και προβλέπει ότι εναπόκειται στην αρχή που προτίθεται να εγκρίνει ορισμένο σχέδιο ή πρόγραμμα να καθορίζει η ίδια την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να εκφράζουν τη γνώμη τους οι αρμόδιες αρχές και το κοινό, δεν αντιβαίνει στη διάταξη αυτή, εφόσον η τασσόμενη προθεσμία διαβούλευσης τους παρέχει μια πραγματική ευκαιρία να εκφράσουν εγκαίρως τη γνώμη τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα ήταν θεμιτός και ο κατά περίπτωση καθορισμός της προθεσμίας, ο οποίος ενδέχεται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να

καθιστά δυνατή την καλύτερη συνεκτίμηση της πολυπλοκότητας ενός σχεδίου ή προγράμματος, έτσι ώστε η χορηγούμενη προθεσμία να ορίζεται μακρότερη από τη δυνάμενη να ορισθεί με νομοθετική ή κανονιστική διάταξη (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 20ης Οκτωβρίου 2011, υπόθεση Seaport (N.I.) κ.λπ., C-474/10, σκ. 44-50).

19. Επειδή, η οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την προμνημονευόμενη 107017/28.8.2006 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε. (Β' 1225), τροποποιηθείσα με την 40238/28.9.2017 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομίας και Ανάπτυξης και του Αναπλ. Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 3759), με την οποία καθορίστηκε η διαδικασία στρατηγικής εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων διαφόρων σχεδίων και προγραμμάτων που, λόγω του αντικειμένου τους ή της εκτάσεως εφαρμογής τους, τεκμαίρεται ότι έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στο άρθρο 6 της ανωτέρω κ.υ.α προβλέπεται ότι: "1. Σε περίπτωση που απαιτείται Σ.Π.Ε., σύμφωνα με το άρθρο 3 (παρ. 1 και 2), η αρχή σχεδιασμού εκπονεί Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) για το προτεινόμενο σχέδιο ή πρόγραμμα, στην οποία εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και λογικές εναλλακτικές δυνατότητες, σε περιεκτική μορφή, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος. Το περιεχόμενο της Σ.Μ.Π.Ε. περιγράφεται αναλυτικά στο παράρτημα ΙΙΙ του άρθρου 11 της παρούσας απόφασης. 2. Η Σ.Μ.Π.Ε. περιλαμβάνει τις πληροφορίες που ευλόγως μπορεί να απαιτούνται για την εκτίμηση των ενδεχόμενων σημαντικών επιπτώσεων που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες γνώσεις και μεθόδους εκτίμησης, το περιεχόμενο και το επίπεδο λεπτομερειών του σχεδίου ή του προγράμματος, το στάδιο της διαδικασίας εκπόνησής του και το βαθμό στον οποίο οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις δύνανται να αξιολογηθούν καλύτερα σε διαφορετικά επίπεδα σχεδιασμού ώστε να αποφεύγεται η επανάληψη εκτίμησής τους. 3. Ως προς την έκταση και το βαθμό λεπτομέρειας των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στην Σ.Μ.Π.Ε., η αρχή σχεδιασμού μπορεί, πριν ή κατά το στάδιο εκπόνησης της Σ.Μ.Π.Ε. να ζητήσει εγγράφως από την Αρμόδια αρχή περαιτέρω διευκρινίσεις. Η Αρμόδια αρχή εφόσον το κρίνει σκόπιμο και πριν απαντήσει εγγράφως στην αρχή σχεδιασμού, ζητά τη γνώμη των κατά περίπτωση δημόσιων αρχών που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 5 της παρούσας. 4. Κάθε σχετική διαθέσιμη πληροφορία όσον αφορά τις επιπτώσεις των σχεδίων και προγραμμάτων στο περιβάλλον, η οποία προήλθε από κάποιο άλλο επίπεδο λήψης αποφάσεων ή από άλλες διατάξεις της εθνικής ή κοινοτικής νομοθεσίας, μπορεί να χρησιμοποιείται για την παροχή των πληροφοριών που περιέχονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του άρθρου 11 της παρούσας. 5. ...". Περαιτέρω, στο άρθρο 7 της ανωτέρω κ.υ.α., όπως ίσχυε πριν τροποποιηθεί με την προαναφερόμενη ΚΥΑ 40238/28.09.2017 που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 25.10.2017 (Β' 3759) και ισχύει από τη δημοσίευσή της, ορίζεται ότι «1. Τα σχέδια ή προγράμματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 3 και τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, υποβάλλονται σε διαδικασία Σ.Π.Ε. Η Σ.Π.Ε. αποτελεί προϋπόθεση για την έγκριση του εν λόγω σχεδίου ή προγράμματος ή για την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας, σύμφωνα με τις κείμενες

διατάξεις. 2. ... 3. ... 4. Κατά τη διαδικασία της Σ.Π.Ε. του σχεδίου ή προγράμματος πραγματοποιείται η διαδικασία διαβούλευσης με τις δημόσιες αρχές και με το ενδιαφερόμενο κοινό. Προς τούτο η Αρμόδια αρχή εφόσον εξετάσει τον φάκελο και διαπιστώσει ότι είναι πλήρης, τον διαβιβάζει εντός είκοσι (20) ημερών από την υποβολή του (ή την υποβολή των απαραίτητων συμπληρωματικών στοιχείων εφόσον απαιτούνται) α) στις κατά περίπτωση δημόσιες αρχές, που προβλέπονται παρακάτω για να εκφράσουν τη γνώμη τους και τις τυχόν παρατηρήσεις τους επί του περιεχομένου του και β) στην αρχή σχεδιασμού ώστε να προβεί αυτή στη δημοσιοποίησή του στο κοινό. Ειδικότερα: 4.1 Διαδικασία διαβούλευσης με τις δημόσιες αρχές: ... 4.2 Διαδικασία διαβούλευσης με το ενδιαφερόμενο κοινό: α) Η αρχή σχεδιασμού δημοσιοποιεί στο κοινό το φάκελο Σ.Μ.Π.Ε., ώστε να λάβει γνώση και δίνει στο ενδιαφερόμενο κοινό την ευκαιρία να διατυπώσει εγγράφως, και ενδεχομένως ηλεκτρονικά, τις απόψεις του εφόσον το επιθυμεί. Η δημοσιοποίηση, που πραγματοποιείται μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την παραλαβή του φακέλου από την Αρμόδια αρχή, γίνεται με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης σε δύο τουλάχιστον ημερήσιες εφημερίδες 1) εθνικής εμβέλειας για σχέδια και προγράμματα εθνικού ή δια-περιφερειακού επιπέδου, 2) περιφερειακής εμβέλειας για σχέδια και προγράμματα περιφερειακού ή διανομαρχιακού επιπέδου, 3) νομαρχιακής ή ευρύτερης χωρικής εμβέλειας για σχέδια και προγράμματα νομαρχιακού ή τοπικού επιπέδου. β) Η παραπάνω ανακοίνωση πρέπει να περιλαμβάνει: 1) τον τίτλο του σχεδίου ή προγράμματος 2) τη γνωστοποίηση ότι διαθέτουν τόσο η ίδια όσο και το(α) οικείο(α) Περιφερειακό(α) Συμβούλιο(α) ή το(α) οικείο(α) Νομαρχιακό(α) Συμβούλιο(α) κατά περίπτωση, τις απαραίτητες πληροφορίες και στοιχεία του φακέλου προκειμένου να ενημερωθεί το κοινό και 3) πρόσκληση προς το ενδιαφερόμενο κοινό να διατυπώσει εγγράφως, και ενδεχομένως ηλεκτρονικά, και σε κάθε περίπτωση επαρκώς τεκμηριωμένα τις απόψεις του προς την Αρμόδια αρχή, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση της ανακοίνωσης αυτής. γ) ... δ) ... 5. ... 12. ...". Τέλος, στο άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 4062/2012, το οποίο (περ. β'), κατά τα εκτιθέμενα στην όγδοη σκέψη, προβλέπει την κατάρτιση ΣΜΠΕ από την πρώτη παρεμβαίνουσα και την υποβολή της προς το Υπουργείο Οικονομικών μεταξύ των λοιπών δικαιολογητικών για την έγκριση του ΣΟΑ, προβλέπεται ότι οι προθεσμίες άνω των 15 ημερών που προβλέπονται στο άρθρο 7 της ως άνω ΚΥΑ 107017/28.8.2016 μειώνονται, προκειμένου περί του συγκεκριμένου ΣΟΑ Ελληνικού, κατά 10 ημέρες.

20. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, η καταρτισθείσα ΣΜΠΕ, το ενσωματωμένο σε αυτήν, μη εγκεκριμένο τότε ΣΟΑ, καθώς και ο φάκελος με τα δικαιολογητικά του άρθρου 6 του ν. 4062/2012 που είχαν κατατεθεί στο Υπουργείο Οικονομικών από την πρώτη παρεμβαίνουσα "ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.", διαβιβάσθηκαν στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας στις 19.6.2017 (βλ. 28788/19.6.2017 έγγραφο της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικών Αδειοδοτήσεων του ΥΠΕΝ). Η Γενική Γραμματέας του ΥΠΕΝ συγκρότησε ομάδα από υπαλλήλους του Υπουργείου, προκειμένου να εξετασθούν όλες οι πτυχές της ΣΜΠΕ (βλ. ΥΠΕΝ/ ΓΡΓΓ/ 7454/ 1215/ 19.6.2017 έγγραφο του Υπουργείου) και, στη συνέχεια, με το 32716/19.7.2017 έγγραφο της ΔΙΠΑ, η ΣΜΠΕ διαβιβάσθηκε προς όλες τις αρμόδιες να γνωμοδοτήσουν διοικητικές αρχές. Στις 20.7.2017 και 21.7.2017 δημοσιεύθηκαν σε έξι εφημερίδες ("Καθημερινή", "Τα Νέα", "Εφημερίδα των Συντακτών", "Ελεύθερος Τύπος", "Αυγή" και "Η Ναυτεμπορική") ανακοινώσεις της "ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΕ" και του ΤΑΙΠΕΔ, σύμφωνα με τις οποίες τίθεται στη διάθεση του ενδιαφερομένου κοινού εκ μέρους των ανωτέρω εταιρειών και του Περιφερειακού Συμβουλίου Αττικής ο φάκελος του ΣΟΑ

και της ΣΜΠΕ και καλείται το ενδιαφερόμενο κοινό να διατυπώσει εγγράφως τις απόψεις του μέσα σε προθεσμία είκοσι ημερών (βλ. άρθρο 2 παρ. 4 ν. 4062/2012) από τη δημοσίευση των ανακοινώσεων. Στις σχετικές ανακοινώσεις γίνεται ρητή αναφορά ότι οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερωθούν για το περιεχόμενο της ΣΜΠΕ και από τις ιστοσελίδες της “ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΕ” και του ΤΑΙΠΕΔ, στις οποίες είχε αναρτηθεί η ΣΜΠΕ (βλ. έγγραφο 31793/24.7.2017 του ΤΑΙΠΕΔ με το οποίο διαβιβάστηκαν οι ανακοινώσεις στη ΔΙΠΑ). Καθόσον, εξάλλου, αφορά τη διάρκεια της διαβούλευσης, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι, σε συνέχεια αιτημάτων ενδιαφερομένων φορέων (βλ. το ΥΠΠΟΑ/ ΓΓΓΠ/ 303717/ 6292/ 31.7.2017 έγγραφο της Γενικής Γραμματέως του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, το από 3.8.2017 - ΑΠ ΔΙΠΑ 34548/3.8.2017 έγγραφο του Δήμου Γλυφάδας), συνετάγη το από 4.8.2017 κοινό έγγραφο των δύο πρώτων παρεμβαινουσών (“Ελληνικό ΑΕ” και ΤΑΙΠΕΔ - 532 και 31961/4.8.2017, αντιστοίχως), με το οποίο υποβλήθηκε αίτημα για δεκαπενθήμερη, τουλάχιστον, παράταση των προθεσμιών για την ολοκλήρωση της δημόσιας διαβούλευσης επί του φακέλου της επίμαχης ΣΜΠΕ, δεδομένης της σημασίας του έργου, του έντονου ενδιαφέροντος που αυτό προκαλεί και της καλοκαιρινής περιόδου, κατά τη διάρκεια της οποίας κινήθηκε η διαδικασία της διαβούλευσης. Το αίτημα απορρίφθηκε με το 34271/23.8.2017 έγγραφο της ΔΙΠΑ, με την αιτιολογία ότι δεν προβλέπεται εκ του νόμου δυνατότητα παράτασης της διαδικασίας διαβούλευσης, η εν λόγω διοικητική αρχή, όμως, γνωστοποίησε στους ενδιαφερόμενους δημόσιους φορείς την πρόθεσή της να λάβει, σε κάθε περίπτωση, υπόψη όλες τις γνωμοδοτήσεις και, γενικότερα, τα στοιχεία, τα οποία επρόκειτο να περιέλθουν στην ίδια και μετά το πέρας της εικοσαήμερης προθεσμίας και εντός του νομίμου χρόνου κατά τον οποίο η ΔΙΠΑ θα αξιολογούσε τα στοιχεία αυτά. Στο πλαίσιο αυτό, τηρήθηκε διαδικασία διαβούλευσης, κατά την οποία διατυπώθηκαν οι απόψεις των αρμόδιων υπηρεσιών, καθώς και των ενδιαφερομένων Δήμων. Εκφράστηκαν, όμως, και πολλές αντιρρήσεις πολιτών, ορισμένοι από τους οποίους περιλαμβάνονται μεταξύ των αιτούντων, καθώς και επιστημονικών συλλόγων (βλ. 412/9.8.2017 έγγραφο του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων) και συλλογικών φορέων. Οι απόψεις αυτές, ορισμένες εκ των οποίων (βλ. ιδίως, κοινές απόψεις Επιτροπής Αγώνα για το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού και Εξωραϊστικού Συλλόγου Κάτω Ελληνικού, που περιήλθαν στη ΔΙΠΑ στις 10.8.2018) είχαν τη δομή ολοκληρωμένης επιστημονικής μελέτης, υποβλήθηκαν είτε εντός της προαναφερόμενης βραχείας προθεσμίας είτε, όπως προκειμένου περί των συμμετασχόντων Δήμων, μετά την εκπνοή της. Ομοίως μετά τη λήξη της ως άνω προθεσμίας διαβιβάστηκαν προς τη Διοίκηση έγγραφα διοικητικών αρχών με τις θέσεις και απόψεις τους επί σημαντικών πτυχών του ΣΟΑ, μεταξύ δε αυτών η ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΠΚΑ/ ΤΠΚΑΧΜΑΕ/ Φ3/ 462107/ 30527/ 11713/ 3933/ 6.11.2017 απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, η οποία ενέκρινε υπό όρους τόσο τη ΣΜΠΕ όσο και το ΣΟΑ, διατήρησε, όμως, σοβαρές επιφυλάξεις για ορισμένες πτυχές του (βλ. στ. 12 σχετικά με το ύψος των κτιρίων). Η εν λόγω απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού εκδόθηκε κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, η οποία διαμορφώθηκε κατόπιν αλληπαλλήλων συνεδριάσεων του εν λόγω οργάνου (βλ. κατωτέρω, εικοστή όγδοη σκέψη), που έλαβαν χώρα μετά την εκπνοή της ως άνω εικοσαήμερης προθεσμίας. Η γνωμοδότηση, εξάλλου, αυτή, διαμορφώθηκε αφού συνεκτιμήθηκαν οι απόψεις και εκπροσώπων της ως άνω “Επιτροπής Αγώνα”, καθώς και του ΣΑΔΑΣ (Συλλόγου Αρχιτεκτόνων Διπλωματούχων Ανωτάτων Σχολών), η συμμετοχή των οποίων στη γνωμοδοτική διαδικασία έλαβε επίσης χώρα σε χρόνο κατά πολύ μεταγενέστερο (5.9.2017) από τη λήξη της ως άνω προθεσμίας (10.8.2017). Κατόπιν τούτων, οι δύο πρώτες παρεμβαίνουσες “ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΕ” και ΤΑΙΠΕΔ,

υπέβαλαν στην ΔΙΠΑ κοινό εκτεταμένο υπόμνημα επί των κύριων ζητημάτων που είχαν τεθεί στη διαβούλευση (βλ. 33138/775/15.11.2017 κοινό έγγραφό τους προς τη ΔΙΠΑ – ΑΠ ΔΙΠΑ 46985/16.11.2017– με τα συνημμένα έγγραφα), ενόψει δε όλων τούτων, η ΔΙΠΑ διατύπωσε την 47591/21.11.2017 θετική εισήγησή της επί της ΣΜΠΕ και του ΣΟΑ, η οποία επικαιροποιήθηκε με το 51879/20.12.2017 έγγραφο της ίδιας Διεύθυνσης. Στη συνέχεια, εκδόθηκε η από 23.11.2017 γνωμοδότηση της Ειδικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του άρθρου 2 παρ. 3 του ν. 4062/2012, η οποία διαβιβάστηκε προς τη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας με το 00042/4.12.2017 έγγραφο του Γραφείου Υπουργού Οικονομικών, τέλος δε, εκδόθηκε η 37/1.2.2018 αρνητική γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου της Περιφέρειας Αττικής, η οποία, όμως, διατυπώθηκε μετά την αποστολή του οικείου σχεδίου προεδρικού διατάγματος προς επεξεργασία στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

21. Επειδή, προβάλλεται ότι η τηρηθείσα διαδικασία διαβούλευσης είναι αντίθετη με την οδηγία 2001/42/ΕΚ, διότι δεν παρείχε τη δυνατότητα λυσιτελούς και ουσιαστικής έκφρασης των απόψεων του ενδιαφερομένου κοινού, ενόψει των συντετμημένων προθεσμιών που τάχθηκαν για την υποβολή τους, της θερινής περιόδου διακοπών, κατά την οποία αυτή διενεργήθηκε, δηλαδή, περιόδου κατά την οποία οι συναρμόδιες υπηρεσίες υπολειπόμενες και οι πολίτες απουσιάζουν, και του, εν γένει, προσχηματικού χαρακτήρα της, αφού η διαβούλευση πραγματοποιήθηκε πολύ μετά την έκδοση του ν. 4062/2012, οπότε είχαν ληφθεί οι σχετικές με τον ΜΠΕΑ αποφάσεις. Η σύντμηση, όμως, της τριακονθήμερης προθεσμίας που τάσσει το άρθρο 7 παρ. 4.2 της ΚΥΑ 107017/28.8.2016, σε εικοσαήμερη, προβλέπεται από διάταξη τυπικού νόμου (άρθρο 2 παρ. 4 του ν. 4062/2012), η διάταξη δε αυτή, επί της σκοπιμότητας και προσφορότητας της οποίας το Δικαστήριο δεν έχει, βεβαίως, τη δικαιοδοσία να αποφανθεί, κείται εντός των ορίων της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, η οποία επιβάλλει (άρθρο 6 παρ. 2) την παροχή “έγκυρης και πραγματικής ευκαιρίας εντός ευλόγων χρονικών ορίων” για την έκφραση των απόψεων των ενδιαφερομένων, κοινού και αρμοδίων υπηρεσιών. Υπό την έννοια αυτή, η εν προκειμένω ταχθείσα κατ’ εφαρμογή ειδικού νόμου εικοσαήμερη προθεσμία, βραχύτερη πράγματι της συνήθους, δεν μπορεί, πάντως, να θεωρηθεί μη εύλογη κατά την έννοια της οδηγίας, η δε θερινή περίοδος δεν αποτελεί εξαίρεση, δεδομένου, άλλωστε, ότι από κανέναν υπέρτερης ισχύος κανόνα δικαίου δεν επιβάλλεται η κανονιστική πρόβλεψη μακροτέρων προθεσμιών κατά τη διάρκεια ορισμένης εποχής, όπως το θέρος. Καθ’ όσον, μάλιστα, αφορά ειδικώς τις διοικητικές αρχές, οι οποίες κλήθηκαν να εκθέσουν τις απόψεις τους, αυτές, υπακούοντας στον κανόνα της συνέχειας της Διοικήσεως και μη νοουμένης της “υπολειπόμενης” τους κατά το θέρος, όφειλαν, καταρχήν, να γνωμοδοτήσουν, κατ’ εφαρμογή του νόμου, εντός της ταχθείσης βραχείας, αλλά εύλογης προθεσμίας. Εν πάση περιπτώσει, εν προκειμένω, και παρ’ ότι κοινό αίτημα των δύο πρώτων παρεμβαινουσών για την παράταση της προθεσμίας υποβολής απόψεων απορρίφθηκε τυπικώς από τη Διοίκηση, η τελευταία, με το 34271/23.8.2017 έγγραφο της ΔΙΠΑ, εξέφρασε την πρόθεση να λάβει υπόψη και τις απόψεις και γνωμοδοτήσεις που θα κατετίθεντο μετά τη λήξη της ως άνω προθεσμίας, πράγματι δε, τα στοιχεία αυτά τέθηκαν υπόψη των δύο πρώτων παρεμβαινουσών προκειμένου να σχολιασθούν από τους μελετητές και, περαιτέρω, αξιολογήθηκαν από τη Διοίκηση πριν να διατυπωθεί η σχετική εισήγησή της. Εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων, εξάλλου, αλλά και τρίτοι, συμμετείχαν ενεργώς σε επιμέρους πτυχές της διαδικασίας που προηγήθηκε της προσβαλλόμενης πράξης, όπως συνέβη με την αξιολόγηση του

σχεδίου κατά την αρχαιολογική νομοθεσία, ειδικώς ρυθμιζόμενη από τον νόμο, κατά τη διάρκεια της οποίας εξέθεσαν τις απόψεις τους, που είχαν, μάλιστα, σημαντική επίδραση στη σχετική γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, τούτο δε έλαβε χώρα πολύ μετά την πάροδο της ταχθείσης προθεσμίας, αφού ομοίως μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής εκτυλίχθηκε η όλη γνωμοδοτική διαδικασία. Ενόψει τούτων, ο προκείμενος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Ο ίδιος λόγος είναι ομοίως απορριπτέος και κατά το μέρος που προβάλλεται κατ' επίκληση της νομοθεσίας, ευρωπαϊκής και εθνικής, που εκδόθηκε για την ενσωμάτωση της Σύμβασης του Άαρχους του 1998 “για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα”. Τούτο δε, διότι τόσο η 2005/370/ΕΚ απόφαση του Συμβουλίου της 17.2.2005 (ΕΕL 124), με την οποία εγκρίθηκε εξ ονόματος (ήδη) της Ευρωπαϊκής Ένωσης η σύναψη της σύμβασης, όσο και ο ν. 3422/2005 (Α' 303), με τον οποίο αυτή κυρώθηκε από τον εθνικό νομοθέτη και απέκτησε την κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος ισχύ, εκδόθηκαν μεν μετά την έκδοση της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, αλλά αφορούν την προγενέστερη της οδηγίας αυτής Σύμβαση του Άαρχους, η οποία συνήφθη στις 25.6.1998 και αναφέρεται γενικώς στα “περιβαλλοντικά θέματα” και όχι στο ειδικό ζήτημα των “σχεδίων και προγραμμάτων” στους τομείς, δηλαδή, που ρυθμίζει με ειδικές διατάξεις η οδηγία 2001/42/ΕΚ. Η τήρηση, όμως, της διαδικασίας διαβούλευσης με τη συμμετοχή του κοινού και των αρμοδίων υπηρεσιών σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ και την εσωτερική νομοθεσία που εκδόθηκε σε συμμόρφωση προς αυτήν, δεν μπορεί να συνιστά παράβαση της Σύμβασης του Άαρχους (βλ. μνημονευόμενο στη δέκατη έβδομη σκέψη έγγραφο της Επιτροπής που περιήλθε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 29.6.2016 επί της 0694/2015 αναφοράς της πρώτης αιτούσας και άλλων πολιτών προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με το οποίο κρίνεται ότι η οδηγία 2001/42/ΕΚ καλύπτει, στο πεδίο εφαρμογής της, τις απαιτήσεις της Σύμβασης του Άαρχους), ούτε, πάντως, οι αιτούντες προβάλλουν ότι η σύμβαση αυτή περιέχει μειζονες εγγυήσεις ως προς το περιεχόμενο της διαβούλευσης και τη συμμετοχή τους σ' αυτήν από την ως άνω οδηγία, οι οποίες, μάλιστα, δεν τηρήθηκαν εν προκειμένω. Πρέπει, επομένως, οι σχετικοί με τις φερόμενες πλημμέλειες της διαβούλευσης λόγοι ακυρώσεως να απορριφθούν στο σύνολό τους. Κατά την ειδικότερη γνώμη των Συμβούλων Γ. Ποταμιά, Γ. Τσιμέκα, Όλ. Ζύγουρα, Θ. Αραβάνη, Όλ. Παπαδοπούλου και Μ. Σωτηροπούλου, η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 του ν. 4062/2012 μειώνει την προθεσμία διατύπωσης των απόψεων και παρατηρήσεων των πολιτών κατά δέκα ημέρες και, με τον τρόπο αυτό, εισάγει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα του άρθρου 7 παρ. 4.2. της ΚΥΑ 107017/28.8.2016, το οποίο προβλέπει τριακονθήμερη προθεσμία για τον σκοπό αυτό. Η σύντμηση κατά το ένα τρίτο της εν λόγω προθεσμίας, η οποία τίθεται ως γενικός κανόνας για κάθε είδους σχέδιο ή πρόγραμμα, ακόμη, δηλαδή, και για σχέδια ή προγράμματα πολύ μικρότερης εμβέλειας από το συγκεκριμένο ΣΟΑ, θεσπίζεται άνευ αποχρώντος λόγου, αφού η επιτάχυνση της αξιοποίησης της όλης έκτασης του ΜΠΕΑ κατά δέκα μόλις ημέρες δεν δικαιολογεί τη δραστική μείωση του χρόνου διαβούλευσης, ήδη ορισθέντος, κατά τον γενικό κανόνα, στο απολύτως εύλογο χρονικό όριο των τριάντα ημερών, και, υπό την έννοια αυτή, είναι αντίθετη τόσο στην οδηγία 2001/42/ΕΚ, όσο και στην προαναφερθείσα Σύμβαση του Άαρχους, η οποία, κυρωθείσα με το άρθρο πρώτο του ν. 3422/2005, έχει ισχύ υπέρτερη του κοινού νόμου. Το προσβαλλόμενο διάταγμα, όμως, δεν αποβαίνει ακυρωτέο εκ του λόγου αυτού, διότι η τεθείσα αρχικώς εικοσαήμερη προθεσμία, την οποία η Διοίκηση αρνήθηκε, κατά τα προαναφερόμενα να παρατείνει, δεν θεωρήθηκε, πάντως,

αποκλειστική και, για τον λόγο αυτό, η αρμόδια ΔΙΠΑ εξακολούθησε να δέχεται γνωμοδοτήσεις φορέων και να αξιολογεί τις διατυπωθείσες απόψεις και μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής.

22. Επειδή, στο άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής: "1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας... 6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος...". Με τις διατάξεις αυτές του Συντάγματος καθιερώνεται αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους την εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Η προστασία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων στο διηνεκές, από αυτό δε τον συνταγματικό κανόνα απορρέει η απαγόρευση επεμβάσεων επί των αρχαίων και κατασκευών και χρήσεων πλησίον αυτών, μη συμβατών προς την κατά προορισμό χρήση τους (ΣτΕ 3279/2003 Ολ.). Εξάλλου, η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος οργανώνεται και εξειδικεύεται με τις διατάξεις του ν. 3028/2002 (Α' 153), στις οποίες ορίζονται, μεταξύ άλλων, οι προϋποθέσεις επεμβάσεων σε ακίνητο μνημείο και στο περιβάλλον του, καθώς και σε αρχαιολογικούς χώρους και σε τόπους που έχουν χαρακτηριστεί ως ιστορικοί (βλ. ΣτΕ 676/2005 Ολ., 3454/2004 Ολ., 2175/2004 Ολ.). Συγκεκριμένα, στο άρθρο 2 του νόμου αυτού ορίζονται τα εξής: «Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου: α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου. β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων:..., γ) Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιοτάτους χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα. δ) Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν το χώρο εξαιρετων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους». Περαιτέρω, στο άρθρο 10 του ίδιου νόμου ορίζονται τα εξής: «1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του. 2. ... 3. Η εγκατάσταση ή η λειτουργία βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή εμπορικής επιχείρησης, η τοποθέτηση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων εγκαταστάσεων, η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα πλησίον αρχαίου επιτρέπεται

μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας. 4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου... 6. Στις περιπτώσεις που απαιτείται έγκριση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αυτή προηγείται από τις άδειες άλλων αρχών που αφορούν την επιχείρηση ή την εκτέλεση του έργου ή της εργασίας και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις άδειες αυτές. ... 7. Για την προστασία των ακινήτων μνημείων είναι δυνατόν με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου να επιβάλλονται περιορισμοί στη χρήση και στον τρόπο λειτουργίας τους, καθώς και στους όρους δόμησής τους κατά παρέκκλιση από κάθε ισχύουσα διάταξη. 8. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Πολιτισμού και γνώμη των οικείων γνωμοδοτικών οργάνων, είναι δυνατόν να επιβάλλονται ειδικοί όροι δόμησης και χρήσης με σκοπό την προστασία των μνημείων ...». Εξάλλου, στο άρθρο 12 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «1. Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή αναοριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 2. ... 3. ... 4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους ...» και στο άρθρο 14 ορίζεται ότι: «1. ... 2. Στους ενεργούς οικισμούς ή σε τμήματά τους που αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους απαγορεύονται οι επεμβάσεις που αλλοιώνουν το χαρακτήρα και τον πολεοδομικό ιστό ή διαταράσσουν τη σχέση μεταξύ των κτηρίων και των υπαίθριων χώρων. Επιτρέπεται μετά από άδεια που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη του οικείου γνωμοδοτικού οργάνου: α) η ανέγερση νέων κτισμάτων, εφόσον συνάδουν από πλευράς όγκου, δομικών υλικών και λειτουργίας με το χαρακτήρα του οικισμού, β) ... γ) ... δ) η εκτέλεση οποιουδήποτε έργου στα υφιστάμενα κτίσματα, στους ιδιωτικούς ακάλυπτους χώρους και τους κοινόχρηστους χώρους, λαμβανομένου πάντα υπόψη του χαρακτήρα του οικισμού ως αρχαιολογικού χώρου, ε) ...». Τέλος, στο άρθρο 16 ορίζεται ότι: «Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από διάγραμμα οριοθέτησης και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτάσεις ή σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης σύμφωνα με τις ειδικότερες διακρίσεις του εδαφίου δ' του άρθρου 2 χαρακτηρίζονται ιστορικοί τόποι. Στους ιστορικούς τόπους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 12, 13, 14 και 15». Οι διατάξεις αυτές οριοθετούν το αντικείμενο της προστασίας, κατά την αρχαιολογική νομοθεσία, των πολιτιστικών στοιχείων, δηλαδή των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και των ιστορικών τόπων, και επαναλαμβάνουν τον βασικό κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο ορισμένες ανθρώπινες δραστηριότητες, τεχνικές, κατασκευαστικές ή άλλες, η επιχείρηση των οποίων τείνει να επηρεάζει τα πολιτιστικά στοιχεία λόγω της θέσης τους σε σχέση με το αντικείμενο της προστασίας, επιτρέπονται κατόπιν εγκρίσεως της αρχαιολογικής αρχής. Οι εν λόγω διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας ισχύουν παραλλήλως με εκείνες που είτε οργανώνουν την προστασία στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα ανωτέρω, αλλά με διαφορετική στόχευση και βάσει άλλων κριτηρίων, όπως, λόγου χάρη, οι πολεοδομικές (βλ.

άρθρο 6 του ν. 4067/2012 “Νέος Οικοδομικός Κανονισμός” -Α΄ 79, και άρθρο 4 του ν. 1577/1985 -Α΄ 210-, όπως τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως), είτε διαφοροποιούνται ως προς το αντικείμενο προστασίας, όπως είναι, κατά τις διακρίσεις της περιβαλλοντικής, ιδίως, νομοθεσίας (βλ. άρθρα 18 και 19 του ν. 1650/1986 -Α΄ 160) τα στοιχεία της φύσης και οι φυσικοί σχηματισμοί, ή το τοπίο. Ειδικώς το τελευταίο είχε, αρχικώς, υπαχθεί στο πεδίο εφαρμογής της προγενέστερης του ν. 3028/2002 αρχαιολογικής νομοθεσίας, εφόσον συνιστούσε “τόπο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους”. Στην περίπτωση αυτή, η οικοδομική δραστηριότητα ήταν επιτρεπτή μόνον εφόσον είχε προηγηθεί έγκριση του αρμοδίου για τα αρχαιολογικά θέματα υπουργού (άρθρα 1 παρ. 1 του ν. 1469/1950 -Α΄ 169- και 52 του κ.ν. 5351/1932), ο οποίος ήταν αρμόδιος και να προβεί στην κήρυξη ορισμένης περιοχής ως “τόπου ιδιαίτερου φυσικού κάλλους”. Ήδη, όμως, και παρ’ ότι οι εν λόγω διατάξεις της προγενέστερης αρχαιολογικής νομοθεσίας εξακολουθούν να ισχύουν, το τοπίο, ως στοιχείο και, μάλιστα, πολύτιμο, της φύσης και της αρχιτεκτονικής, αποτελεί πλέον αντικείμενο και νεοτέρων νομοθετημάτων. Έτσι, με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, που υπεγράφη στις 20 Οκτωβρίου 2000 στη Φλωρεντία, το “τοπίο” υπήχθη σε ειδικό καθεστώς, το οποίο, χωρίς να προβλέπει ειδικά μέτρα για την άμεση προστασία του, εδραιώνει την αντίληψη ότι αυτό έχει και βαρυσήμαντη πολιτιστική διάσταση και αποτελεί μέρος της ταυτότητας των ανθρώπων, επιβάλλει δε την ένταξη της προστασίας του τοπίου στις επιμέρους κρατικές πολιτικές (άρθρο 5). Περαιτέρω, η έννοια του “τοπίου” ορίζεται κατά τρόπο ευρύτατο (άρθρο 2) και περιλαμβάνει κάθε είδους (χερσαίες, θαλάσσιες, αγροτικές, αστικές) και ποιότητας (εξαιρετικές, κοινές, υποβαθμισμένες) περιοχές. Η Σύμβαση αυτή, με την οποία ανατέθηκε στα συμβαλλόμενα μέρη η εισαγωγή στην εσωτερική έννομη τάξη τους των μέτρων προστασίας, διαχείρισης και σχεδιασμού των τοπίων (άρθρο 6 παρ. Ε΄), κυρώθηκε με τον ν. 3827/2010 (Α΄ 30). Ακολούθησε η έκδοση του ν. 3937/2011 (Α΄ 60), το άρθρο 6 παρ. 4 του οποίου αντικατέστησε το άρθρο 21 του ν. 1650/1986 και, με τον τρόπο αυτό, ενέταξε στην περιβαλλοντική νομοθεσία, αντί της αρχαιολογικής, εξουσιοδοτική διάταξη για την έκδοση απόφασης του ΥΠΕΚΑ, αντί του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία θα εξειδικεύονται τα γενικά και ειδικά μέτρα προστασίας του τοπίου, που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6 της Σύμβασης της Φλωρεντίας. Καθόσον αφορά ειδικώς την Αττική, το αναφερόμενο στη δέκατη σκέψη ν. ΡΣΑ (ν. 4277/2014) περιέχει σημαντικές αναφορές στο τοπίο που απαιτούν, όμως, σε σημαντικό βαθμό, περαιτέρω εξειδίκευση. Έτσι, στο άρθρο 12 παρ. 5 περ. α΄ ββ΄ προβλέπεται “η προώθηση ειδικών προγραμμάτων και μέτρων για την αναβάθμιση του αστικού τοπίου”, στο άρθρο 15 παρ. 3 προβλέπεται η “συμπλήρωση προγράμματος προστασίας και ανάδειξης των ιστορικών τοπίων” (περ. γ΄) και η “ένταξη των προστατευόμενων μνημείων και περιοχών εντός ευρύτερων ενοτήτων – τοπίων” (περ. δ΄), και στο άρθρο 16 παρ. 2 προβλέπεται ως κατεύθυνση, ειδικώς για τον παράκτιο αττικό χώρο, “η προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση του τοπίου, των αρχαιολογικών και ιστορικών τόπων και εξυγίανση των παράκτιων οικοσυστημάτων, θαλάσσιων και χερσαίων ...”. Τέλος, στο άρθρο 22 παρ. 1 του ν. ΡΣΑ, τιτλοφορούμενο “Αττικό τοπίο”, προβλέπεται η προώθηση από το ΥΠΕΚΑ και τον Οργανισμό Αθήνας σε συνεργασία με την Περιφέρεια Αττικής, Στρατηγικού Προγράμματος Προστασίας και Διαχείρισης του Αττικού Τοπίου, το οποίο υπόκειται σε αναθεώρηση, ώστε να ενσωματώνει κατευθύνσεις που προκύπτουν από εξειδικεύσεις των εθνικών πολιτικών για το τοπίο, σύμφωνα με τον ν. 3827/2010, με την αναγνώριση «τοπίων προτεραιότητας» βάσει ειδικών μελετών, οι οποίες επέχουν θέση διαχειριστικών σχεδίων με κατευθύνσεις που θα αξιοποιηθούν κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων. Στο ίδιο άρθρο 22 παρ. 9 προβλέπεται η κατά προτεραιότητα “οριοθέτηση και

προστασία των παράκτιων, νησιωτικών και θαλάσσιων τοπίων της Αττικής”, ενώ στο Παράρτημα XI του ν. ΡΣΑ χαρακτηρίζονται ως τοπία προτεραιότητας σειρά τοπίων του παρακτίου, κυρίως, χώρου, όχι, όμως αυτό του ΜΠΕΑ, καθώς και το τοπίο της “Ακρόπολης – Φιλοπάππου”.

23. Επειδή, καμία από τις αμέσως παραπάνω μνημονευόμενες διατάξεις δεν υπάγει στην αρμοδιότητα της αρχαιολογικής αρχής την έγκριση χωρικού σχεδίου για λόγους προστασίας του τοπίου. Η προβλεπόμενη από τις διατάξεις αυτές (ιδίως άρθρα 10, 12, 14 και 16 του ν. 3028/2002) αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού, ασκούμενη μετά από γνωμοδότηση του οικείου συμβουλίου, αποσκοπεί στην προστασία αρχαίων μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων και δεν επεκτείνεται στην προστασία του τοπίου, με την εξαίρεση των τόπων “ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους”, κατά την παλαιότερη και τυπικώς ισχύουσα ακόμη νομοθεσία (ν. 1469/1950), η οποία, όμως, αφορά περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί με αρμοδίως εκδιδόμενη διοικητική πράξη και βάσει ειδικής διοικητικής διαδικασίας, ως τόποι αυτής της κατηγορίας. Οι εν λόγω παλαιότερες διατάξεις περί “τόπων ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους” εναρμονίζονται, κατά τούτο, με τις ήδη ισχύουσες περί αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων, οι οποίες, κατά τα προαναφερόμενα, προβλέπουν ομοίως την έκδοση ρητής πράξης χαρακτηρισμού των τόπων αυτών ως τέτοιων. Τούτο δε προκειμένου να αποφεύγεται η ανασφάλεια δικαίου που θα δημιουργούσε η παρεμβολή ενός διοικητικού οργάνου με αρμοδιότητα να εμποδίσει την κατασκευή ενός τεχνικού έργου, την ανάπτυξη μιας οικονομικής δραστηριότητας ή τη θεσμοθέτηση ενός χωρικού σχεδίου, χωρίς οι προϋποθέσεις άσκησης της αρμοδιότητας αυτής να είναι αρκούντως σαφείς, χωρίς, δηλαδή, να προκύπτει από διοικητική πράξη ότι η έκταση εμπίπτει σε κατηγορία που θεμελιώνει την εν λόγω αρμοδιότητα. Περαιτέρω, τέτοια αρμοδιότητα δεν θεμελιώνουν ούτε οι διατάξεις της Σύμβασης της Φλωρεντίας ούτε, όμως, προκειμένου περί του “αττικού τοπίου”, οι κατευθύνσεις του ν. ΡΣΑ, οι οποίες, όπως και οι αντίστοιχες του άρθρου 21 του ν. 1650/1986, προϋποθέτουν την έκδοση προγραμμάτων και πράξεων εξειδίκευσής τους και, μάλιστα, από υπηρεσίες υπαγόμενες στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και όχι στο Υπουργείο Πολιτισμού. Αντιθέτως, αρμοδιότητα εγκρίσεως του σχεδίου από την αρχαιολογική αρχή θεμελιώνει, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων, η ύπαρξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων εντός της εκτάσεως αναφοράς, ακόμη και όταν οι σχετικές πράξεις του Υπουργού Πολιτισμού για την κήρυξή τους εκδόθηκαν ακριβώς επ’ ευκαιρία της διαδικασίας θεσμοθέτησης του υπό αρχαιολογική έγκριση σχεδίου, όπως εν προκειμένω. Η αρμοδιότητα, εξάλλου, αυτή, ειδικώς προκειμένου περί αρχαίων μνημείων, εκτείνεται σε κάθε περιοχή “πλησίον” (άρθρο 10 παρ. 3 του ν. 3028/2002), κατά τη διατύπωση του νόμου, του μνημείου, ο δε ειδικότερος προσδιορισμός της εγγύτητας που θεωρείται αναγκαία για τη θεμελίωση της εγκριτικής αρμοδιότητας της αρχαιολογικής αρχής, γίνεται από την ίδια, σε συνάρτηση με το μέγεθος και τη φύση του έργου ή της δραστηριότητας, για τα οποία πρόκειται, η κρίση δε αυτή υπόκειται σε οριακό ακυρωτικό έλεγχο.

24. Επειδή, η από μηνός Ιουλίου 2017 ΣΜΠΕ περιέχει, εκτός από την παρουσίαση της εν γένει ταυτότητας του ΣΟΑ και την εξέταση των εναλλακτικών λύσεων (βλ. δωδέκατη και δέκατη τρίτη σκέψεις), και αναλυτικές αναφορές σε ειδικές πτυχές του όλου σχεδίου. Τέτοιες είναι και όσες τεκμηριώνουν την, κατά τους μελετητές, προσφορότητα της πρόβλεψης ειδικών υψών για

ορισμένα από τα κτίρια, τα οποία υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα από την πάγια νομοθεσία και φθάνουν, σε έξι περιπτώσεις, τα 200 μ. Το ζήτημα αυτό αποτελεί, κατά τα εκτιθέμενα στην όγδοη σκέψη, σημαντική ιδιαιτερότητα του ΜΠΕΑ, τόσο κατά τις αφηρημένες ρυθμίσεις του ν. 4062/2012 (άρθρο 2 παρ. 3 περ. Γ') όσο και κατά τις επιμέρους διατάξεις του προσβαλλομένου ΣΟΑ, απασχόλησε δε τη διεξαχθείσα διαβούλευση και υπήρξε αντικείμενο διοικητικών γνωμοδοτήσεων (Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων) και ειδικών μελετών μέχρι την τελική έγκρισή του. Έτσι, στο υποκεφάλαιο 4.5.1.3 της ΣΜΠΕ (σελ. 4-172) αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: "... Η πολεοδομική - αρχιτεκτονική πρόταση για την άμεση περιοχή μελέτης έχει ως στόχο να αποτελέσει μία πρωτότυπη, βιώσιμη και σύγχρονη αστική πρόταση, ένα τοπόσημο στη μείζονα περιοχή της πρωτεύουσας, στην κλίμακα της Αττικής. Η κατασκευή των νέων κτηρίων προβλέπεται να φέρει στοιχεία τεχνικής καινοτομίας σε σχέση με το οικιστικό περιβάλλον των όμορων – τουλάχιστον – περιοχών ως προς το σχεδιασμό τους, τα ύψη, την οικολογική τους διάσταση και τα χρησιμοποιούμενα ανακυκλώσιμα υλικά [...] ένα ψηλό κτήριο – τοπόσημο συμβάλλει στη δημιουργία μιας πολυλειτουργικής, συμπαγούς και συνεκτικής πόλης, ελαχιστοποιώντας το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα, ενώ ταυτόχρονα, δημιουργεί και ενισχύει μια ισχυρή ταυτότητα για κάθε ζώνη. Τα ψηλά κτήρια/τοπόσημα προτείνεται να είναι ιδιαίτερου αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, προκειμένου να αποτελέσουν ιδιαίτερα «σημεία» της περιοχής, αναδεικνύοντας την υπερτοπικότητα των χρήσεων αφ' ενός για το σύνολο της ανάπτυξης και αφ' ετέρου για το σύνολο της Αττικής. Επιπλέον, τα πολυώροφα κτήρια αναμένεται να φέρουν σημαντικά στρατηγικά πλεονεκτήματα και αναγνώριση στη νέα, ζωντανή αστική ανάπτυξη. Αυτά μπορεί να λειτουργήσουν ως καταλύτης για την αστική ανάπτυξη στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, την ενθάρρυνση ή ανάπτυξη των επιχειρήσεων υποστήριξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και εσόδων. Τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε αδόμητες περιοχές που σχεδιάζονται εξ αρχής, αποτελεί σχεδιαστική αρχή να επιλέγεται η ανάπτυξη καθ' ύψος, η απελευθέρωση μεγαλύτερων εκτάσεων και απόδοσή τους σε ελεύθερους χώρους, και, κατά συνέπεια, η δημιουργία τελικά ενός ποιοτικά αναβαθμισμένου οικιστικού περιβάλλοντος. Είναι γεγονός ότι μια περιοχή μπορεί είτε να εφαρμόσει το μέσο συντελεστή δόμησης με αποτέλεσμα μεγαλύτερη κάλυψη και μικρότερους ελεύθερους χώρους είτε να εφαρμόσει σε τμήματα της πολεοδομικής ενότητας μεγαλύτερο συντελεστή με αύξηση του ύψους των κτηρίων και σε άλλα μικρότερο με στόχο να καλυφθεί μικρότερη επιφάνεια και κατά συνέπεια να αποδοθούν μεγαλύτερες ελεύθερες επιφάνειες. Ένα από τα κύρια στοιχεία που συνθέτουν την ταυτότητα της πρότασης αποτελεί η κατασκευή κτηρίων τοποσήμων: α) ψηλών κτηρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, β) κτηρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης και γ) κτηρίων συλλογικής κατοικίας σε επαφή με το μέτωπο του Πάρκου που συμβάλλουν στην εδραίωση των περιοχών αυτών ως σημείων προορισμού (landmark destination) [βλ. άρθρο 2 παρ. 3 περ. γ' του ν. 4062/2012]. Εν προκειμένω, μέσα από εξειδικευμένες μελέτες αρχιτεκτονικού – βιοκλιματικού σχεδιασμού που θα ακολουθήσουν, επιλέγεται σε συγκεκριμένα - επιλεγμένα τμήματα της περιοχής μελέτης η καθ' ύψος ανάπτυξη, χωρίς υπέρβαση, ωστόσο, του μέσου συντελεστή δόμησης στο σύνολο της Ζώνης Πολεοδόμησης, ώστε να επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη απόδοση μεγάλων ενιαίων δικτύων κοινοχρήστων και ελεύθερων χώρων που οδηγούν σε ένα ποιοτικά αναβαθμισμένο οικιστικό περιβάλλον ... η πρόταση περιλαμβάνει ψηλά κτήρια και κτήρια ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, τα οποία λειτουργούν στο σύνολό τους ως τοπόσημα (landmark) για τον ευρύτερο χώρο του Μητροπολιτικού Πόλου. ... Όσον αφορά την Συλλογική Κατοικία, βάσει της έρευνας του

ΟΗΕ για τις σύγχρονες συνθήκες διαβίωσης στα αστικά κέντρα του πλανήτη, μέσα από το πρόγραμμα UN-HABITAT, διαπιστώνονται κρίσιμα συμπεράσματα σχετικά με το μέγεθος και τις επιπτώσεις της υπερ-αστικοποίησης, της άναρχης δόμησης, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, που αναδεικνύουν την ανάγκη δραστικών παρεμβάσεων στον τομέα της κατοικίας, με αιχμή του δόρατος την ενδυνάμωση της αίσθησης της συλλογικότητας και της κοινωνικότητας στις αστικές περιοχές. Η επιλογή της δημιουργίας, λοιπόν, κτηρίων "συλλογικής κατοικίας" (νέων αστικών προτύπων πολυ – κατοίκησης), περιμετρικά του Μητροπολιτικού Πάρκου (Ζώνες Α-Π1, Α-Π2, Α-Π3, Α-Π5 και Α-Π6), τα οποία συμβάλλουν στην πολεοδομική ολοκλήρωση της κάθε Ζώνης, όχι ως διακριτές ζώνες αλλά ως συστατικό κομμάτι της κάθε Ζώνης που αυτά ενσωματώνονται αλλά και ως μέρος μιας νοητής περιοχής που διαμορφώνουν περιμετρικά του Πάρκου, συμβάλλουν ευθέως και αποφασιστικά στην παραπάνω επιδίωξη και σύγχρονη ανάγκη. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται παραπάνω, η οικιστική ποικιλομορφία που παράγεται με τον προτεινόμενο σχεδιασμό καθιστά δυνατή την επίτευξη ενός δομημένου χώρου υψηλής ποιότητας, ο οποίος είναι ικανός να καλύψει πολλές και ετερογενείς ανάγκες. [...] Αντίστοιχες αναπτύξεις μπορούν να θεωρηθούν το Δυτικό τμήμα της Νέας Υόρκης σε επαφή με το Central Park (Majestic, κ.λπ.), το Greenwich Millennium Village στο Λονδίνο ή το Ολυμπιακό Χωριό στην Αθήνα [...]». Στη συνέχεια, η ΣΜΠΕ αναλύει τη μετεξέλιξη του υψηλού κτηρίου στον αστικό χώρο, με αναφορά στα ψηλά κτίρια του παρελθόντος, στην πρωτοπορία του Frank Lloyd Wright, στις εξελίξεις των δεκαετιών 1980 και 1990, στις νέες τεχνολογίες και τους οικολογικούς ουρανοξύστες, με ιδιαίτερη μνεία του έργου των Ken Yeang και Norman Foster. Περιγράφεται, ακόμη, το έργο του Norman Foster και ο τρόπος που πέτυχε την κατασκευή οικολογικών ουρανοξυστών και απελευθέρωση δημόσιου χώρου (κτίρια Hong Kong & Shanghai Bank, Commerzbank στη Φρανκφούρτη, Swiss Reinsurance Headquarters, World Trade Center), τέλος δε, αναφέρονται τα εξής: "... Συνοψίζοντας, στο Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης του Μητροπολιτικού Πόλου Ελληνικού – Αγίου Κοσμά, γενικά, το υπάρχον αστικό περιβάλλον αντιμετωπίζεται ως ένας χώρος ανοικτός σε νεωτερισμούς και στην έκφραση της δημιουργικότητας. Η ισορροπημένη σχέση μεταξύ σχεδιασμένης ανάπτυξης και του γύρω αστικού περιεχομένου είναι φανερή. Ένας από τους στόχους του σχεδιασμού είναι η επίτευξη αλληλουχίας μεταξύ σχημάτων, των χρήσεων των δημοσίων χώρων και των μορφολογικών επιλογών. Μέσα από αυτή την εντυπωσιακή και καινοτόμα, για τα υπάρχοντα δεδομένα, σχεδιαστική αναμόρφωση της περιοχής μελέτης, δίνεται η δυνατότητα στην περιοχή να προσελκύσει, όχι μόνο οικονομικά αλλά και πολιτιστικά και κοινωνικά ενδιαφέροντα, σε ένα διεθνές ανταγωνιστικό επίπεδο, συγκρινόμενο με ανάλογα ευρωπαϊκά κτηριακά δημιουργήματα. Ο σχεδιασμός εγγυάται την μελλοντική δημιουργία ενός αστικού νεωτεριστικού περιβάλλοντος που διατηρεί όμως αναλλοίωτη την ταυτότητα του αστικού ιστού...". Επίσης, στο υποκεφάλαιο 4.5.1.5 της ΣΜΠΕ παρατίθενται στοιχεία για τον βιοκλιματικό σχεδιασμό των κτιρίων και των χώρων με βάση το τοπικό κλίμα, με σκοπό την εξασφάλιση συνθηκών θερμικής και οπτικής άνεσης, αξιοποιώντας την ηλιακή ενέργεια και άλλες περιβαλλοντικές πηγές αλλά και τα φυσικά φαινόμενα του κλίματος (σελ. 4-183). Ακόμη ειδικότερες προβλέψεις για κάθε έναν από τους έξι "ουρανοξύστες" ξεχωριστά, περιέχονται σε άλλα σημεία της ΣΜΠΕ. Η βαρύνουσα σημασία, εξάλλου, των ψηλών κτιρίων για την όλη σύλληψη του ΜΠΕΑ οδήγησε την πρώτη παρεμβαίνουσα, ως κύριο του έργου, τη δεύτερη παρεμβαίνουσα, ως αρχή σχεδιασμού, και την τρίτη παρεμβαίνουσα, ως φορέα επένδυσης, να προκαλέσουν πριν από την εκπόνηση της ΣΜΠΕ, τη σύνταξη της από μηνός Δεκεμβρίου 2016 ειδικής μελέτης "Για τη χωροθέτηση υψηλών κτιρίων

στην αξιοποίηση της έκτασης”, τούτο δε κατ’ εφαρμογή ειδικής διάταξης του εξουσιοδοτικού ν. 4062/2012 (άρθρο 2 παρ. 3 περ. γ’), η οποία προβλέπει ότι “η κατασκευή υψηλών κτιρίων και εγκαταστάσεων ... [στον ΜΠΕΑ] πρέπει να τεκμηριώνεται από ειδική μελέτη ως αναγκαία για λόγους τεχνικούς, ειδικών κατασκευών ή πρωτότυπων αρχιτεκτονικών λύσεων που αποβλέπουν στο να καταστήσουν την έκταση ή τμήμα αυτής σημείο προορισμού (landmark destination) και να μην επιδεινώνει το οικιστικό περιβάλλον όμορων κτιρίων ή οικιστικών περιοχών ...”.

25. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου (βλ. ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΠΚΑ/ ΤΑΠΧΜ/ ΑΕ/ Φ3/ 548918/ 392793/ 11735/ 4678/ 13.11.2018 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού προς το Συμβούλιο της Επικρατείας), στην έκταση όπου συγκροτήθηκε ο ΜΠΕΑ κατά τις διατάξεις του ν. 4062/2012 περιλαμβάνονται δύο αρχαιολογικοί χώροι: Ο πρώτος είναι αυτός του Αγίου Κοσμά, ο οποίος οριοθετήθηκε με την ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΠΚΑ/ ΤΑΠΧΜ/ ΑΕ/ Φ57/ 68178/ 40545/ 3236/ 930/ 8.10.2015 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΑΑΠ 223) και εντοπίζεται στο βορειοδυτικό τμήμα της έκτασης. Ο δεύτερος καταλαμβάνει ευρύτατη έκταση στην κτηματική περιφέρεια των Δήμων Αλίμου και Ελληνικού – Αργυρούπολης και εν μέρει μόνον εμπίπτει εντός του ΜΠΕΑ, κηρύχθηκε δε με την ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΠΚΑ/ ΤΑΠΧΜ/ ΑΕ/ Φ57/ 447483/ 295142/ 11471/ 3862/ 30.10.2017 απόφαση της ΥΠΠΟΑ (ΑΑΠ 256) με την ευκαιρία της επικειμένης εγκρίσεως του ΣΟΑ και μετά τη διεξαγωγή της διαβούλευσης επί της ΣΜΠΕ. Περαιτέρω, στην όλη έκταση υπάρχουν διάσπαρτα και πολλά άλλα σημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, τα οποία περιγράφονται στο ως άνω έγγραφο του ΥΠΠΟΑ, υφίστανται, όμως, και νεότερα μνημεία και, συγκεκριμένα, το κτίριο του πρώην «Ανατολικού Αεροδρομίου Αθηνών», φερόμενης ιδιοκτησίας «Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης Α.Ε.», το οποίο χαρακτηρίστηκε με την ΥΠΠΟΑ/ ΔΝΣΑΚ/ 11483/ 321/ 8.3.2006 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Β’ 351), τρία υπόστεγα της Πολεμικής Αεροπορίας στο πρώην Αεροδρόμιο Ελληνικού (Χασάνι), που χαρακτηρίστηκαν με την ΥΠΠΟΑ/ ΔΝΣΑΚ/ 41429/ 1057/ 5.6.2009 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (ΑΑΠ 400) και, τέλος, το Αγγλικό Υπόστεγο (Παγόδα) του πρώην αεροδρομίου, το οποίο κηρύχθηκε, μόνον αυτό, ως μνημείο, με την ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΜΤΕ/ ΔΠΑΝΣΜ/ 347577/ 31383/ 4566/ 14.12.2016 απόφαση της ΥΠΠΟΑ (ΑΑΠ 307) ύστερα από διοικητική διαδικασία, κατά την οποία εξετάσθηκε η κήρυξη και άλλων κατασκευασμάτων ως μνημείων, κρίθηκε, όμως, ότι δεν επληρούντο οι νόμιμες προϋποθέσεις κήρυξης ως προς αυτά (βλ. ΣτΕ 149/2018). Ενόψει τούτων, καθώς και του γεγονότος ότι το ΣΟΑ προβλέπει τη δόμηση της περιοχής, και μάλιστα με αριθμό υψηλών κτιρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης, συντρέχει αρμοδιότητα του Υπουργού Πολιτισμού να εγκρίνει το σχέδιο, ανεπιφυλάκτως ή υπό όρους. Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο ήχθη ενώπιον του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, αλλά και του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων. Κατά τη συνεδρίαση 31/5.9.2017 του ΚΑΣ, ενώπιον του οποίου παρέστησαν, κατά τα εκτιθέμενα στην εικοστή σκέψη, εκπρόσωποι των αιτούντων και επιστημονικών συλλόγων, η ανταλλαγή απόψεων περιστράφη κυρίως γύρω από το “αττικό τοπίο” (σελ. 95 και επ.), το οποίο, κατά τους ίδιους, δεν διαθέτει, μεν, χώρους πρασίνου “λόγω της εκτατικής δόμησης”, διατήρησε, όμως, το φυσικό του ανάγλυφο, με ελάχιστα υψηλά κτίρια, κανένα από τα οποία δεν υπερβαίνει το ύψος του Παρθενώνα από τη θάλασσα (156 μ.). Η ανέγερση των υψηλών κτιρίων, έξι από τα οποία μπορεί να φθάνουν τα 200 μ., θα οδηγήσει, κατά τους εκπροσώπους των αιτούντων, στην “ανάγνωση” της πόλης με άξονα τον ΜΠΕΑ για όσους

την προσεγγίζουν από τη θάλασσα, καθώς και σε “ανατροπή της αντιληπτικότητας του χώρου” και της “ενότητας του αττικού τοπίου”, θα διαφοροποιήσει δε ουσιαστικά τον ΜΠΕΑ από τις γύρω περιοχές, που χαρακτηρίζονται από τριώροφη δόμηση. Μέλη του ΚΑΣ έδωσαν, επίσης, έμφαση στο ζήτημα του αττικού τοπίου, “λόγω της ευαισθησίας ... επειδή υπάρχει η πολύπλευρη όψη όλων των πραγμάτων ... [που] λαμβάνει υπόψη και τα περιβαλλοντικά και τα αισθητικά τοπίου ...”. Στο ίδιο πνεύμα, και κατά την 36/3.10.2017 γνωμοδότηση του ΚΑΣ, τα μέλη ασχολήθηκαν με τις επιπτώσεις των υψηλών κτιρίων στο τοπίο της Αττικής (“... ο Υμηττός έχει υψόμετρο 900 μ. ... Τα 200 μ. είναι περίπου το 1/4 του ύψους του βουνού και αυτοί οι πύργοι φυτεύονται σε αυτό ...”), αλλά και στην Ακρόπολη (“Γύρω από την Ακρόπολη δεν χτίζουμε και αυτό είναι ένα θέμα αποστάσεων ... η πόλη έχει ... το προνόμιο να μην έχει κανένα κτίριο ψηλότερο από την Ακρόπολη ... είναι ακριβώς ευθεία απόσταση 10 χλμ., δεν είναι τόσο πολύ ... πρέπει να αποφύγουμε αυτά τα ύψη, δεδομένου ότι η Ακρόπολη μας δίνει αυτό το επιχείρημα, μαζί, βέβαια, με το άυλο μέρος, ... μπορούμε να επικαλεστούμε την ορατότητα των μνημείων μας, την Ακρόπολη, ναι, ας είναι 10 χλμ., δεν είναι τίποτα ...”), εκφράστηκε δε εντόνως καθολική απόρριψη των υψηλών κτιρίων καθ’ εαυτών, με αναφορά στο χαμηλό πολιτιστικό επίπεδο των πόλεων όπου αυτά επιτρέπονται (βλ., ιδίως, σελ. 24). Περαιτέρω, όμως, πολλά από τα μέλη του ΚΑΣ είχαν την αντίληψη ότι το εν λόγω όργανο δεν είχε αρμοδιότητα να εκφέρει σχετική κρίση, τουλάχιστον εν αναφορά προς το αττικό τοπίο (“Εμείς φυσικά δεν μπορούμε να αρθρώσουμε τέτοιο λόγο γιατί είμαστε αρχαιολογικό συμβούλιο”, “... απλώς δεν έχω καταλάβει κατά πόσο έχουμε εμείς τέτοια αρμοδιότητα ...”, “εμείς μόνο μπορούμε να πούμε ότι δεν συμφωνούμε με το ύψος γιατί βλάπτουν τα μνημεία. Αυτό μπορούμε να κρίνουμε εδώ ...”, “φοβάμαι ότι δεν υπάρχει αρμοδιότητα...”, “αυτά έφυγαν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία..., εμείς δεν έχουμε αυτή την αρμοδιότητα ... Θυμάμαι σε όλα τα έγγραφά μου, όταν τίθεντο τέτοια θέματα περιβαλλοντικά ... ό,τι μού επέτρεπε ο αρχαιολογικός νόμος το βάζαμε ... και στο τέλος έκανα μία ευχή ... χωρίς να αναφέρομαι στο νόμο ... ότι χρήσιμο θα ήταν αυτό ... Άλλο είναι μία ευχή, μία κατεύθυνση ... και άλλο είναι να πάρουμε εμείς απόφαση ... δεν μας αναλογεί”, “μπορεί να μην έχει το χαρακτήρα της επιβολής ως όρου, αλλά θα μπορούσε να εκφραστεί ως επιθυμητόν ...”, “πρέπει να σκεφτούμε και τις δυνατότητες και τη δύναμη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και του ΚΑΣ, να μην την απολέσουμε για κάτι το οποίο δεν μας αναλογεί ... Δεν μπορεί, δηλαδή, τη δύναμή μας να τη μειώσουμε ζητώντας πράγματα που ως αρμοδιότητες μάς έχουν φύγει εδώ και πολλά χρόνια ... σε ευθύνες που δεν μού αναλογούν δεν είμαι σύμφωνη ...”, “ή να μπει ως ευχή ...”). Κατόπιν τούτων, το ΚΑΣ τάχθηκε υπέρ της εγκρίσεως του ΣΟΑ και της προηγηθείσης ΣΜΠΕ, υπό ορισμένους όρους σχετικούς με την προστασία, ανάδειξη και διαχείριση των ευρισκομένων στην περιοχή αρχαιοτήτων και μνημείων, διέλαβε, όμως, την εξής σκέψη: “Σε κάθε περίπτωση το υπέρμετρο ύψος δεν συνάδει με την ύπαρξη αρχαιοτήτων και το ιστορικό αττικό τοπίο και κρίνεται σκόπιμο να επανεξεταστούν τα προτεινόμενα υψηλά κτίρια κατά την εκπόνηση των πολεοδομικών μελετών”. Υπέρ της εγκρίσεως τάχθηκε, εξάλλου, και το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων με την 25/6.9.2017 γνωμοδότησή του, η οποία εκδόθηκε σε συνεδρίαση κατά την οποία, επίσης, παρέστησαν και εξέθεσαν τις απόψεις τους εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων. Ενόψει των γνωμοδοτήσεων αυτών, εκδόθηκε η ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΠΚΑ/ ΤΠΚΑΧΜΑΕ/ Φ3/ 462107/ 30527/ 11713/ 3933/ 6.11.2017 απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, με την οποία εγκρίθηκε από πλευράς αρχαιολογικής νομοθεσίας το ίδιο το ΣΟΑ και η προηγηθείσα ΣΜΠΕ, υπό τους όρους που διαλαμβάνονται στην απόφαση αυτή, στο στοιχείο 12, όμως, της απόφασης αυτής επαναλαμβάνεται αυτούσια η σχετική με τα κτίρια “υπέρμετρου ύψους” ρήτρα της

γνωμοδότησης του ΚΑΣ. Ύστερα από την απόφαση αυτή, εκπονήθηκε για λογαριασμό του δεύτερου παρεμβαίνοντος (ΤΑΙΠΕΔ) η από 27.11.2017 «Μελέτη Συσχετισμού των Υψηλών Κτιρίων με το “Αττικό Τοπίο”» των καθηγητών Γ. Κίζη, Α. Κωτσιόπουλου και Γ. Πανέτσου, η οποία, μεταξύ άλλων, εξετάζει και τις οπτικές σχέσεις μεταξύ του Ελληνικού, του κέντρου των Αθηνών και του ευρύτερου περιβάλλοντος και επισημαίνει ότι η Ακρόπολη δεν είναι ορατή από το παροπλισμένο αεροδρόμιο, δεδομένου ότι μεσολαβεί ο λόφος Πανί με ύψος 95 μ., κάνει δε, κατά τα λοιπά, δεκτό, ότι ο ιστορικός αστικός σχηματισμός με τα μνημεία αναφοράς που περιέχει δεν επηρεάζεται από τη δημιουργία κτιρίων μεγάλου ύψους σε εύλογη κατά περίπτωση απόσταση και ότι οι σχηματισμοί υψηλών κτιρίων με κατάλληλες διατάξεις χρησιμοποιούνται ως βασικά εργαλεία σχεδιασμού για την αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος διεθνώς και, μάλιστα, σε πόλεις όπως το Λονδίνο, το Παρίσι ή η Φρανκφούρτη. Κατόπιν τούτου, εκδόθηκε το προσβαλλόμενο διάταγμα, με το άρθρο 7 του οποίου, κατά τα εκτιθέμενα στην ενδέκατη σκέψη, τίθενται όροι για την προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων του ΜΠΕΑ σύμφωνα με την προηγηθείσα απόφαση της Υπουργού, δεν γίνεται, όμως δεκτή η σχετική με το ύψος των επίμαχων κτιρίων επιφύλαξη της, αφού στο προσβαλλόμενο διάταγμα παραμένει η πρόβλεψη της κατασκευής των “υψηλών κτιρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης”. Το διάταγμα προσυπογράφεται, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, και από την Υπουργό Πολιτισμού και Αθλητισμού.

26. Επειδή, ενόψει των ανωτέρω, η ρήτρα του στ. 12 της ως άνω υπουργικής απόφασης, η οποία, ενώ θεωρεί ότι το “υπέρμετρο ύψος δεν συνάδει ...”, κρίνει “σκόπιμη την επανεξέτασή του”, πρέπει, πάντως, να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της ταυτοσήμου περιεχομένου γνωμοδότησης του ΚΑΣ και να θεωρηθεί ότι διαλαμβάνεται για λόγους προστασίας του “αττικού τοπίου”, δηλαδή, αναρμοδίως, εκφράζοντας δε απλή επιθυμία (βλ. σελ. 33 γνωμοδότησης ΚΑΣ) της Υπουργού, δεν ενέχει άσκηση αποφασιστικής διοικητικής αρμοδιότητας, αφού, άλλωστε, το σύνολο των μελών του ΚΑΣ τελούσαν, κατά τα προαναφερόμενα, εν επιγνώσει της αναρμοδιότητάς του ως προς το θέμα αυτό. Κατά συνέπεια, η εν λόγω ρήτρα, μη εκτελεστού χαρακτήρα, στερείται νομικής δεσμευτικότητας και δεν εμπόδιζε την έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος, προδήλως δε για τον λόγο αυτό η Υπουργός προέβη στην προσυπογραφή του. Η ίδια ρήτρα δεν αναπτύσσει νομική δεσμευτικότητα ούτε κατά το μέρος που αναφέρεται στο μνημείο της Ακρόπολης, το οποίο ένα μόνο μέλος του ΚΑΣ έκρινε ότι ευρίσκεται “πλησίον” της έκτασης αναφοράς, ότι πληρούται, δηλαδή, η πραγματική προϋπόθεση για τη θεμελίωση της αρμοδιότητας του ΚΑΣ, τα δε λοιπά μέλη διαρρήδη θεωρήσαν ότι το θέμα εξέφευγε των αρμοδιοτήτων του εν λόγω συλλογικού οργάνου και, κατ’ επέκταση της Υπουργού, προδήλως για τον λόγο ότι η εν λόγω έκταση, απέχουσα περί τα 10 χλμ. από την Ακρόπολη, δεν ευρίσκεται “πλησίον” του μνημείου. Καθ’ όσον, τέλος, αφορά τους ευρισκόμενους εντός της εκτάσεως αρχαιολογικούς χώρους, καθώς και τα, τυχόν, διάσπαρτα αρχαία μνημεία, ως προς τα οποία το ΚΑΣ διέθετε πράγματι την αρμοδιότητα να γνωμοδοτήσει, η δε Υπουργός να εγκρίνει ή μη το σχέδιο, οι τεθέντες με την προαναφερόμενη απόφαση της Υπουργού όροι ως προς τα εν λόγω πολιτιστικά στοιχεία δεν αμφισβητείται ότι έγιναν δεκτοί και, για τον λόγο, άλλωστε, αυτό, το διάταγμα προσυπεγράφη από την ίδια. Υπό τα δεδομένα αυτά, η προαναφερόμενη απόφαση της υπουργού και, ιδίως, η ρήτρα του στ. 12, δεν εμπόδιζε την έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος, το οποίο, νομίμως από πλευράς τηρήσεως των διαδικαστικών προϋποθέσεων του αρχαιολογικού νόμου, προβλέπει

τα προαναφερόμενα ύψη κτιρίων, συμπεριλαμβανομένων των έξι κτιρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης με μέγιστο ύψος 200 μ., είναι δε αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι ακυρώσεως.

27. Επειδή, το περιεχόμενο των όρων δόμησης ορισμένης περιοχής ελέγχεται ως προς τη συνταγματικότητα των σχετικών ρυθμίσεων όπως αυτοί θεσπίζονται από τον κοινό νομοθέτη, τυπικό ή κανονιστικό. Ο έλεγχος αυτός είναι οριακός και αφορά τη συμβατότητά τους με τον υπερκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό, ομοίως υποκείμενο, καθ' εαυτό, σε οριακό έλεγχο συνταγματικότητας, την τήρηση του κανόνα της μη επιδείνωσης των όρων διαβίωσης του πληθυσμού και, συστοίχως, τον έλεγχο της συνδρομής των προϋποθέσεων υπό τις οποίες ο κανόνας αυτός μπορεί, κατ' εξαίρεση, να κάμπτεται, τέλος δε το ζήτημα αν οι θεσπιζόμενοι όροι συνιστούν εξειδίκευση πορισμάτων των επιστημών της πολεοδομίας και της χωροταξίας ή υιοθετούνται με την εφαρμογή κριτηρίων αυτού του περιεχομένου βάσει σχετικής επιστημονικής μελέτης. Στοιχείο, εξάλλου, της συνταγματικότητας των θεσπιζομένων όρων δόμησης αποτελεί η εναρμόνισή τους και με τη συνταγματική επιταγή της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (άρθρο 24 παρ. 6), η οποία περιλαμβάνει τον σεβασμό και την ανάδειξη των μνημείων, είτε αυτά συναρθρώνονται σε αρχαιολογικούς χώρους είτε όχι, καθώς και των ιστορικών τόπων. Η συνταγματική αυτή επιταγή, όμως, πραγματώνεται μέσω της εφαρμογής των ορισμών της εκδοθείσης σε συμμόρφωση με το Σύνταγμα αρχαιολογικής νομοθεσίας, η οποία αφενός, μεν, αναθέτει στα οικεία συλλογικά όργανα και στον Υπουργό Πολιτισμού να καθορίσουν την έκταση και το περιεχόμενο της προστασίας αυτής, είτε αυτοτελώς είτε συμπράττοντας με άλλα διοικητικά όργανα, όπως προκειμένου περί καθορισμού ειδικών όρων δόμησης πέριξ μνημείων (άρθρο 10 παρ. 8 του ν. 3028/2012) ή εντός αρχαιολογικών χώρων (άρθρο 13 παρ. 2 του ν. 3028/2002), αφετέρου δε οριοθετεί η ίδια το αντικείμενο της συνταγματικής προστασίας, δηλαδή τα πολιτιστικά στοιχεία που εμπίπτουν στο προστατευτικό της πεδίο. Εξάλλου, η αρχαιολογική νομοθεσία δεν προβλέπει ως μέσο για την προστασία και ανάδειξη των προστατευτέων μνημείων τον καθορισμό όρων δόμησης με τη συμμετοχή και υπό τον έλεγχο των αρχαιολογικών υπηρεσιών σε οποιαδήποτε περιοχή και σε οποιαδήποτε απόσταση από τα μνημεία, ακόμη και τα πλέον εμβληματικά, τούτο δε ισχύει και προκειμένου περί της Ακρόπολεως των Αθηνών, αφού και αυτή προστατεύεται επαρκώς με την πιστή εφαρμογή των ως άνω διατάξεων και, ιδίως των άρθρων 10 και 14 του ν. 3028/2002. Καθόσον, ειδικότερα, αφορά τον όρο δόμησης που αφορά το ύψος των κτιρίων εντός της Αττικής, ούτε η σύμπραξη του Υπουργού Πολιτισμού στον κανονιστικό καθορισμό του ούτε η ατομική έγκριση της αρχαιολογικής αρχής ως προς κάθε κτίριο προβλέπονται ως καθολική προϋπόθεση νομιμότητας των σχετικών κανονιστικών ή ατομικών διοικητικών πράξεων για τον λόγο ότι η Αττική φιλοξενεί την Ακρόπολη, οι σχετικές δε διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας (άρθρο 10, ιδίως παρ. 8, του ν. 3018/2002), έχοντας αυτό το περιεχόμενο, σε καμία συνταγματική διάταξη δεν προσκρούουν. Πρέπει, επομένως, να απορριφθούν οι λόγοι ακυρώσεως, σύμφωνα με τους οποίους το προβαλλόμενο διάταγμα, επιτρέποντας τα ως άνω ψηλά κτίρια και θεωρώντας την κατασκευή τους ως συμβατή με την προστασία της Ακρόπολεως, παρ' ότι την υπερβαίνουν καθ' ύψος, αντιτίθεται στη συνταγματική επιταγή της προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος (άρθρο 24 παρ. 6 Συντ.). Είναι, τέλος, απορριπτέοι, κατά τα εκτιθέμενα σε προηγούμενες σκέψεις, οι λόγοι ακυρώσεως, σύμφωνα με τους οποίους η πρόβλεψη των συγκεκριμένων υψών κτιρίων

είναι αντίθετη με τη συνταγματική επιταγή (άρθρο 24 παρ. 1 Συντ.) της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, μέρος του οποίου αποτελεί το τοπίο και, εν προκειμένω, το αττικό, δεδομένου ότι από καμία διάταξη του Συντάγματος δεν θεσπίζεται γενική απαγόρευση κατασκευής κτιρίων με τα προβλεπόμενα από το προσβαλλόμενο διάταγμα ύψη, από τον κανόνα δε αυτό δεν εξαιρείται η Αττική.

28. Επειδή, μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Ιω. Μαντζουράνης, Δ. Αλεξανδρής, Γ. Ποταμιάς, Ολ. Ζύγουρα, Θ. Αραβάνης, Τ. Κόμβου, Α.-Μ. Παπαδημητρίου, Ολ. Παπαδοπούλου και Χρ. Σιταρά, οι οποίοι ως προς τα ανωτέρω (σκ. 26-27) γενόμενα δεκτά, υποστήριξαν την εξής άποψη: Με την ΥΠΠΟΑ/ ΓΔΑΠΚ/ ΔΙΠΚΑ/ ΤΠΚΑΧΜΑΕ/ Φ3/ 462107/ 30527/ 11713/ 3933/ 6.11.2017 υπουργική απόφαση η ανέγερση των έξι υψηλών κτιρίων ειδικής αρχιτεκτονικής σχεδίασης δεν εγκρίθηκε για τον λόγο ότι το ύψος τους δεν συνάδει, όχι μόνο με τις εντός του Μητροπολιτικού Πόλου αρχαιότητες, αλλά, προεχόντως, με τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης, ο οποίος αποτελεί μνημείο τόσο κατά την ελληνική νομοθεσία όσο και μνημείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, εγγεγραμμένο στον Κατάλογο των Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Ως περιβάλλον χώρος της Ακρόπολης νοείται, κατά τις διατάξεις του ν. 3028/2002, ενόψει της σημασίας του συγκεκριμένου μνημείου, αφενός, και του μεγέθους, της έντασης και των επιπτώσεων των επιχειρούμενων με το προσβαλλόμενο διάταγμα ρυθμίσεων, αφετέρου, το «ιστορικό αττικό τοπίο», το στοιχείο δηλαδή για το οποίο εκφράσθηκαν οι επιφυλάξεις των μελών του ΚΑΣ [βλ. τα σχετικά πρακτικά]. Επί του ζητήματος αυτού, δηλαδή της προστασίας και διαφύλαξης του περιβάλλοντος χώρου του μνημειακού συνόλου της Ακρόπολης των Αθηνών, υπό την παραπάνω έννοια, το ΚΑΣ και η Υπουργός Πολιτισμού είχαν αρμοδιότητα, δυνάμει των διατάξεων του εκτελεστικού του άρθρου 24 παρ. 6 του Συντάγματος ν. 3028/2002, ήσαν δε και τα μόνα αρμόδια προς τούτο όργανα. Η αρμοδιότητά τους αυτή έχει ως έρεισμα όχι μόνο την ύπαρξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων εντός του ΜΠΕΑ, όπως δέχεται η πλειοψηφία, αλλά προεχόντως, και δη κατά μείζονα λόγο, το σημαντικότερο μνημείο του κλασικού πολιτισμού, το οποίο σηματοδοτεί το «ιστορικό αττικό τοπίο» και αποτελεί το κατ' εξοχήν «τοπόσημο» στην Αττική, είναι ορατό, μαζί με τα υψηλά κτίρια, από άλλα σημεία της Αττικής, όπως από τον Πειραιά και τις δυτικές συνοικίες, από τον Σαρωνικό κ.λπ., και απειλείται, κατά την εκτίμηση των αρμοδίων οργάνων του Υπουργείου Πολιτισμού, από τον επίδικο σχεδιασμό του ΜΠΕΑ. Κατά συνέπεια, η απόφαση ΥΠΠΟΑ Φ3/ 462107/ 30527/ 11713/ 3933/6.11.2017, εκδοθείσα αρμοδίως βάσει των προαναφερθεισών ειδικών διατάξεων, και όχι κατ' εφαρμογή των γενικών διατάξεων για την προστασία της φύσεως και του τοπίου, που παρέχουν σε άλλα όργανα τις σχετικές με την τήρηση της νομοθεσίας εκείνης εξουσίες, έχει εκτελεστό χαρακτήρα και, υπό το προεκτεθέν περιεχόμενο, δεν παρέχει, ούτε κατ' αρχήν, έγκριση για τα υψηλά κτίρια. Η διαλαμβανόμενη δε στην απόφαση φράση: «κρίνεται σκόπιμο να επανεξετασθούν τα προτεινόμενα υψηλά κτίρια κατά την εκπόνηση των πολεοδομικών μελετών» δεν αποτελεί κατ' αρχήν έγκριση, ενόψει της βασικής κρίσης που εκφέρεται ότι τα υψηλά κτίρια δεν συνάδουν με την προστασία των αρχαιοτήτων και του ιστορικού αττικού τοπίου. Ως εκ τούτου, η από 6.11.2017 απόφαση της Υπουργού Πολιτισμού εκώλυε την έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος, το οποίο, κατά το μέρος τούτο, είναι μη νόμιμο. Η εκπονηθείσα μεταγενεστέρως από 27.11.2017 μελέτη Κίζη κ.ά., η οποία επισημαίνει απλώς ότι η Ακρόπολη δεν είναι ορατή από το παλαιό αεροδρόμιο γιατί μεσολαβεί ο Λόφος «Πανί», χωρίς να αξιολογεί τα επίμαχα υψηλά κτίρια σε σχέση με την

προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος και ειδικώς του ιστορικού αττικού τοπίου ως περιβάλλοντος χώρου της Ακρόπολης (η οποία, ως τοπόσημο της Αττικής, όπως προαναφέρθηκε, είναι ορατή, μαζί με τα υψηλά κτίρια, από πλείστα άλλα σημεία του λεκανοπεδίου), δεν προσδίδει νομιμότητα στο προσβαλλόμενο διάταγμα, δεδομένου άλλωστε ότι δεν ετέθη υπόψη του αρμοδίου κατά νόμον να την αξιολογήσει ΚΑΣ. Για τον ίδιο λόγο, για τον λόγο δηλαδή ότι δεν εχώρησε νέα κρίση του ΚΑΣ, η οποία να ανατρέψει την ως άνω αρνητική κρίση του, βάσει της οποίας εκδόθηκε η από 6.11.2017 υπουργική απόφαση, δεν καθίσταται νόμιμο το προσβαλλόμενο διάταγμα εκ της προσυπογραφής του, μεταγενεστέρως, από την Υπουργό Πολιτισμού.

29. Επειδή, στο άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζεται ότι: “1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας. ... 2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης ...». Οι διατάξεις αυτές, με τις οποίες έχει αναχθεί σε συνταγματικά προστατευόμενη αξία το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, απευθύνουν επιταγές στον νομοθέτη να ρυθμίσει τη χωροταξική ανάπτυξη και πολεοδομική διαμόρφωση της χώρας με βάση ορθολογικό σχεδιασμό, στο πλαίσιο του οποίου κάθε εισαγόμενη ρύθμιση πρέπει να υιοθετείται βάσει χωροταξικών και πολεοδομικών κριτηρίων, σύμφωνα με τη φυσιολογία, τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε περιοχής, και να αποσκοπεί στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού. Η επί το δυσμενέστερο μεταβολή των συνθηκών αυτών δεν είναι, κατά τους εν λόγω συνταγματικούς κανόνες, ανεκτή, παρά μόνον εάν επιβάλλεται από εξαιρετικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος κατόπιν σχετικής σταθμίσεως από τον τυπικό ή κανονιστικό νομοθέτη, η οποία υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο (πρβλ. ΣτΕ 376/2014 Ολομ., 1970/2012 Ολομ., 1561/2011, 1528/2003 Ολομ.). Ο κανόνας αυτός ισχύει και ως προς τις χρήσεις γης, δηλαδή ως προς ουσιώδες στοιχείο της επιβαλλόμενης, κατά το άρθρο 24 του Συντάγματος, ορθολογικής χωροταξίας και πολεοδομίας, ο δε καθορισμός ή η τροποποίησή τους πρέπει, ομοίως, να επιχειρείται δυνάμει γενικών και αντικειμενικών κριτηρίων, συναπτομένων προς τον σεβασμό του περιβάλλοντος, την ασφάλεια, την υγιεινή και αισθητική και τη λειτουργικότητα των πόλεων και οικισμών (πρβλ. ΣτΕ 1970/2012 Ολομ., 123/2007 Ολομ.). Κατά συνέπεια, και του καθεστώτος των χρήσεων γης η επιδείνωση είναι συνταγματικώς ανεκτή μόνον κατ’ εξαίρεση και εφόσον συντρέχουν, κατά τα προαναφερόμενα, ειδικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, η συνδρομή των οποίων πρέπει, ομοίως, να τεκμηριώνεται από ειδική επιστημονική μελέτη με βάση τα πορίσματα των επιστημών της χωροταξίας και της πολεοδομίας (πρβλ. ΣτΕ 3500/2009 Ολομ., 123/2007 Ολομ.), πάντοτε δε εντός των πλαισίων που χαράσσει ο υπερκείμενος χωροταξικός ή, εφόσον υπάρχει, πολεοδομικός σχεδιασμός.

30. Επειδή, όμως, ο συνταγματικός (άρθρο 24 παρ. 1 και 2) σκοπός της προστασίας του περιβάλλοντος και της εξασφάλισης των άριστων δυνατών όρων διαβίωσης του πληθυσμού είναι, καταρχήν, επιτεύξιμος, κατά την έννοια των οικείων συνταγματικών διατάξεων, μέσω της σύνδεσης της προστασίας του περιβάλλοντος με την οικονομική ανάπτυξη, επίσης θαλπόμενη από το Σύνταγμα, η οποία, κατά το γράμμα της οικείας συνταγματικής διάταξης (άρθρο 106 παρ. 1) καταλαμβάνει όλους τους τομείς της οικονομίας και, επομένως, επηρεάζει όλες τις κρατικές αποστολές, και αυτήν της προστασίας του περιβάλλοντος, συνδιαμορφώνοντας το περιεχόμενό τους. Τούτο δε διότι ο σεβασμός του περιβάλλοντος ως συλλογικού αγαθού και η διατήρηση της ποιότητάς του όχι απλώς δεν αποκλείουν, αλλά προϋποθέτουν την οικονομική ανάπτυξη και διευκολύνονται από αυτή. Αντιστρόφως, όμως, η οικονομική ανάπτυξη, που επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων, μέσω της αξιοποίησης των φυσικών πόρων, δεν επιτρέπεται να επιδιώκεται χωρίς τα αρμόδια νομοθετικά και διοικητικά όργανα να μεριμνούν για την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος, τούτο δε προκειμένου η οικονομική ανάπτυξη να καθίσταται βιώσιμη, οριοθετούμενη από την αρχή της αειφορίας, όπως επιτάσσει το Σύνταγμα. Για τον λόγο, άλλωστε, αυτό η κατάρτιση και εφαρμογή ολοκληρωμένων χωροταξικών σχεδίων συνιστά, κατά τα παγίως κριθέντα (ΣτΕ 3920/2010 Ολομ., 2489/2006 Ολομ., 3478/2000 Ολομ.), ουσιώδες στοιχείο για την πραγμάτωση της συνταγματικής αυτής επιταγής, αφού μόνο μέσω των σχεδίων αυτών μπορούν τα έργα και οι δραστηριότητες που ασκούν πιέσεις στο περιβάλλον και εγκυμονούν κινδύνους για τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων, να οργανώνονται και να εκτελούνται υπό συνθήκες που, κατά το δυνατόν, ελαχιστοποιούν και απορροφούν τις πιέσεις αυτές. Ενόψει τούτων, η έγκριση χωρικού σχεδίου, το οποίο προβλέπει και οργανώνει δραστηριότητες εν δυνάμει επιβαρυντικές του περιβάλλοντος (π.χ. βιομηχανικές, οικιστικές ή άλλες) σε περιοχές που δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο χωρικού σχεδιασμού, όπου κάθε παρόμοια δραστηριότητα ήταν, καταρχήν, μη επιτρεπτή γι' αυτόν τον λόγο, δεν μπορεί να νοηθεί ως υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος ούτε ως ανεπίτρεπτη επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων, άλλων, μάλιστα, περιοχών, είναι δε διαφορετικό το ζήτημα, τυχόν, άλλων νομικών πλημμελειών του σχεδίου, για το οποίο πρόκειται, όπως η, εξ άλλης επόψεως, αντίθεσή του προς το Σύνταγμα. Περαιτέρω, δεν μπορεί να νοηθεί ως υποβάθμιση ή επιδείνωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών διαβίωσης γειτονικών περιοχών η μεταβολή καθεστώτος διαχείρισης του χώρου που χαρακτηρίζεται από ασυνέχεια και ανορθολογισμό και, ιδίως, από δυσαρμονία μεταξύ των νομοθετημάτων που εκφράζουν τον ήδη ισχύοντα σχεδιασμό διαφόρων επιπέδων, αφού η έγκριση υποδεέστερων σχεδίων μέσω των οποίων υλοποιείται ο υπερκείμενος χωροταξικός σχεδιασμός, είναι, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 2152/2015 Ολομ., 604/2002 Ολομ., 2403/1997 Ολομ.), υποχρεωτική για τον νομοθέτη και τη Διοίκηση.

31. Επειδή, το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (ν. 1515/1985) που ίσχυε κατά την έκδοση του εξουσιοδοτικού ν. 4062/2012, δεν περιελάμβανε συνολικές ρυθμίσεις για τα ακίνητα που, κατά τον νόμο αυτό, συγκροτούν τον ΜΠΕΑ, είχαν, όμως, κατά τα εκτιθέμενα στην ένατη σκέψη, θεσπισθεί με άλλα νομοθετήματα διάφορες επιμέρους ρυθμίσεις σχετικές με τους όρους δόμησης και τις χρήσεις γης ορισμένων τμημάτων του, ιδίως του Παρακτίου Μετώπου. Τέτοιες ήταν, μεταξύ άλλων, οι διατάξεις του από 22.2.2002 πρ. δ/τος (Δ' 138), με το οποίο εγκρίθηκε το Ειδικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά, του από 1.3.2004 πρ. δ/τος (Δ' 254), με το οποίο θεσπίσθηκαν περιορισμοί χρήσεων γης και όροι

δόμησης για την παραλιακή ζώνη από τον Φαληρικό Όρμο μέχρι την Αγία Μαρίνα του Δήμου Κρωπίας, και του ν. 3342/2005, με τα άρθρα 23 και 24 του οποίου ρυθμίστηκαν ζητήματα σχετικά με τη μεταολυμπιακή χρήση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων του Ελληνικού και του Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά. Με τις διατάξεις του τελευταίου αυτού νόμου ρυθμίστηκαν ζητήματα χρήσεων γης, αλλά και όρων δόμησης, ειδικότερα δε απαγορεύθηκε πλήρως η κατασκευή μονίμων κτιριακών εγκαταστάσεων σε ορισμένα υποσύνολα της ρυθμιζόμενης έκτασης του Παρακτίου Μετώπου (άρθρο 24 παρ. 2 του ν. 3342/2005) και ορίσθηκαν (άρθρο 24 παρ. 3) ιδιαιτέρως χαμηλός συντελεστής δόμησης και ποσοστό κάλυψης (0,15 και 15%, αντιστοίχως). Ενόψει τούτου, προβάλλεται με την αίτηση ακυρώσεως, όπως συμπληρώνεται με το από 20.11.2018 δικόγραφο προσθέτων λόγων των αιτούντων, ότι τα πολεοδομικά μεγέθη που θα υλοποιηθούν στον ΜΠΕΑ τόσο βάσει του εξουσιοδοτικού ν. 4062/2012 (βλ. όγδοη σκέψη) όσο και βάσει του προσβαλλομένου διατάγματος (βλ. ενδέκατη σκέψη), ιδίως δε στο τμήμα του ΜΠΕΑ που αποτελεί το παράκτιο μέτωπό του, αλλά και τα έργα που προγραμματίζονται εκεί, επιφέρουν υποβάθμιση του περιβάλλοντος σε σχέση με το ήδη ισχύον καθεστώς, το οποίο χαρακτηρίζεται από ηπιότερες χρήσεις και πολύ ευμενέστερους για το περιβάλλον όρους δόμησης, δεν περιλαμβάνει δε κτίριο ύψους 200 μ. ούτε τεχνικά έργα της κλίμακας των ήδη προβλεπομένων, με επεκτάσεις λιμενικών εγκαταστάσεων, επεμβάσεις στην ακτογραμμή κ.λπ. Η όλη έκταση, όμως, που συγκροτεί τον προβλεπόμενο με τον ν. 4062/2012 ΜΠΕΑ, υπήρξε σε μεγάλο βαθμό αρρύθμιστη, μετά δε την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων και τη μεταφορά του αεροδρομίου του Ελληνικού προσέλαβε τη μορφή “αστικού κενού” (βλ., ανωτέρω, σκέψη δωδέκατη, όπου αποσπάσματα της ΣΜΠΕ), το οποίο υπήρξε αντικείμενο αποσπασματικών μόνο ρυθμίσεων κατά τη μεταολυμπιακή περίοδο. Καθ’ όσον, εξάλλου, αφορά, το ΠΜ, αυτό πράγματι ρυθμίστηκε με τα προαναφερόμενα από 22.2.2002 και 1.3.2004 πρ. διατάγματα, αυτά, όμως, εκδόθηκαν κατ’ εξουσιοδότηση μη ισχύοντος, πλέον ΡΣΑ, δηλαδή του ν. 1515/1985, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον ν. 2730/1999 (Α’ 130) ενόψει της τελέσεως των Ολυμπιακών Αγώνων και, πάντως, ενόσω το μεγαλύτερο μέρος του ήδη συγκροτηθέντος ΜΠΕΑ, δηλαδή η έκταση του πρώην αεροδρομίου, παρέμενε, κατ’ ουσίαν, αρρύθμιστη, αφού μόνο το περικλειόμενο από τα όρια των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων τμήμα της ρυθμιζόταν από το άρθρο 23 του ν. 3342/2005. Υπό τα δεδομένα αυτά, το χωροταξικό καθεστώς της έκτασης του ήδη θεσμοθετηθέντος ΜΠΕΑ, έτσι όπως αυτό εκφραζόταν από τα ως άνω δύο διατάγματα, αλλά και τον ν. 3342/2005, ήταν αποσπασματικό και ασυνεχές, καλύπτοντας δε μικρό τμήμα της έκτασης του μετέπειτα ΜΠΕΑ, δεν αποτελεί σημείο αναφοράς, κατά τον αναφερόμενο σε προηγούμενη σκέψη συνταγματικό κανόνα, ώστε να θεωρηθεί ότι συνιστά συνταγματικώς ανεπίτρεπτη επιδείνωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού οποιοσδήποτε επιγενόμενος πλήρης σχεδιασμός της και η πρόσδοση στην όλη έκταση ολοκληρωμένης χωρικής ταυτότητας με την εισαγωγή νέων χρήσεων και τη θέσπιση των όρων δόμησης που τις εξυπηρετούν. Πέραν, όμως, αυτού, με την έγκριση του προσβαλλομένου ΣΟΑ επιχειρείται η υλοποίηση του υπέρτερου, στρατηγικής σημασίας, σχεδιασμού που περιέχει το ήδη ισχύον ν. ΡΣΑ (ν. 4277/2014), το οποίο, κατά τα εκτιθέμενα στη δέκατη σκέψη, μνημονεύει ρητώς τον εξουσιοδοτικό ν. 4062/2012, αναγορεύει τον ΜΠΕΑ όχι απλώς σε μητροπολιτικό, αλλά εθνικής και διεθνούς εμβελείας πόλο, και περιέχει ρυθμίσεις, έστω ατελείς, για το Μητροπολιτικό Πάρκο. Επομένως, η διατήρηση του προϊσχύσαντος χωροταξικού καθεστώτος της έκτασης θα δημιουργούσε συνθήκες δυσαρμονίας μεταξύ των επιπέδων σχεδιασμού και θα καθιστούσε ανεφάρμοστο τον υπερκείμενο σχεδιασμό του ν. ΡΣΑ, του οποίου, πάντως, δεν αμφισβητείται ευθέως η συμφωνία με το Σύνταγμα. Υπό τις συνθήκες

αυτές, η έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επιφέρει υποβάθμιση του περιβάλλοντος και “επιδείνωση” των οικιστικών συνθηκών, η οποία, άλλωστε, είναι, υπό προϋποθέσεις (βλ. ανωτέρω, εικοστή ένατη σκέψη), συνταγματικώς ανεκτή, οι δε λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται το αντίθετο, πρέπει να απορριφθούν. Κατά το μέρος, τέλος, που οι λόγοι αυτοί έχουν την έννοια της ευθείας αντίθεσης του προσβαλλομένου ΣΟΑ με τη συνταγματική επιταγή της προστασίας του περιβάλλοντος, χωρίς, δηλαδή, το σχέδιο αυτό να αξιολογείται εν σχέσει προς το προϋφιστάμενο καθεστώς, αυτοί είναι και πάλι απορριπτέοι, διότι η ευθεία αξιολόγηση των συνεπειών ορισμένου σχεδίου ή προγράμματος και η κατ’ ουσίαν κρίση αν η πραγματοποίησή του αντίκειται στην αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης εξέρχονται των ορίων του ακυρωτικού ελέγχου, στο πλαίσιο του οποίου μπορεί μόνον να ελεγχθεί αν από τα στοιχεία του φακέλου και τα διδάγματα της κοινής πείρας προκύπτει ότι η προκαλούμενη από το σχέδιο βλάβη για το περιβάλλον, εφόσον πράγματι στοιχειοθετείται, είναι είτε μη επανορθώσιμη είτε προφανώς δυσανάλογη με το προσδοκώμενο όφελος και έχει τέτοια έκταση και συνέπειες ώστε προδήλως να αντιστρατεύεται τη συνταγματική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης (πρβλ. Σ.τ.Ε. 462/2010 Ολομ., 613/2002 Ολομ., 3478/2000 Ολομ.). Κατά τη γνώμη, όμως, των Συμβούλων, Ιω. Μαντζουράνη, Δ. Αλεξανδρή, Γ. Ποταμιά, Γ. Τιμέκα, Θ. Αραβάνη, Τ. Κόμβου, Α.-Μ. Παπαδημητρίου, Ολ. Παπαδοπούλου, Μ. Σωτηροπούλου και Χρ. Σιταρά, για το παράκτιο τμήμα του ευρύτερου ακινήτου που συγκροτεί τον ΜΠΕΑ, ήτοι το τμήμα από τη Λεωφόρο Ποσειδώνος προς τη θάλασσα, ίσχυαν ειδικές ρυθμίσεις, και συγκεκριμένα τα π.δ. του 2002 και της 1.3.2004, τα οποία εκδόθηκαν δυνάμει του ισχύοντος κατά τον χρόνο εκείνο ΡΣΑ, ενόψει της ιδιαίτερης μέριμνας και των σχετικών κατευθύνσεων του Ρυθμιστικού για το παράκτιο μέτωπο της ευρύτερης περιοχής των Αθηνών, αντιμετώπιζαν ως ενιαίο σύνολο το παράκτιο αυτό μέτωπο και θέσπιζαν κατά τρόπο συστηματικό, και όχι αποσπασματικό και συγκυριακό, το καθεστώς του, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και με σκοπό τη διεύρυνση και ενίσχυση του δημόσιου, κοινόχρηστου χαρακτήρα της ζώνης, για όσο το δυνατόν περισσότερες και πολυπληθέστερες ομάδες χρηστών, με παράλληλη αύξηση της προσπελασιμότητάς της, την εξασφάλιση της συνέχειας της παραλιακής ζώνης αλλά και τη σύνδεσή της με τον αστικό ιστό πίσω από την παραλιακή λεωφόρο, την απομάκρυνση ασυμβίβαστων με την ακτή και τον κοινόχρηστο χαρακτήρα της δραστηριοτήτων, την αποσυμφόρησή της από εντατικές αποκλειστικές χρήσεις, την αξιολόγηση και τον συντονισμό των αναπτυξιακών προγραμμάτων των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων που ενεργοποιούνται στην ζώνη και την ένταξη αυτών σε ενιαίο πλαίσιο υπό τους ανωτέρω γενικούς στόχους (ΣΕ 2133/2016 7μ., σκ. 9). Ενόψει της προστασίας που, παγίως κατά τη νομολογία, επιφυλάσσεται στις παράκτιες περιοχές, λόγω της σημασίας τους και της ανάγκης διαφύλαξής τους από τις έντονες πιέσεις κάθε είδους αξιοποίησης (: εκμετάλλευσης), τις οποίες κατά κοινή πείρα δέχονται, και του ειδικού καθεστώτος που σύμφωνα με τα προεκτεθέντα είχε θεσπισθεί για την προστασία του παράκτιου μετώπου, ως συνόλου, η επιχειρούμενη με το προσβαλλόμενο διάταγμα οικιστική ανάπτυξη του τμήματος αυτού του ΜΠΕΑ, η οποία μάλιστα επιτρέπει την πολεοδόμησή του, με ποσοστό κάλυψης 40% και κυρίαρχη χρήση την κατοικία, καθώς και την ανέγερση κτιρίου μεγάλου ύψους, χωρίς να προκύπτει η χωροταξική ή/και πολεοδομική αναγκαιότητα για την οικιστική αυτή ανάπτυξη, αλλά με γνώμονα την επωφέλεστερη εκμετάλλευση του ευρύτερου ακινήτου, ερείδεται σε μη συμβατές, κατά τούτο, με το άρθρο 24 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με το άρθρο 106 αυτού, ρυθμίσεις, τόσο του εξουσιοδοτικού νόμου όσο και του επακολουθήσαντος νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου, επιφέρει ανεπίτρεπτη επιδείνωση του φυσικού και οικιστικού

περιβάλλοντος της Αττικής εν σχέσει με τον προηγούμενο ειδικό σχεδιασμό της περιοχής, και για τον λόγο αυτό δεν είναι νόμιμη.

32. Επειδή, σε διάφορες διατάξεις του προσβαλλομένου διατάγματος, εκδοθέντος, κατά τα προαναφερόμενα (βλ. σκέψεις δωδέκατη και επόμενες), κατόπιν εκπονήσεως εκτενέστατης Σ.Μ.Π.Ε., προβλέπεται, παρά ταύτα, η κατάρτιση σωρείας επιμέρους συμπληρωματικών μελετών, βάσει των οποίων θα λάβει χώρα η περαιτέρω πρόοδος και εφαρμογή του ΣΟΑ (βλ. γενικώς, σκέψη ενδέκατη). Προβλέπεται, ειδικότερα, η εκπόνηση εδαφοτεχνικής μελέτης εξάρσεων και αναγλύφου εδάφους για το Μητροπολιτικό Πάρκο (άρθρο 6 παρ. 1 περ. α΄-γγ΄), ειδικής μελέτης αρχιτεκτονικής τοπίου για τη διαμόρφωση των ενοτήτων του ΜΠ (άρθρο 6 παρ. 1 περ. γ΄- ββ΄), ειδικής κυκλοφοριακής και συγκοινωνιακής μελέτης συσχετισμένης με τις πολεοδομικές αναπτύξεις και η διενέργεια απογραφής κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και ροών πέριξ του ΜΠΕΑ (άρθρο 6 παρ. 1 περ. δ΄), η κατάρτιση ειδικών μελετών για το παράκτιο μέτωπο, όπως ακτομηχανικής, μελέτης κυματικής διαταραχής και η διενέργεια καταγραφής ενδεχόμενης ύπαρξης λιβαδιών Ποσειδωνίας (άρθρο 6 παρ. 1 περ. Ε΄), αντίστοιχες δε προβλέψεις υπάρχουν και στην ίδια την προηγηθείσα Σ.Μ.Π.Ε., η οποία (σελ. 7-134) προβλέπει την κατάρτιση Σχεδίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης Κατασκευής (ΣΠΔΚ) με σκοπό τη μείωση των οχλήσεων κατά τη φάση κατασκευής των έργων που θα απαιτηθούν. Το σχέδιο αυτό θα αναλύεται σε δέκα θεματικά προγράμματα σχετικά με το νερό (Πρόγραμμα Εξοικονόμησης Νερού), την ενέργεια (Πρόγραμμα Εξοικονόμησης Ενέργειας), την ποιότητα εδάφους (Πρόγραμμα Διαχείρισης Ρυπασμένων Εδαφών), τα απόβλητα (Πρόγραμμα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων), την κυκλοφορία (Πρόγραμμα Ρύθμισης Κυκλοφορίας), την πολιτιστική κληρονομιά (Πρόγραμμα Προστασίας Πολιτιστικής Κληρονομιάς), την ατμοσφαιρική ρύπανση (Πρόγραμμα Μείωσης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης), τέλος δε τον θόρυβο και τις δονήσεις (Πρόγραμμα Μείωσης Θορύβου και Δονήσεων). Τα δέκα αυτά θεματικά προγράμματα θα συγκροτούν τέσσερις ενότητες, μία εκ των οποίων θα αποτελεί το “Εγχειρίδιο Ορθών Εργοταξιακών Πρακτικών”. Οι εν λόγω μελέτες και προγράμματα, η κατάρτιση των οποίων θα καταστεί αναγκαία κατά την εφαρμογή του σχεδίου, νομίμως προβλέπονται τόσο στην ίδια την προσβαλλόμενη πράξη όσο και την προηγηθείσα Σ.Μ.Π.Ε. ως κατευθύνσεις και όροι για την προστασία του περιβάλλοντος, δηλαδή ως στοιχεία συμπληρωματικά του σχεδίου, το γεγονός δε ότι δεν έχουν ακόμη εκπονηθεί και καταρτισθεί δεν συνιστά πλημμέλεια ή έλλειψη της Σ.Μ.Π.Ε. ή, πολύ περισσότερο, του σχεδίου, αφού αυτά προβλέπονται ως μέρος “συστήματος περιβαλλοντικής παρακολούθησής” του (βλ. άρθρο 6 προσβαλλομένου διατάγματος). Το ζήτημα, εξάλλου, της εφαρμογής συστήματος ελέγχου των περιβαλλοντικών συνεπειών του σχεδίου, καθ’ εαυτό, το οποίο ρυθμίζεται από το άρθρο 10 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, ανακύπτει, κατά την έννοια των διατάξεων της οδηγίας, μετά την έγκριση του σχεδίου, του οποίου, επομένως, προϋποθέτει την εφαρμογή, και δεν μπορεί να αποτελεί το ίδιο προϋπόθεση για την έγκριση του σχεδίου, είναι δε άλλο το ζήτημα αν η προγενέστερη της εγκρίσεως του σχεδίου Σ.Μ.Π.Ε. οφείλει να προνοεί ως προς την καθιέρωση συστήματος περιβαλλοντικής παρακολούθησης, όπως η Σ.Μ.Π.Ε. του συγκεκριμένου σχεδίου, η οποία, πάντως, προβλέπει πράγματι το προπεριγραφόμενο σύστημα.

33. Επειδή, εξάλλου, οι απόψεις που διατυπώνονται κατά τη διαβούλευση επί σχεδίου ή προγράμματος υπαγομένου στην οδηγία 2001/42/EK (βλ. σκέψη δέκατη τέταρτη και επ.) και, ιδίως, επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που καταρτίζεται πριν από την έγκρισή του, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη (βλ. και από 1.9.2003 Οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής, σελ. 39) κατά τη λήψη της απόφασης με την οποία εγκρίνεται το σχέδιο ή το πρόγραμμα αυτό, όπως, άλλωστε, και η ίδια η αποτελούσα αντικείμενο διαβούλευσης ΣΜΠΕ, η οποία οφείλει, ομοίως, να λαμβάνεται δεόντως υπόψη (βλ. στ. 17 του προοιμίου της οδηγίας). Εξάλλου, το ληπτέο υπόψη περιεχόμενο της μελέτης και, κατά συνεκδοχή, των παρατηρήσεων των συναρμόδιων διοικητικών αρχών και του συμμετασχόντος στη διαβούλευση κοινού, ταυτίζεται με το, κατά νόμον, περιεχόμενο της μελέτης και είναι οι “πληροφορίες” που παρατίθενται, κατά γενικές κατηγορίες, στο Παράρτημα Ι (κύριοι στόχοι, τρέχουσα κατάσταση και πιθανή εξέλιξή της χωρίς την εφαρμογή του προγράμματος, περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά περιοχών, περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και πρόληψη, εξουδετέρωση ή περιορισμός τους, λόγοι επιλογής εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν, καθώς και προβλήματα που ανέκυψαν κατά την εξέτασή τους, μέτρα ελέγχου περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά την εφαρμογή). Περαιτέρω, η λήψη υπόψη των πληροφοριών που περιέχονται στη μελέτη, καθώς και εκείνων που εισφέρουν οι συμμετέχοντες στη διαβούλευση, η οποία αρκεί για τη συμμόρφωση προς την οδηγία 2001/42/EK, κατ’ εξοχήν διαδικαστικού χαρακτήρα (βλ. σημείο 9 του προοιμίου της), τεκμαίρεται, καταρχήν, με την τήρηση διαδικασίας, από την οποία να προκύπτει ότι όσες από τις πληροφορίες αυτές συνάπτονται με το, κατά την οδηγία, περιεχόμενο της μελέτης (βλ. στ. 5.19 του ως άνω από 1.9.2003 Οδηγού, με τον οποίο συνιστάται η αποφυγή υπερβολικής παράθεσης πληροφοριών για ασήμαντες λεπτομέρειες ή άσχετα θέματα) και τέθηκαν υπόψη της αρμόδιας για την έγκριση αρχής, αξιολογήθηκαν πράγματι από αυτήν. Κατά την έννοια, εξάλλου, της εκδοθείσης σε συμμόρφωση προς την ως άνω οδηγία ΚΥΑ 107017/28.8.2016, η αξιολόγηση των πληροφοριών αυτών, αλλά και των επ’ αυτών απόψεων των συμμετασχόντων στη διαβούλευση, δεν είναι υποχρεωτικό να προσλαμβάνει τη μορφή ρητής αντίκρουσης όσων από αυτούς δεν είναι ουσιώδεις, κατά μείζονα δε λόγο δεν είναι, βεβαίως, υποχρεωτικό να οδηγήει στην τροποποίηση του σχεδίου. Και είναι μιν η εγκρίνουσα αρχή ελεύθερη να προβεί στην τροποποίηση του σχεδίου εφόσον κρίνει ότι, κατά τη διαβούλευση, αναδείχθηκαν λόγοι που θα τη δικαιολογούσαν, η τροποποίηση, όμως, του σχεδίου, η οποία, μάλιστα, θα έθετε, ενδεχομένως, ζήτημα νέας διαβούλευσης (πρβλ. στ. 8.14 του ως άνω από 1.9.2003 Οδηγού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς το συναφές ζήτημα της τροποποίησης του σχεδίου για λόγους που ανεφύησαν κατά την εφαρμογή του), δεν είναι, κατά τα αμέσως ανωτέρω, υποχρεωτική, είναι δε άλλο το ζήτημα της εν γένει νομιμότητας του τελικώς εγκρινόμενου σχεδίου, ή, κατά το ατομικό του μέρος, της επάρκειας της αιτιολογίας του, αν αυτό δεν έχει προσαρμοστεί στις απόψεις και ενστάσεις που εκφράστηκαν κατά τη διαβούλευση, εφόσον αυτές είναι ουσιώδεις και βάσιμες.

34. Επειδή, εν προκειμένω, προβάλλεται ομάδα λόγων ακυρώσεως, σχετικών με την πλημμελή, κατά τους αιτούντες, εξέταση ισχυρισμών τους που προτάθηκαν κατά την προηγηθείσα της εγκρίσεως του προσβαλλομένου διατάγματος διαβούλευση, η δε νόμιμη εξέτασή τους θα έπρεπε, κατά τους ίδιους, να οδηγήσει τη Διοίκηση να μην εγκρίνει το σχέδιο αυτό και, μάλιστα, με το περιεχόμενο που περιγράφεται σε προηγούμενες σκέψεις. Οι λόγοι αυτοί είναι

απορριπτέοι, κατά τις εξής διακρίσεις: Α) Ορισμένοι από αυτούς αναφέρονται σε ζητήματα, τα οποία τέθηκαν, πράγματι, κατά τη διαβούλευση από το ενδιαφερόμενο κοινό, οι δε διατυπωθείσες αντιρρήσεις είχαν την έννοια ότι οι αντίστοιχες ρυθμίσεις του σχεδίου είχαν περιληφθεί σ' αυτό κατά παράβαση του νόμου. Οι αντιρρήσεις, όμως, αυτές αφενός αξιολογήθηκαν τόσο από την αρχή σχεδιασμού, δηλαδή τη δεύτερη παρεμβαίνουσα, όσο και από την εγκρίνουσα το σχέδιο αρχή, προς την οποία υποβλήθηκε πριν από την έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος το από μηνός Νοεμβρίου 2017 υπόμνημα της αρχής σχεδιασμού επί των ως άνω ισχυρισμών και, επομένως, τηρήθηκε ως προς αυτές διαδικασία πρόσφορη ώστε να διασφαλίζεται ότι "ελήφθησαν υπόψη", κατά την έννοια της οδηγίας, περαιτέρω δε η επ' αυτών κρίση της Διοίκησης υπήρξε, καταρχήν, νόμιμη. Έτσι, ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των συνοδών σχεδίων και έργων, οι οποίες, κατά τους αιτούντες, μελετήθηκαν ελλιπώς από την προηγηθείσα ΣΜΠΕ, διότι, λόγου χάρη, "... δεν εντοπίζεται ο χώρος μετεγκατάστασης του Αμαξοστασίου, τα σχετικά κόστη ... και η εκτίμηση των επιπτώσεων από το έργο στη νέα περιοχή εγκατάστασης ...", στο ως άνω υπόμνημα της αρχής σχεδιασμού εκτίθεται ότι δεν αποτελεί αντικείμενο της ΣΜΠΕ η εξέταση της νέας θέσης του υπό μετεγκατάσταση αμαξοστασίου μετά την απομάκρυνσή του, η άποψη δε αυτή, σύμφωνη και με τον προαναφερόμενο Οδηγό Εφαρμογής, δεν προσκρούει ούτε στην ίδια την Οδηγία 2001/42/ΕΚ ούτε στην ΚΥΑ 107017/28.8.2016, αφού, πράγματι, η υιοθέτηση της αντίληψης των αιτούντων ως προς το αντικείμενο της ΣΜΠΕ θα οδηγούσε σε ατέρμονα διεύρυνση του αντικειμένου αυτού και θα εμφάνιζε το άτοπο να μελετώνται οι απώτερες, υποθετικές και μη συνδεόμενες αιτιωδώς με το σχέδιο συνέπειές του, υποβαθμίζοντας τη σημασία της ΣΜΠΕ, αντικείμενο της οποίας είναι το συγκεκριμένο σχέδιο και όχι άλλα, μελλοντικά ή υποθετικά. Το ίδιο ισχύει και ως προς τις διατυπωθείσες αντιρρήσεις, σύμφωνα με τις οποίες δεν εξετάστηκαν προσηκόντως οι επιπτώσεις του σχεδίου στον τεθέντα από το ν. ΡΣΑ στόχο "της επιδιωκόμενης επιστροφής κατοίκων" στο Μητροπολιτικό Κέντρο (της Αθήνας)" ή σε αυτόν της υποδοχής αναπτυξιακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον Ελαιώνα. Αντιστοίχως, οι προβληθέντες ισχυρισμοί περί νομικώς πλημμελούς μελέτης των επιπτώσεων του σχεδίου στα λιβάδια Ποσειδωνίας που υπάρχουν στη θαλάσσια περιοχή αναφοράς του σχεδίου, πέραν του γεγονότος ότι, όπως έγινε δεκτό κατά την εξέταση υποβληθείσας προσφυγής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (0694/2015), στη θαλάσσια περιοχή του ΣΟΑ δεν φαίνεται να ενδιαίτωνται είδη υπαγόμενα στην οδηγία 92/43/ΕΟΚ ούτε έχουν καταγραφεί λιβάδια Ποσειδωνίας, εξετάστηκαν, πάντως, μετά την προβολή τους, στο δε από μηνός Νοεμβρίου 2017 υπόμνημα της αρχής σχεδιασμού εκτίθεται ότι οι σχετικές μελέτες εμπίπτουν στο προβλεπόμενο από τη ΣΜΠΕ "σύστημα περιβαλλοντικής παρακολούθησης" και τις ομάδες προγραμμάτων που το συγκροτούν, τα οποία, κατά τα εκτιθέμενα στην τριακοστή πρώτη σκέψη, νομίμως δεν συμπεριλαμβάνονται στο σώμα της ΣΜΠΕ. Περαιτέρω, οι ισχυρισμοί που σχετίζονται με την πλημμελή εξέταση των οχλήσεων κατά τη φάση κατασκευής των έργων, ιδίως από τη μακρόχρονη λειτουργία εργοταξίων, αντιμετωπίστηκαν και, μάλιστα, νομίμως, κατά τα αναφερόμενα σε προηγούμενη σκέψη, με αναφορά στο Σχέδιο Περιβαλλοντικής Διαχείρισης Κατασκευής, στο οποίο περιλαμβάνεται Εγχειρίδιο Ορθών Εργοταξιακών Πρακτικών ως μέρος των κατευθύνσεων και όρων για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως είχε προβλεφθεί στην τεθείσα σε διαβούλευση ΣΜΠΕ και περιελήφθη, κατά τα προαναφερόμενα, στο προσβαλλόμενο διάταγμα, το ίδιο δε ισχύει και ως προς τη μελέτη και διαχείριση της κυκλοφορίας, εντός και πέριξ του ΜΠΕΑ, επί της οποίας περιέχονται αναλυτικές διευκρινίσεις στο από Νοεμβρίου 2017 υπόμνημα του παρεμβαίνοντος

ΤΑΙΠΕΔ. Νομίμως, εξάλλου, αντιμετωπίσθηκαν, κατά τα εκτιθέμενα σε προηγούμενες (εικοστή έβδομη και επόμενες) σκέψεις, οι ισχυρισμοί, σύμφωνα με τους οποίους το σχέδιο, περιλαμβάνοντας ως βασικό στοιχείο του την κατασκευή υπέρμετρου ύψους κτιρίων, αντιστρατεύεται τη συνταγματική επιταγή της προστασίας των πολιτιστικών στοιχείων της Αττικής, καθώς και οι ισχυρισμοί, κατά τους οποίους το σχέδιο, προβλέποντας τη δόμηση των ακινήτων που συγκροτούν το παράκτιο μέτωπο του ΜΠΕΑ, αντιστρατεύεται τον συνταγματικό κανόνα της μη επιδείνωσης των όρων δόμησης και των χρήσεων γης ορισμένης περιοχής (βλ., όμως, διατυπωθείσες μειοψηφίες στις σκέψεις εικοστή όγδοη και τριακοστή πρώτη), τούτο δε ενόψει των ισχυουσών κατά το παρελθόν διατάξεων (βλ. σκέψη τριακοστή πρώτη). Ενόψει τούτων, οι σχετικοί ισχυρισμοί, προβληθέντες, πράγματι, κατά τη διαβούλευση, έτυχαν εξετάσεως, και, επομένως “λήφθηκαν υπόψη” κατά τη διαδικαστική έννοια της οδηγίας, περαιτέρω δε, η κατ’ ουσίαν αντιμετώπισή τους υπήρξε επίσης νόμιμη. Πρέπει, επομένως, οι σχετικοί λόγοι ακυρώσεως να απορριφθούν τόσο καθ’ όσον αφορούν τη νομιμότητα του προσβαλλομένου διατάγματος καθ’ εαυτού όσον και κατά το μέρος που αφορούν τη νομιμότητα της προηγηθείσης διαβουλεύσεως. Β) Ορισμένοι από τους σχετικούς με τις πλημμέλειες της διαβούλευσης λόγοι ακυρώσεως αναφέρονται σε ισχυρισμούς που προτάθηκαν από το ενδιαφερόμενο κοινό και, κατά τους αιτούντες, δεν ελήφθησαν υπόψη, οι σχετικές, όμως, αντιρρήσεις δεν αφορούσαν, κατ’ ακριβολογία, τη νομιμότητα του σχεδίου, αλλά είτε την επιστημονική αρτιότητα της ΣΜΠΕ είτε το ουσιαστικό περιεχόμενό της. Οι λόγοι αυτοί, ειδικόι σε σχέση με τους αναφερόμενους σε προηγούμενες σκέψεις λόγους περί αντισυνταγματικότητας των σχετικών με το ύψος των κτιρίων και τη δόμηση του παρακτίου μετώπου ρυθμίσεων του προσβαλλομένου διατάγματος, αναφέρονται πρωτίστως στα επιτρεπόμενα πολεοδομικά μεγέθη και, ιδίως, στην επιτρεπόμενη από το προσβαλλόμενο διάταγμα δόμηση, υπό την έννοια ότι αυτή δεν μελετήθηκε αρτίως και επαρκώς, καθώς και στα χαρακτηριστικά του Μητροπολιτικού Πάρκου Πρασίνου και Αναψυχής, κυρίως δε, στην έκταση του χώρου πρασίνου που θα δημιουργηθεί σ’ αυτό. Καθ’ όσον αφορά τη δόμηση, η οποία στο μεν ν. 4062/2012 (άρθρο 2 παρ. 3) ορίζεται σε μικτό συντελεστή (0,5) και στο προσβαλλόμενο διάταγμα (άρθρο 2 παρ. 2) σε απόλυτο αριθμό τετραγωνικών μέτρων (2.700.000), χαμηλότερο, καταρχήν, του οριζόμενου στον νόμο, αυτή δεν θα μπορούσε να ορίζεται κατά διαφορετικό τρόπο και, πάντως, όχι σε καθαρό συντελεστή, αφού η περιοχή δεν έχει πολεοδομηθεί με τον καθορισμό κοινοχρήστων χώρων και οικοδομικών τετραγώνων ούτε περιλαμβάνει οικόπεδα, ενώ μεγάλο τμήμα της δεν προορίζεται καν για πολεοδόμηση και, επομένως, οι σχετικές, τεχνικού χαρακτήρα αντιρρήσεις που τέθηκαν στη διαβούλευση, νομίμως απορρίφθηκαν στο πνεύμα αυτό. Διατυπώθηκαν, όμως, και αντιρρήσεις σχετικές με την προσφορότητα των σχετικών ρυθμίσεων. Οι ρυθμίσεις αυτές περιλαμβάνουν, κατά τα εκτιθέμενα στην ενδέκατη σκέψη, επιμερισμό της δόμησης στις ζώνες πολεοδόμησης, για καθεμία από τις οποίες προβλέπεται ιδιαίτερος, μικτός στο παρόν στάδιο, συντελεστής δόμησης (0,72, 0,75, 0,72, 0,89, 0,43, 0,30), με ελάχιστο ποσοστό κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων 50%, γεγονός το οποίο θα οδηγήσει, κατά τις διατυπωθείσες αντιρρήσεις, σε υπέρβαση του μέγιστου συντελεστή 0,8 που προβλέπει η προϊσχύσασα πάγια νομοθεσία (άρθρο 18 παρ. 1 του ν. 2508/1997, Α’ 124), προς την οποία παραπέμπει ο ν. 4062/2012 για τις ζώνες πολεοδόμησης. Ο εξουσιοδοτικός ν. 4062/2012, όμως, παραπέμπει στην ως άνω πάγια νομοθεσία με τις προβλεπόμενες από τον ίδιο εξαιρέσεις και, ιδίως, τη σημαντική αύξηση της δόμησης σε συγκεκριμένα οικοδομικά τετράγωνα κατά το μεταγενέστερο στάδιο της πολεοδόμησης, κατά το οποίο θα είναι υποχρεωτικώς εφαρμοστέοι οι περιορισμοί που θέτει

τόσο ο εξουσιοδοτικός νόμος όσο και το ίδιο το προσβαλλόμενο διάταγμα ως προς το ποσοστό των κοινοχρήστων και κοινωφελών χώρων, υπό το πρίσμα δε αυτό αντιμετωπίσθηκαν στο από Νοεμβρίου 2017 οι εν λόγω αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διαβούλευση. Προβλήθηκε ακόμη, προδήλως ως ουσιαστική πλημμέλεια, ότι ο ΜΠΕΑ, έτσι όπως ρυθμίζεται η εντός αυτού δόμηση, διαφοροποιείται ουσιαστικά έναντι “της ευρύτερης περιοχής του σχεδίου”, τούτο δε παρ’ ότι αντικείμενο του σχεδιασμού υπήρξε, εν προκειμένω, η πρόσδοση όλως ιδιαίτερης χωρικής ταυτότητας στη ρυθμιζόμενη έκταση, η οποία δεν είναι, βεβαίως, νοητό να συγκρίνεται με τις όμορες περιοχές, και, ακόμη, ότι η ΣΜΠΕ όφειλε να μην είχε στηριχθεί στην παραδοχή των 2.700.000 τ.μ., η οποία προκύπτει μόνο από τη σύμβαση αγοραπωλησίας των μετοχών του ΤΑΙΠΕΔ (βλ. ανωτέρω, ν. 4422/2016), αλλά στη μεγαλύτερη δόμηση που προβλέπει ο εξουσιοδοτικός ν. 4062/2012, τούτο δε, παρ’ ότι η τελικώς εισαχθείσα ρύθμιση, δηλαδή αυτή των 2.700.000 τ.μ., αντιστοιχεί στη μελετηθείσα παραδοχή της ΣΜΠΕ. Προβλήθηκε περαιτέρω, ενόψει και των χαρακτηριστικών της προβλεπόμενης δόμησης, ότι η εκτίμηση του πληθυσμού του Μητροπολιτικού Πόλου από τη ΣΜΠΕ υπήρξε πλημμελής και ότι ο πληθυσμός θα είναι αισθητά μεγαλύτερος. Οι σχετικές, όμως, αντιρρήσεις κατά τη διαβούλευση στηρίχθηκαν σε αμφισβητούμενες παραδοχές, όπως, λόγου χάρη, ότι στη δόμηση των 2.700.000 τ.μ. “δεν συμπεριλαμβάνονται κοινωφελείς χρήσεις”, η οποία, όμως, δεν ευρίσκει έρεισμα στο προσβαλλόμενο διάταγμα, όπου, αντιθέτως, προβλέπεται ότι σ’ αυτήν “περιλαμβάνεται και η δόμηση των υφισταμένων διατηρητέων κτιρίων και των υφισταμένων και διατηρουμένων κοινωφελών χρήσεων και εγκαταστάσεων υποδομών”, η δε αναφορά σ’ αυτές γίνεται διότι υφίστανται ήδη και δεν έχει την έννοια της αντιδιαστολής τους από τις μελλοντικές κοινωφελείς εγκαταστάσεις, οι οποίες, κατά τους αιτούντες, δεν θα υπολογισθούν στη δόμηση, ή στην παραδοχή ότι “η μίξη άλλων χρήσεων πλην κατοικίας συντελείται στο ισόγειο κυρίως” και, άρα, ο αριθμός των κατοίκων θα είναι μεγαλύτερος του υπολογισθέντος διότι στους ανώτερους ορόφους η χρήση θα είναι κυρίως αυτή της κατοικίας, παραδοχή, δηλαδή, η οποία ούτε δεδομένο της κοινής πείρας αποτελεί ούτε ευρίσκει έρεισμα στον φάκελο, από όπου, αντιθέτως, προκύπτει ότι ορισμένα από τα υψηλά, μάλιστα, κτίρια θα έχουν άλλο χαρακτήρα, πλην της κατοικίας. Προβλήθηκε, ακόμη, κατά τη διαβούλευση ότι το τμήμα του Μητροπολιτικού Πάρκου που θα καταλαμβάνεται από πράσινο δεν θα υπερβαίνει τα 650 στρ., καθώς και ότι εντός του ΜΠ θα περιλαμβάνονται χρήσεις ασύμβατες με αυτό (εκθεσιακό κέντρο κ.λπ.), που θα καταλαμβάνουν έκταση ομοίως (300 + 350 στρ.) 650 στρ., οι ισχυρισμοί, όμως, αυτοί ουδόλως επιβεβαιώνονται από το προσβαλλόμενο διάταγμα, το οποίο, αντιθέτως, προβλέπει ότι η έκταση του ΜΠ θα είναι 2.000.569,02 τ.μ., δηλαδή, 2.000 στρ. περίπου, ότι η μέγιστη επιτρεπόμενη κάλυψή του δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% (200 στρ.) και ότι οι ελεύθεροι χώροι και οι χώροι πρασίνου θα ανέρχονται τουλάχιστον στο 75% της συνολικής του επιφάνειας (1500 στρ.). Οι ισχυρισμοί αυτοί και, ιδίως, οι αναφερόμενοι στο ΜΠ, “ελήφθησαν υπόψη”, κατά την έννοια της Οδηγίας, και αντιμετωπίσθηκαν, μάλιστα, με αναλυτικές σκέψεις στο από μηνός Νοεμβρίου 2017 υπόμνημα της δεύτερης παρεμβαίνουσας με αναφορά στον εκτιμώμενο αριθμό φυτών που θα τοποθετηθούν στο ΜΠ (32.000 δέντρα, 444.000 θάμνοι, 52.000 αγρωστώδη και 120 στρ. χλοοτάπητα), στα συμπεράσματα του επιστημονικού κλάδου της σύγχρονης παρκοτεχνίας ως προς την πυκνότητα της φύτευσης και την εφαρμογή τους εν προκειμένω, στη διεθνή εμπειρία (Central Park της Νέας Υόρκης, Golden Gate Park του Σαν Φρανσίσκο, Parc de la Villette του Παρισιού), και στα σχετικά χωρία της ΣΜΠΕ. Περαιτέρω, γίνεται αναφορά (βλ. συμπληρωματικό υπόμνημα, προσαρτημένο στο από Νοεμβρίου 2017 αρχικό) και στα πολεοδομικά μεγέθη (σ.δ.,

ύψη και διάταξη κτιρίων), η ορθότητα του υπολογισμού των οποίων, αλλά και η προσφορότητά τους αμφισβητήθηκαν κατά τη διαβούλευση. Επομένως, πρέπει να απορριφθούν και οι σχετικοί με τις, κατά τους αιτούντες, πλημμέλειες της διαβούλευσης ως προς τους ισχυρισμούς αυτούς.

Γ) Ορισμένοι, τέλος, από τους αναφερομένους στις, κατά τους αιτούντες, πλημμέλειες της διαβούλευσης λόγους ακυρώσεως, αναφέρονται σε ισχυρισμούς, οι οποίοι δεν αποτελούν, κατά τον νόμο, αντικείμενο ούτε της ΣΜΠΕ ούτε, κατά συνεκδοχή, της ίδιας της διαβούλευσης. Οι ισχυρισμοί αυτοί είτε αναφέρονταν στην ίδια την ιδιωτικοποίηση των ακινήτων που συγκροτήθηκαν στον ΜΠΕΑ (βλ. ΣτΕ 1902/2014 Ολομ.) και είχαν ως αφετηρία την αρνητική αξιολόγηση κάθε ιδιωτικοποίησης, όπως ο ισχυρισμός ότι το σχέδιο συνιστά ιδιωτική πολεοδόμηση για επενδυτικούς σκοπούς και επιφέρει απώλεια δημόσιας γης και εσόδων του Δημοσίου που είναι συνυφασμένα με αυτήν, είτε αμφισβήτησαν τη διαγωνιστική διαδικασία, τη διαφάνειά της και τον καθορισμό τιμήματος, τούτο δε χωρίς οι εν λόγω φερόμενες πλημμέλειες να συνδέονται με το περιεχόμενο του συγκεκριμένου σχεδίου, είτε, ακόμη, επικεντρώθηκαν σε ζητήματα που σχετίζονται απολύτως με την ιδιωτικοποίηση καθ' εαυτή, αλλά υπό το πρίσμα της πολεοδόμησης, όπως είναι οι ισχυρισμοί ότι η κυριότητα της γης των κοινοχρήστων χώρων δεν θα περιέλθει, ως όφειλε, στους οικείους Δήμους, όπως συμβαίνει στις συνήθεις περιπτώσεις πολεοδόμησης, είτε, ακόμη, έχουν υποθετικό και θεωρητικό χαρακτήρα, ορισμένοι δε από αυτούς, έτσι όπως προβλήθηκαν, δεν είναι καν συμβατοί με τον στόχο της βελτίωσης του περιβάλλοντος, στον οποίο κατατείνει το σύστημα της οδηγίας 2001/42/EK, όπως, λόγω χάρη, ο ισχυρισμός ότι “η προσμονή υλοποίησης του σχεδίου” επιφέρει “πλασματικές”, προδήλως υψηλές, αξίες γης και αυξάνει τη φορολογική επιβάρυνση (ΕΝΦΙΑ κ.λπ.) των κατοίκων γειτονικών περιοχών που, μη δυνάμενοι να αντεπεξέλθουν, θα υποχρεωθούν να μεταβιβάσουν τις ιδιοκτησίες τους, ισχυρισμοί, δηλαδή, οι οποίοι ομοίως δεν ανάγονται στο συγκεκριμένο σχέδιο, αλλά θα μπορούσαν να προβληθούν κατά κάθε σχεδίου, ιδίως δε κατά αυτών που προστατεύουν και αναβαθμίζουν το περιβάλλον και, κατά τεκμήριο, τείνουν να επιφέρουν αύξηση της αξίας της γης γειτονικών περιοχών. Προβλήθηκαν ακόμη ισχυρισμοί επί όλως ειδικών ζητημάτων, τα οποία θα μπορούσαν, ενδεχομένως και αναλόγως του επιπέδου και του βαθμού γενικότητας του σχεδίου, να τεθούν πράγματι κατά τη διαβούλευσή του, όπως η συντήρηση (κλάδεμα κ.λπ.) του πρασίνου, η αστυνόμευση (κλήσεις παράνομης στάθμευσης κ.λπ.) της έκτασης ή η εκμετάλλευση των κοινοχρήστων χώρων (είσπραξη εισιτηρίου εκδηλώσεων κ.λπ.), και οι ισχυρισμοί, όμως, αυτοί προβλήθηκαν με μεγάλο βαθμό αοριστίας και, πάντως, διατυπώθηκαν υπό την οπτική της εσφαλμένης, κατά τους συμμετασχόντες στη διαβούλευση, αποξένωσης των Δήμων από τις συνήθεις αρμοδιότητές τους (“Δεν είναι απολύτως σαφές το πεδίο των αρμοδιοτήτων του Αγοραστή ως προς την αντικατάσταση αυτών του οικείου Δήμου ή ακόμη του Κράτους”). Παρά ταύτα, ορισμένοι από τους εν λόγω ισχυρισμούς αντιμετωπίστηκαν από την αρχή σχεδιασμού στο προαναφερόμενο από Νοεμβρίου 2017 υπόμνημά της, ιδίως δε, οι αναφερόμενοι στο “κενό αρμοδιοτήτων” που θα επιφέρει η, κατά τους μετασχόντες στη διαβούλευση, αποξένωση των οικείων ΟΤΑ από τη διαχείριση του χώρου. Αναφέρεται, ειδικότερα, στο εν λόγω υπόμνημα ότι, κατά την κυρωθείσα με τον ν. 4422/2016 σύμβαση αγοραπωλησίας των μετοχών της πρώτης παρεμβαίνουσας “ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε.” (βλ. ανωτέρω, έβδομη σκέψη), διελήφθη όρος περί εισαγωγής νομοθετικής ρύθμισης της λειτουργίας φορέα “επιφορτισμένος με ... α) τη διαχείριση και λειτουργία των κοινοχρήστων χώρων, υποδομών, έργων και εξοπλισμού ... και β) την αποκλειστική είσπραξη και διαχείριση οποιωνδήποτε ανταποδοτικών τελών και αναλόγων χρεώσεων ...”, η ενεργοποίηση δε του όρου αυτού, ορθώς προστίθεται ότι “εκφεύγει των ορίων

της υπό εξέταση Στρατηγικής Μελέτης”. Αλλά και ορισμένοι από τους προβληθέντες ισχυρισμούς, με τους οποίους είχε αμφισβητηθεί ο πυρήνας της ιδιωτικοποίησης της επίμαχης έκτασης, περιληφθείσης, κατά τα εκτιθέμενα στην έβδομη σκέψη, σε ευρύ πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων, δηλαδή, ζήτημα θεμελιώδους πολιτικής επιλογής του νομοθέτη μη δυνάμενο, καθ’ εαυτό, να αποτελέσει αντικείμενο περιβαλλοντικής μελέτης, λήφθηκαν, πάντως, υπόψη από την αρχή σχεδιασμού, η οποία, στο ως άνω υπόμνημά της, εκθέτει ακριβώς ότι η ιδιωτικοποίηση και, ιδίως, ο ν. 4422/2016 που κυρώνει την προαναφερόμενη σύμβαση μεταβίβασης των μετοχών της πρώτης παρεμβαίνουσας, σε ιδιώτη επενδυτή, δεν προδιαγράφει η ίδια το ζήτημα της χωρικής ταυτότητας της έκτασης, είναι δε άλλο το ζήτημα των σχετικών με αυτήν δεσμεύσεων του επενδυτή, ή άλλου συμβαλλομένου, στο πλαίσιο των προσυμβατικών διαπραγματεύσεων και της, τυχόν, αποτύπωσής τους στη σύμβαση και τον κυρωτικό της νόμο. Υπό την έννοια αυτή, και οι εν λόγω προβληθέντες κατά τη διαβούλευση ισχυρισμοί, μολονότι δεν αφορούσαν σε ζήτημα που αποτελούσε, κατά τον νόμο, αντικείμενο ούτε της ΣΜΠΕ ούτε της ίδιας της διαβούλευσης, “ελήφθησαν υπόψη”, κατά την έννοια της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, οι σχετικοί δε με αυτούς λόγοι ακυρώσεως, έχοντας την έννοια ότι η μη εξέτασή τους αποτελεί πλημμέλεια της διαβούλευσης και, συνακολούθως, του προσβαλλομένου διατάγματος, είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

35. Επειδή, περαιτέρω, προβάλλεται ότι η ΣΜΠΕ δεν εξέτασε εναλλακτικές λύσεις του σχεδίου, αλλά, καταρτισθείσα μετά την έκδοση του ν. 4062/2012, ο οποίος είχε εξαγγείλει τις βασικές κατευθύνσεις της αξιοποίησης του ΜΠΕΑ και, βάσει αυτών, προέβλεψε τα βασικά χαρακτηριστικά του, επέλεξε την τελικώς υιοθετηθείσα λύση, χωρίς, μάλιστα, να εξετάσει, ως όφειλε, τη μηδενική λύση. Όπως, όμως, προκύπτει από τη ΣΜΠΕ (βλ. ανωτέρω, σκέψη δωδέκατη), η μελέτη αυτή απέρριψε τη μηδενική λύση ως απολύτως ανορθολογική, αφού η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης με τα διεξοδικώς περιγραφόμενα και μη αμφισβητούμενα από τους αιτούντες αρνητικά χαρακτηριστικά, θεωρήθηκε ότι αντενδείκνυται από πάσης απόψεως στην πρόσδοση βιώσιμης χωρικής ταυτότητας στην έκταση, τούτο δε ανεξαρτήτως του προηγηθέντος ν. 4062/2012 και των γενικών κατευθύνσεων που είχε ο ίδιος προκρίνει για την αξιοποίησή της. Εξάλλου, στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ εξετάστηκαν και αξιολογήθηκαν, ως εναλλακτικές λύσεις, όσες είχαν μελετηθεί κατά το παρελθόν. Ορισμένες από τις λύσεις αυτές είχαν διατυπωθεί πριν από τον ν. 4062/2012, η τυχόν δε πρόκριση κάποιας από αυτές θα δημιουργούσε, ενδεχομένως, ζήτημα αναθεώρησης του νόμου, ενώ οι υπόλοιπες δύο εναλλακτικές λύσεις διατυπώθηκαν μετά τον ν. 4062/2012, επελέγη δε και μελετήθηκε περαιτέρω η εναλλακτική λύση που απετέλεσε το κατ’ εξοχήν αντικείμενο της ΣΜΠΕ και ήταν η τελικώς υιοθετηθείσα. Υπό τα δεδομένα αυτά, η εξέταση των ως άνω εναλλακτικών λύσεων υπήρξε σύμφωνη με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, αβασίμως δε προβάλλεται ότι η εξέτασή τους υπήρξε προσχηματική και μη νόμιμη. Προβάλλεται, περαιτέρω, ότι μη νομίμως δεν εξετάσθηκε η “εναλλακτική λύση” της πολεοδόμησης της έκτασης με βάση τη συνήθη διαδικασία, κατ’ εφαρμογή, δηλαδή, των παγίων διατάξεων περί σχεδίων πόλεων και πολεοδομικών μελετών. Η πολεοδόμηση, όμως, της περιοχής κατά τη συνήθη διαδικασία και η δημιουργία μιας κλασικού τύπου πόλης και, μάλιστα, ιδιωτικής, στη θέση του υφισταμένου σήμερα αστικού κενού, δεν θα συνιστούσε “εναλλακτική λύση” του παρόντος σχεδίου, το οποίο προβλέπει τη δημιουργία Μητροπολιτικού Πόλου με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (προσέλκυση επενδύσεων, τόνωση επιχειρηματικής καινοτομίας, εφαρμογή

προτύπου αστικής ανασυγκρότησης, δημιουργία υπερεθνικού τουριστικού πόλου κ.λπ.), αλλά θα αποτελούσε σχέδιο άλλης μορφής και διαφορετικής τυπολογίας, δηλαδή, απλή επέκταση του σχεδίου πόλεως με συνήθη ρυμοτόμηση, χωρίς, μάλιστα, να τεκμηριώνεται η συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων γι' αυτό, το σχέδιο δε αυτό, που θα ισοδυναμούσε με απλή επέκταση της Αθήνας και άνευ λόγου επιβάρυνση της φέρουσας ικανότητάς της, θα παρεβίαζε το ειδικό νομοθετικό πλαίσιο για την έκταση, δηλαδή τόσο τον ν. 4062/2012, από τον οποίο, πάντως, οι μελετητές δεν θεώρησαν ότι δεσμεύονται, όσο, και ιδίως, το ν. ΡΣΑ (ν. 4277/2014). Ως εκ τούτου, νομίμως δεν εξετάσθηκε η εν λόγω, κατά τους αιτούντες, “εναλλακτική λύση”, είναι δε αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος ακυρώσεως. Σε σχέση, τέλος, με τις εξετασθείσες εναλλακτικές λύσεις προβάλλεται ότι μία εξ αυτών και, συγκεκριμένα η υπ' αριθμόν 1 (βλ. δωδέκατη σκέψη, ανωτέρω) αξιολογήθηκε βάσει δεδομένων που δεν προέκυπταν από την ίδια, ιδίως καθ' όσον αφορά τη δόμηση που θα υλοποιούνταν κατ' εφαρμογή της, οι σχετικοί δε εσφαλμένοι υπολογισμοί συμπαρέσυραν προς τα κάτω και την εκτίμηση του, κατά τους μελετητές, “πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος” της πρότασης, εκφρασμένου σε χρήμα, με αποτέλεσμα η συγκριτική αξιολόγηση των δύο λύσεων, των υπ' αριθμούς 1 και 5, εκ των οποίων τελικώς προκρίθηκε η 5, να παρίσταται εσφαλμένη και μη νόμιμη. Ανεξαρτήτως, όμως, του γεγονότος ότι η ΣΜΠΕ είχε, μεν, κατά την έννοια και τη διατύπωση της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, την υποχρέωση να μελετήσει “εύλογες” εναλλακτικές λύσεις, χωρίς, όμως, δέσμευση ως προς τις, καταρχήν, προκριτέες και, άρα, δεν υπεχρεούτο να επιλέξει ως αντικείμενο συγκριτικής αξιολόγησης συγκεκριμένη μελέτη, διατυπωθείσα, μάλιστα, κατά το απώτερο παρελθόν, όπως η πρόταση 1, καταρτισθείσα το έτος 2004, αλλά, αντιθέτως, εδικαιούτο να επιλέξει θεωρητικά και αφηρημένα σενάρια, όπως θα έκανε εάν το θέμα της αξιοποίησης των συγκεκριμένων ακινήτων ετίθετο για πρώτη φορά, με συνέπεια η, τυχόν, εσφαλμένη αποτύπωση των συγκεκριμένων μεγεθών της δόμησης κατά την πρόταση 1 να μην αποτελεί πλημμέλεια της ΣΜΠΕ, πάντως, και υπό την υποστηριζόμενη από τους αιτούντες εκδοχή, η δόμηση που προέβλεπε η πρόταση αυτή, ως στοιχείο προσδιοριστικό του εσφαλμένως, κατά τους ίδιους, υπολογισθέντος “πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος”, ήταν καταφανώς χαμηλότερη (1.312.500 τ.μ.) της τελικώς επιλεγείσας προτάσεως 5. Τέλος, και εν πάση περιπτώσει, η συγκεκριμένη φερόμενη πλημμέλεια της ΣΜΠΕ, οι σχετικές κρίσεις της οποίας υποστηρίζονται από συνοδευτική της ειδική μελέτη του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης (βλ. ανωτέρω, δωδέκατη σκέψη), δεν προκύπτει ούτε προβάλλεται ότι αμφισβητήθηκαν, από τους αιτούντες ή άλλους, με συγκεκριμένους ισχυρισμούς κατά την προηγηθείσα του προσβαλλομένου διατάγματος διαβούλευση, η δε ευθεία αμφισβήτησή τους ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας καθιστά τον σχετικό λόγο απαράδεκτο ως στρεφόμενο κατά ουσιαστικής και, μάλιστα, τεχνικού χαρακτήρα, κρίσης της Διοίκησης.

36. Επειδή, προβάλλεται, ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα δεν εναρμονίζεται με τον υπερκείμενο χωροταξικό σχεδιασμό, ο οποίος περιέχεται τόσο στο ισχύον κατά την έκδοση του ν. 4062/2012 Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (ν. 1515/1985) όσο και στο μετέπειτα εγκριθέν και ισχύον κατά την έκδοση του προσβαλλομένου διατάγματος ν. ΡΣΑ (ν. 4277/2014). Καθ' όσον αφορά το αρχικό ΡΣΑ προβάλλεται ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα κείται, στο σύνολό του, εκτός των πλαισίων του, διότι ο ν. 1515/1985, ο οποίος, θέτοντας ως κατεύθυνση του ΡΣΑ, μεταξύ άλλων, την ανάσχεση της εξάπλωσης του πολεοδομικού συγκροτήματος (άρθρο 3), δεν ανέχεται σε καμία περίπτωση τη δημιουργία νέας, “μεταμοντέρνας”, κατά τους αιτούντες, πόλης και την προσάρτησή της στο

υπάρχον υπερμέγεθες πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας. Όπως, όμως, εκτίθεται ανωτέρω (βλ. σκέψεις ένατη και τριακοστή πρώτη), το ΡΣΑ του 1985, υπό την αρχική του εκδοχή, δεν περιείχε συγκεκριμένες ρυθμίσεις για την έκταση του ΜΠΕΑ, προδήλως λόγω της λειτουργίας του διεθνούς αεροδρομίου του Ελληνικού, με τις δε μετέπειτα τροποποιήσεις του ρυθμίσθηκαν ζητήματα σχετικά με τη χωροθέτηση ολυμπιακών εγκαταστάσεων στην περιοχή. Ακόμη δε και η αναφερόμενη στις ως άνω προεκτεθείσες σκέψεις (9η και 31η) διάταξη του άρθρου ενάτου του ν. 2338/1995, με την οποία ορίσθηκε ότι η έκταση του παλαιού αεροδρομίου “προορίζεται”, και μάλιστα μόνο “κυρίως”, για τη δημιουργία μητροπολιτικής ζώνης πρασίνου, συνδέει, πάντως, την ανάπτυξη της ζώνης πρασίνου με τον “ευρύτερο χωροταξικό, οικιστικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό της περιοχής” με βάση “ολοκληρωμένη μελέτη που εκπονείται από τον [τότε] Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας και εγκρίνεται κατά την κείμενη νομοθεσία”, χωρίς η ίδια η διάταξη αυτή να περιέχει συγκεκριμένες επί του θέματος ουσιαστικές ρυθμίσεις και, σε κάθε περίπτωση, η διάταξη αυτή δεν αποτελεί μέρος του ΡΣΑ, αλλά εντάσσεται στον νόμο με τον οποίο κυρώθηκε η “Σύμβαση Ανάπτυξης Αεροδρομίου” μεταξύ του Δημοσίου και των εταιρειών Hochtief Aktiengesellschaft vorm Helfman, ABB Calor Emag Schaltanlagen AG, H. Krantz TkT GmbH και Flughafen Athen – Spata Projektgesellschaft mbH, αφορώσα στον (νέο) Διεθνή Αερολιμένα (των Σπάτων). Υπό τα δεδομένα αυτά, η όποια αντίθεση του ν. 4062/2012, με τον οποίο συγκροτήθηκε ο ΜΠΕΑ, προβλέποντας, πάντως, Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου και Αναψυχής στον χώρο του τέως αεροδρομίου, προς το άρθρο ένατο του ν. 2338/1995, που έχει την ως άνω γενική διατύπωση (“προορίζεται κυρίως”) και δεν προκύπτει, μάλιστα, ότι απετέλεσε αντικείμενο χωροταξικής μελέτης, δεν συνιστά, πάντως, αντίθεση προς το ισχύον ΡΣΑ του 1985. Εφόσον, εξάλλου, η, κατά τους αιτούντες, αντίθεση του ν. 4062/2012 προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό αναφέρεται στις κατευθυντήριες διατάξεις του ΡΣΑ του 1985 και, ιδίως, σε αυτήν της ανάσχεσης της οικιστικής εξάπλωσης του πολεοδομικού συγκροτήματος, ο σχετικός λόγος είναι απορριπτός ως αλυσιτελής. Τούτο δε διότι, ανεξαρτήτως του κατά πόσον η κατεύθυνση της ανάσχεσης αυτής θα επέβαλλε, κατά την έννοια του αρχικού ΡΣΑ, τη διατήρηση του αστικού κενού που θα προέκυπτε από τη μεταφορά του αεροδρομίου σε άλλη θέση και τη μη υπαγωγή του κενού αυτού σε μερικότερο σχεδιασμό, ακόμη και σε αυτόν που θα ενσωμάτωνε “ποιοτική παρέμβαση μεγάλης κλίμακας”, ομοίως κατά το άρθρο 3 του ν. 1515/1985, δεδομένου, μάλιστα, ότι και το ΡΣΑ του 1985 ουδόλως απέκλειε τη δημιουργία μεγάλων υπερτοπικών πόλων αθλητισμού, πολιτιστικών δραστηριοτήτων κ.λπ., αν και όχι κατοικίας, σε διαθέσιμες περιοχές, ακόμη και παραθαλάσσιες (βλ. ως προς τον Φαληρικό Όρμο και τη Βούλα, άρθρο 15 παρ. 2.3.δ), ιδίως δε στην περιοχή του Ελληνικού, η οποία, κατά το τροποποιημένο με το άρθρο 11 παρ. 4 του ν. 2052/1992 (Α’ 94) ΡΣΑ του 1985, είχε επιλεγεί από τότε ως ένα από τα τέσσερα “δευτερεύοντα κέντρα χωροταξικής υποενοτήτας Λεκανοπεδίου” με σκοπό να λειτουργήσει ως “αξιόλογος αντίπαλος των μητροπολιτικών κέντρων της Αθήνας και του Πειραιά” (βλ. εισηγητική έκθεση του ν. 2052/1992), εν προκειμένω, πάντως, ο ν. 4062/2012 εκδόθηκε ενώ είχε κινηθεί η διαδικασία του νέου ΡΣΑ, η οποία ολοκληρώθηκε με την έγκριση του τελευταίου με τον ως άνω ν. 4277/2014. Καθ’ όσον, εξάλλου, αφορά τη συμβατότητα του ν. 4062/2012 με το ν. ΡΣΑ, αυτή δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση, παρά τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς των αιτούντων, δεδομένου ότι το ν. ΡΣΑ παραπέμπει ρητώς στον ν. 4062/2012, μεταξύ άλλων, ως προς τις χρήσεις γης και το Μητροπολιτικό Πάρκο στη συγκεκριμένη έκταση, οι εν λόγω δε ρητές και ανεπίδεκτες αντίθετης ερμηνείας διατάξεις του ν. ΡΣΑ δεν μπορεί να καμφθούν από γενικές κατευθύνσεις που περιέχονται σε άλλες διατάξεις και αφορούν το σύνολο της Αθήνας και της Αττικής. Πρέπει,

επομένως, ο λόγος ακυρώσεως να απορριφθεί και κατά το μέρος αυτό. Περαιτέρω, στο πλαίσιο του ίδιου γενικού λόγου ακυρώσεως προβάλλεται ο ειδικότερος ισχυρισμός ότι, ενώ το ν. ΡΣΑ (άρθρο 20 παρ. 3 σε συνδυασμό με το Παράρτημα ΙΧ του ν. 4277/2014), συμπεριλαμβάνει το διαρρέον την περιοχή του ΜΠΕΑ ρέμα των Τραχώνων ως Β προτεραιότητας, εντασσόμενο σε ειδικό πρόγραμμα αποκατάστασης και υγροτόπων, η δε εκβολή του στη θάλασσα κατατάσσεται αντιστοίχως (άρθρο 20 παρ. 2.γ.ββ σε συνδυασμό με το ίδιο Παράρτημα ΙΧ) στους υγροτόπους προτεραιότητας Β, το προσβαλλόμενο διάταγμα “εγκρίνει την εκτροπή του ρέματος στο σημείο των εκβολών του”, με τον τρόπο δε αυτό παραβιάζει τις σαφείς κατευθύνσεις του ν. ΡΣΑ. Όπως, όμως, εκτίθεται ανωτέρω (βλ. δέκατη τρίτη σκέψη), κατά τον σχεδιασμό του Μητροπολιτικού Πάρκου έχει προβλεφθεί “Περιοχή του ρέματος των Τραχώνων για τη Φύση και το Περιβάλλον”, χαρακτηριστικό της οποίας θα είναι η “νέα ανοιχτή κοίτη αποκατάστασης του ρέματος, προορισμένη να δέχεται τα όμβρια σε νέους μόνιμους και εποχιακούς υποδοχείς – υδροβιοτόπους, με την πυκνότερη, ίσως, βλάστηση στο πάρκο”, όπως δε προκύπτει από τα συνοδευτικά του προσβαλλομένου διατάγματος διαγράμματα, οι καθορισμένες με συνεχή κόκκινη γραμμή οριογραμμές του ρέματος περιβάλλουν τη φυσική του κοίτη καθ’ όλη του την όδευση. Καθ’ όσον, εξάλλου, αφορά ειδικώς την εκβολή του ρέματος, ανεξαρτήτως του κατά πόσον νοείται “εκτροπή” του ρέματος ειδικώς στο σημείο των εκβολών, χωρίς, δηλαδή, μετατόπιση της κοίτης και ανάντη των εκβολών, από τα συνοδευτικά διαγράμματα προκύπτει η προγραμματιζόμενη εκτέλεση εργασιών προστασίας των εκβολών του ρέματος των Τραχώνων, οι οποίες είναι κοινές με το συμβάλλον έναντι των εκβολών άλλο διαρρέον την περιοχή ρέμα, η εκτέλεση δε των εργασιών αυτών θα πρέπει αυτονοήτως να λάβει χώρα κατά την ισχύουσα, προστατευτική του περιβάλλοντος, νομοθεσία. Υπό τα δεδομένα αυτά, ο προβαλλόμενος λόγος περί αντιθέσεως του άρθρου 5 του προσβαλλομένου διατάγματος, με το οποίο επικυρώνονται οι οριογραμμές των ρεμάτων της περιοχής, στις ανωτέρω διατάξεις του ν. ΡΣΑ, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Προβάλλεται, τέλος, ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα προσκρούει προς το ν. ΡΣΑ και κατά το μέρος που δεν προνοεί για τη διατήρηση του λειτουργούντος στην έκταση αμαξοστασίου οχημάτων σταθερής τροχιάς, όπως προβλέπει το ν. ΡΣΑ. Όπως, ειδικότερα, προβλέπεται στο άρθρο 30 παρ. 3 περ. γ’ του ν. 4277/2014, “για τη ... λειτουργική υποστήριξη των μέσων μαζικής μεταφοράς λειτουργούν ή χωροθετούνται αμαξοστάσια (Α/Σ) και υποστηρικτικές επισκευαστικές βάσεις (Ε/Β) σε θέσεις ανά μεταφορικό δίκτυο, όπως εξειδικεύονται στο Παράρτημα ΧΙV”, στο δε Παράρτημα ΧΙV αναφέρονται ως θέσεις αμαξοστασίων και επισκευαστικών βάσεων των γραμμών 2, 3 και 4 του Μετρό στα “Σεπόλια, Πλακεντία ... Ελληνικό” και του Τράμ σε “Ελληνικό, Άνω Πατήσια ... περιοχή κόμβου Σχιστού – Ικονίου”. Ανεξαρτήτως, όμως, της εννοίας του ν. ΡΣΑ, ιδίως ως προς τη μονιμότητα της διατήρησης στις θέσεις όπου λειτουργούν σήμερα, των μη αδειοδοτημένων περιβαλλοντικών (“χωροθετημένων”) αμαξοστασίων και επισκευαστικών βάσεων, καθώς και του κατά πόσον το προσβαλλόμενο διάταγμα, αντικείμενο του οποίου είναι το “Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης” του ρυθμιζόμενου Μητροπολιτικού Πόλου, επιβάλλει, μη διαλαμβάνοντας διάταξη περί διατηρήσεως του ήδη λειτουργούντος αμαξοστασίου, την απομάκρυνσή του, η αποδοχή, πάντως, αυτού του λόγου ακυρώσεως δεν θα είχε ως συνέπεια την ακύρωση του προσβαλλομένου διατάγματος στο σύνολό του, αλλά την υποχρέωση της Διοικήσεως να διατηρήσει οπωσδήποτε το υπάρχον αμαξοστάσιο με την επισκευαστική βάση οχημάτων σταθερής τροχιάς, δηλαδή δραστηριότητα επαγομένη οχλήσεις, στην τωρινή του θέση. Οι αιτούντες, όμως, δεν προβάλλουν οποιοδήποτε ισχυρισμό θα θεμελιώνει το έννομο συμφέρον τους, κοινό, μάλιστα, για όλους, είτε

είναι κάτοικοι της περιοχής είτε άλλων Δήμων της Αττικής, να επιδιώξουν τη διατήρηση του υπάρχοντος αμαξοστασίου. Πρέπει, επομένως, ο ειδικότερος αυτός λόγος να απορριφθεί ως απαράδεκτος ελλείψει εννόμου συμφέροντος των αιτούντων.

37. Επειδή, τέλος, προβάλλεται ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα θα πλήξει το δικαίωμα στην ιδιοκτησία όσων από τους αιτούντες έχουν εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα επί ομόρων περιοχών, τούτο δε κατά παράβαση του άρθρου 1 του 1ου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Προβάλλεται, ειδικότερα, ότι το ΣΟΑ, με τα προβλεπόμενα από το ίδιο πολεοδομικά μεγέθη και τη διάταξη των υψηλών κτιρίων και, μάλιστα, όχι μόνον όσων από αυτά θα έχουν ειδική αρχιτεκτονική σχεδίαση, αλλά και των λοιπών, ενόψει ιδίως των αναμενόμενων διαμορφώσεων της οριστικής στάθμης του εδάφους όπου θα ανεγερθούν, σε συνδυασμό με τη σκίαση των ιδιοκτησιών τους από τα υψηλά κτίρια, την παρεμπόδιση της θέας από αυτές προς τη θάλασσα και τις λοιπές αναμενόμενες δυσμενείς, κατά τους ίδιους, συνέπειες του σχεδίου, θα επιφέρει υποβάθμιση των ιδιοκτησιών τους κατά τρόπο που συνιστά προσβολή του σχετικού δικαιώματός τους, κατοχυρωμένου από το ως άνω 1ο Πρ. Πρωτόκολλο της ΕΣΔΑ. Η έγκριση και η υλοποίηση, όμως, σχεδίων και προγραμμάτων οποιουδήποτε περιεχομένου, και πάντως, εφόσον αυτά έχουν μελετηθεί ως προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους κατά το σύστημα της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ με σκοπό να ελαχιστοποιηθούν και, ει δυνατόν, να εξουδετερωθούν οι, τυχόν, δυσμενείς επιπτώσεις τους στο περιβάλλον, δεν είναι νοητό να συνιστά “προσβολή” του δικαιώματος της ιδιοκτησίας ιδιοκτητών εκτός της ρυθμιζόμενης περιοχής, ακόμη και αν τα σχεδιαζόμενα έργα και δραστηριότητες επιφέρουν οχλήσεις και, μάλιστα, κατά περίπτωση έντονες (π.χ. επιχειρηματικά – βιομηχανικά πάρκα υψηλής όχλησης κ.λπ.), αφού, υπό την αντίθετη εκδοχή, η θεσμοθέτηση τέτοιων σχεδίων θα παρίστατο ως εξ ορισμού ανεπίτρεπτη. Κατά συνέπεια, και ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι, εν προκειμένω, κατά τις παραδοχές της προηγηθείσης ΣΜΠΕ (στ. 5.5.2.3., σελ. 5-78), η υλοποίηση του σχεδίου θα επιφέρει, ως έμμεσο όφελος, αύξηση της αξίας της γης, όπως, άλλωστε, δεν αμφισβητούν οι αιτούντες (βλ. ανωτέρω, τριακοστή τρίτη σκέψη), πρέπει ο λόγος αυτός ακυρώσεως να απορριφθεί.

38. Επειδή, κατόπιν τούτων, η υπό κρίση αίτηση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της, πρέπει δε να γίνουν δεκτές οι ασκηθείσες παρεμβάσεις.

Δ ι ά τ α ύ τ α

Καταργεί τη δίκη ως προς το αιτούν σωματείο.

Απορρίπτει την αίτηση ως προς τους λοιπούς αιτούντες.

Δέχεται τις παρεμβάσεις.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει στους αιτούντες, πλην του σωματείου, τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου, που ανέρχεται σε τετρακόσια εξήντα (460) ευρώ, και αυτή των παρεμβαινόντων, που ανέρχεται σε εξακόσια σαράντα (640) ευρώ για κάθε μία από τις ασκηθείσες παρεμβάσεις.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 18, 21 και 22 Ιανουαρίου 2019 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 20ής Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους.

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Αικ. Σακελλαροπούλου Ελ. Γκίκα